

Tussenevaluatie Subsidieregeling bouw en onderhoud sportaccommodaties (BOSA) en Regeling specifieke uitkering stimulering sport (SPUK SPORT)

Datum 10 november 2020

Colofon

Auteurs	<p>Vane, drs. V. (Victor), werkzaam als adviseur monitoring en effectmeting bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)</p> <p>Hoving, drs. A.J.S. (Stephan), werkzaam als adviseur monitoring en effectmeting bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)</p> <p>Klappe, drs. R. (Rogier), werkzaam als accountcoördinator DGV Kolom VWS bij de Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen (DUS-I)</p> <p>Met medewerking van Bastiaan Coppen, Koen Rapstok, Henri Iskes en Derek Wamelink, allen werkzaam bij de Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen (DUS-I) en alle anderen die een bijdrage hebben geleverd aan dit rapport.</p>
Externe onafhankelijke supervisor	<p>De Boer, drs. W.I.J. (Willem), onderzoeker en docent op het expertisegebied Sports Economics & Strategic Sports Management aan de Hogeschool Arnhem en Nijmegen (HAN)</p>
Opdrachtgever	<p>Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport</p>

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding.....	12
1.1 Aanleiding	12
1.2 Doel van de tussenevaluatie	12
1.3 Onderzoeksvragen.....	12
1.4 Methode.....	13
1.5 Leeswijzer	14
2 Achtergrond van de BOSA en de SPUK SPORT	15
2.1 Beleidscontext	15
2.2 Beleidstheorie: beoogde werking van de BOSA en SPUK SPORT	16
2.3 Beschrijving van de regelingen.....	17
3 Relevantie en bereik	22
3.1 Relevantie	22
3.2 Bereik.....	22
4 Doelbereiking: BOSA	24
4.1 Aantal en omvang aanvragen	24
4.2 Aantal en omvang aanvragen per artikelnummer	26
4.3 Aantal en omvang aanvragen met investeringen in prioritaire maatregelen	27
4.4 Aantal en omvang subsidieverleningen in 2019 en 2020.....	29
5 Doelbereiking: SPUK SPORT	32
5.1 Aantal aanvragen	32
5.2 Omvang investeringen	32
5.3 Omvang uitkeringen	34
5.4 Verantwoording 2019	34
6 Effecten.....	35
6.1 Effecten: tevredenheid over kwaliteit sportaccommodatie	35
6.2 Effecten: energiebesparing en CO ₂ -reductie.....	35
6.3 Effecten: toegankelijkheid	36
6.4 Effecten: veiligheidsbeleving.....	36
6.5 Effecten: meer sporten en bewegen	38
7 Doeltreffendheid	41
7.1 Free riders.....	41
7.2 Trendanalyse	44
7.3 Belemmerende factoren op realisatie beleidsdoelstellingen	45
8 Doelmatigheid	46
8.1 Doelmatigheid BOSA: investeringen	46
8.2 Doelmatigheid BOSA: CO ₂ -reductie	47
8.3 Doelmatigheid uitvoering	48
8.4 Administratieve lasten voor aanvragers.....	48
8.5 Tevredenheid over uitvoering.....	49
9 Monitoring en evaluatie.....	52
10 Conclusies en aanbevelingen.....	53
10.1 Conclusie BOSA	53
10.2 Conclusie SPUK SPORT	54

10.3	Aanbevelingen	55
10.4	Reflectie onafhankelijke supervisor	56
Bijlage 1:	Methodiek	58
Bijlage 2:	Voorwaarden en criteria.....	65
Bijlage 3:	Evaluatiematrix	66
Bijlage 4:	Vragenlijst klantreisonderzoek BOSA	69
Bijlage 5:	Vragenlijst klantreisonderzoek SPUK SPORT	76
Bijlage 6:	Vragenlijst Verenigingsmonitor	83
Bijlage 7:	Lijst met geïnterviewden.....	87
Bijlage 8:	Interviewleidraad voor sportverenigingen.....	88

Samenvatting

Met de Subsidieregeling bouw en onderhoud sportaccommodaties (BOSA) en de Regeling specifieke uitkering stimulerende sport (SPUK SPORT) beoogt het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) sinds 2019 de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen te stimuleren, waar de mogelijkheid tot btw-af trek is vervallen. De BOSA richt zich hierbij op amateursportorganisaties, de SPUK SPORT op gemeenten.

Om dit te realiseren konden amateursportorganisaties via de BOSA 20% subsidie krijgen voor de kosten voor de bouw en de onderhoud van sportaccommodaties en voor de aanschaf of het onderhoud van sportmaterialen. Daarboven kregen zij aanvullend 10-15% subsidie op maatregelen die voor VWS prioriteit hebben. Deze maatregelen hebben betrekking op energiebesparing, toegankelijkheid, circulariteit, en veiligheidsbeleving. Deze maatregelen worden in het vervolg van deze rapportage de prioritaire maatregelen genoemd.

Gemeenten kregen een uitkering van maximaal 17,5% voor kosten en investeringen in hardware (zoals de bouw van een sporthal of de aanleg van kunstgrasvelden) en voor de exploitatie van sportaccommodaties.

Doel tussenevaluatie

De tussenevaluatie van de BOSA en de SPUK SPORT kent twee doelen. Het eerste doel van de evaluatie is om inzicht te krijgen in de doeltreffendheid en doelmatigheid van beide regelingen. Om dit inzicht te krijgen is ook gekeken naar de relevantie, bereik en doelbereiking. Deze vijf begrippen staan centraal in deze evaluatie.

Daarnaast zullen in de evaluatie ook aanbevelingen worden gedaan om huidig en toekomstig beleid doeltreffender en doelmatiger te maken. Het tweede doel van deze evaluatie is dan ook om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van het huidige en toekomstige beleid.

Ten derde wordt deze rapportage gebruikt om verantwoording af te leggen aan de Tweede Kamer over de voortgang en werking van de BOSA en de SPUK SPORT.

Methode

In de tussenevaluatie BOSA en SPUK SPORT is gebruik gemaakt van verschillende methoden en bronnen om inzicht te krijgen in de doeltreffendheid en doelmatigheid van de BOSA en de SPUK SPORT.

Allereerst is de database van DUS-I met daarin alle informatie over de aanvragen geanalyseerd. Deze informatie geeft inzicht over het bereik van de regeling en over de resultaten die met het beleid zijn gerealiseerd (doelbereiking).

Daarnaast is voor zowel de BOSA als voor de SPUK SPORT een klantreisonderzoek uitgevoerd die inzicht geeft over de tevredenheid van aanvragers over de uitvoering van beide regelingen. Met de klantreisonderzoeken is bovendien het aandeel free riders onderzocht, wat inzicht geeft in de doeltreffendheid. Free riders zijn namelijk aanvragers die gebruik hebben gemaakt van een subsidieregeling, maar ook zonder deze subsidie dezelfde investering op hetzelfde moment zouden hebben gedaan.

Als derde zijn de verschillende doelgroepen van de BOSA en de SPUK SPORT bevroegd door middel van verschillende enquête-onderzoeken. Tot slot zijn er ook interviews afgenomen met aanvragers om meer kwalitatief te achterhalen hoe de doelgroep o.a. aankijkt tegen het beleid en de uitvoering van de BOSA en de SPUK SPORT en welke knelpunten zij ervaren.

In bijlage 1 is de gehanteerde methode en de gebruikte bronnen uitgebreid beschreven.

Relevantie

Amateursportorganisaties en gemeenten zijn uitgesproken positief over het feit dat er subsidie / uitkering is om investeringen in bouw en onderhoud van sportaccommodaties en aanschaf van sportmaterialen mogelijk te maken. Geïnterviewden vinden dat het nodig is dat de sportsector financieel wordt ondersteund toen de btw-aftrek zou vervallen en dat dat de extra financiële ondersteuning noodzakelijk is om investeringen te realiseren.

Bovendien is bijna de helft van de sportverenigingen van plan de komende twee jaar te gaan investeren in de sportaccommodatie. Zij verwachten vooral te gaan investeren in energiebesparing en onderhoud. Drie op de tien sportverenigingen geeft aan de komende twee jaar gebruik te gaan maken van de BOSA, bijna 60% weet het nog niet.

Bereik

Waar begin 2019 slechts 36% van de sportverenigingen de BOSA kende, was dit aandeel in ruim een jaar tijd toegenomen tot 51%. Met bijna 1800 unieke sportverenigingen die in 2019 en/of 2020 een BOSA-aanvraag hebben ingediend, heeft zo'n 16% van de potentiële sportverenigingen gebruik gemaakt van de BOSA. Daarnaast hebben naar schatting nog zo'n 350 unieke sportstichtingen of andere amateursportorganisaties gebruik gemaakt van de regeling. Het subsidiebudget en de uitputting daarvan in acht nemend kan geconcludeerd worden dat een aanzienlijk deel van de doelgroep is bereikt. Vanwege het feit dat drie op de tien verenigingen aangeeft van plan te zijn de komende twee jaar gebruik te gaan maken van de BOSA, zal in de komende jaren vermoedelijk een nog groter deel van de doelgroep gebruik maken van de BOSA. Dit lijkt ook wel nodig, aangezien het twijfelachtig is of het subsidiebudget van de BOSA in 2020 volledig uitgeput zal gaan worden. Meer bekendheid over het bestaan van de BOSA en de mogelijkheden die de BOSA biedt voor amateursportorganisaties zou er vermoedelijk voor zorgen dat meer amateursportorganisaties gebruik zouden maken van de BOSA waarmee het subsidiebudget van 2020 en eventueel toekomstige jaren volledig benut kan worden.

Ondanks dat alle gemeenten een SPUK SPORT aanvraag kunnen indienen voor de kosten en investeringen die zij doen in de sport, hebben niet alle gemeenten een uitkering aangevraagd. In zowel 2019 als in 2020 heeft 98% van de gemeenten een SPUK SPORT aanvraag ingediend. In 2019 hadden acht gemeenten geen SPUK SPORT aanvraag ingediend, in 2020 waren dit er zeven. Vier gemeenten hebben zowel in 2019 als in 2020 geen aanvraag ingediend. Bij de gemeenten die geen aanvraag hebben ingediend, valt op dat dit vooral de kleine gemeenten zijn met minder dan 15.000 inwoners. Uit gesprekken die DUS-I heeft gevoerd met deze gemeenten bleek dat zij geen noemenswaardige investeringen hebben gedaan in de sport waarvoor SPUK SPORT uitkering kan worden ontvangen en/of dat de tijdsinvestering om SPUK SPORT aan te vragen niet opweegt tegen de uitkering die kan worden ontvangen.

Doelbereiking BOSA

In ruim anderhalf jaar tijd zijn er in totaal ruim 3.700 BOSA-aanvragen ingediend. Er zijn een stuk minder BOSA-aanvragen ingediend in 2020 (tot peildatum 5 augustus ruim 1100) ten opzichte van de meer dan 2.600 aanvragen in 2019. Vooral in januari 2019 en december 2019 is er een enorme piek geweest in het aantal aanvragen dat wordt ingediend. Amateursportorganisaties hebben in 2019 subsidie aangevraagd voor bijna € 500 mln aan kosten/investeringen, in 2020 was dit tot 5 augustus ruim € 120 mln.

Het aandeel aanvragen behorende bij artikel 8, waarbij de aanvraag na afronding van de activiteiten is ingediend en de totale hoogte van de subsidie tussen de € 5.000 en € 25.000 ligt, steeg van 51% in 2019 naar 74% in 2020. In 2020 worden er dan ook veel minder omvangrijke aanvragen (meer dan € 25.000 subsidie) ingediend.

Daarnaast bevat 45% van alle BOSA-aanvragen een investering in één of meerdere prioritaire maatregelen. Ook hier geldt dat in 2020 relatief gezien minder aanvragen worden ingediend die één of meerdere prioritaire maatregelen bevatten. Bovendien blijkt uit de aanvragen die in 2020

zijn ingediend dat amateursportorganisaties wat betreft prioritaire maatregelen voornamelijk omvangrijk investeren in sportveldverlichting, led-verlichting en zonnepanelen.

In 2019 is driekwart van de aanvragen verleend of vastgesteld. Aangezien er eind 2019 voor meer subsidie was aangevraagd dan er budget was, zijn een aantal aanvragen afgewezen. Rekening houdend met het subsidiebudget en de daarmee gepaarde onzekerheid van toekenning is een ander deel van de aanvragers gevraagd hun aanvraag in te trekken en in 2020 opnieuw de aanvraag in te dienen. De amateursportorganisaties die in 2019 een aanvraag hadden ingediend en waarvan hun aanvraag is verleend of vastgesteld hebben daarmee in totaal € 78,2 mln subsidie ontvangen. Doordat niet alle aanvragen volledig zijn goedgekeurd, is uiteindelijk niet het hele subsidiebudget uitgeput. Van de ruim € 78 mln is € 27 mln subsidie verleend voor investeringen in prioritaire maatregelen.

Een doelstelling uit het Klimaatakkoord voor de bestaande utiliteitsbouw in de dienstensector is 1,0 Mton CO₂-reductie in 2030. Aangezien sportaccommodaties 3% van de totale oppervlakte van bestaande utiliteitsbouw in de dienstensector in beslag nemen, zouden de sportaccommodaties bij gelijke verdeling naar oppervlakte 30.000 ton (3% van 1 Mton) aan CO₂-reductie moeten realiseren. De investeringen in led-verlichting en zonnepanelen die amateursportorganisaties van 2016 t/m 2019 via de EDS-regeling of de BOSA hebben gerealiseerd, hebben geleid tot een CO₂-reductie van 30.000 – 40.000 ton. Sportaccommodaties hebben daarmee al voldoende bijgedragen aan de doelstelling uit het Klimaatakkoord omtrent CO₂-reductie binnen de bestaande utiliteitsbouw in de dienstensector.

In 2020 zijn ruim 700 van de meer dan 1.100 aanvragen die in 2020 zijn ingediend nog niet behandeld. Van de aanvragen die wel zijn behandeld, is een grote meerderheid (91%) verleend of vastgesteld.

Doelbereiking SPUK SPORT

Ondanks dat alle gemeenten een uitkering via SPUK SPORT kunnen aanvragen voor de kosten en investeringen die zij doen in de sport, hebben niet alle gemeenten een uitkering aangevraagd. In zowel 2019 als in 2020 heeft 98% van de gemeenten een SPUK SPORT aanvraag ingediend. De begrote kosten van de gemeenten die wel een SPUK SPORT aanvraag in 2019 en 2020 hebben ingediend, bedroeg zo'n € 1.300 mln per jaar. Uit de aanvragen blijkt dat gemeenten het meeste geld uitgeven aan investeringen in onroerende zaken (nieuwbouw, onderhoud en renovatie) en aan de categorie 'overige kosten / mengpercentage'.

Na toetsing van alle aanvragen, waarin bekeken is of de kosten waarvoor SPUK SPORT is aangevraagd voldeden aan de voorwaarden, bleek dat gemeenten in 2019 recht hadden op een uitkering ter waarde van € 226 mln. In 2020 was de omvang € 235 mln. Aangezien hiermee het uitkeringsbudget van de SPUK SPORT (€ 185 mln in 2019 en € 188 mln in 2020) in beide jaren ruim was overschreden, was de uitkering in eerste instantie naar rato (± 80%) verdeeld.

Na de verantwoording over 2019 bleek echter dat gemeenten de begrote kosten niet hebben gerealiseerd en dat zij slechts recht hebben op nog geen € 120 mln. Dit is € 65 mln lager dan het budget en het eerder na rato uitgekeerde bedrag aan gemeenten. Bij bijna 70% van de gemeenten zal een terugvordering plaatsvinden, ter waarde van ruim € 70 mln. Het uitkeringsbudget is dus bij lange na niet uitgeput. Dit betekent echter wel dat alle gemeenten die in 2019 SPUK SPORT hebben aangevraagd volledig btw-gecompenseerd worden voor de kosten die wel voldoen aan de voorwaarden van de SPUK SPORT en die zijn gerealiseerd.

Doeltreffendheid

Ondanks dat de BOSA naast een stimulerende regeling ook een btw-compensatieregeling is, zou slechts een kwart van de aanvragers exact dezelfde investering, op hetzelfde moment gedaan hebben zonder subsidie van de BOSA (free riders). Dit betekent dat door subsidie van de BOSA driekwart wel, eerder of omvangrijker is gaan investeren dan dat zij zonder BOSA-subsidie zouden hebben gedaan.

Bovendien beschikken de sportaccommodaties van sportverenigingen steeds vaker over led-verlichting en/of zonnepanelen. Daar waar in 2014 slechts 14% van de verenigingen beschikte over led-verlichting, is dit percentage inmiddels toegenomen tot 51% in 2020. En waar in 2014 nog slechts 3% van de sportaccommodaties beschikte over zonnepanelen, is dit in 2020 al 22%. De kostenbesparing op lange termijn wordt door 41% van de verenigingen genoemd als reden om hierin te investeren.

Daarnaast geven amateursportorganisaties aan afhankelijk te zijn van subsidie van de BOSA om (omvangrijke) investeringen mogelijk te maken en/of sneller te realiseren. Vooral voor investeringen in prioritaire maatregelen zorgt de BOSA voor een stimulerende werking.

Op basis van bovenstaande inzichten kan gesteld worden dat de BOSA in ruime mate heeft bijgedragen aan het realiseren van investeringen in de sportaccommodatie. Hiermee is de BOSA dan ook doeltreffend beleidsinstrument.

Aangezien de SPUK SPORT geen stimuleringsregeling, maar alleen een btw-compensatie regeling is, is het meten van de doeltreffendheid van deze regeling complexer. Gemeenten zijn er al jaren zeker van dat zij de btw kunnen aftrekken en hebben de zekerheid dat zij (een groot gedeelte van) de btw-kosten ook via de SPUK SPORT zullen terugkrijgen. Hierdoor is het lastiger om de effectiviteit en toegevoegde waarde (doeltreffendheid) van de SPUK SPORT op een zuivere manier te bepalen. Om toch de doeltreffendheid in kaart proberen te brengen voor de SPUK SPORT is zowel inzichtelijk gemaakt in hoeverre investeringen zouden zijn gedaan zonder deze regeling als de mate waarin de SPUK SPORT heeft bijgedragen aan het behalen van de doelstellingen van het sportbeleid.

Hieruit blijkt dat 59% van de aanvragers van de SPUK SPORT dezelfde investering gedaan zou hebben op hetzelfde tijdstip. Bijna een kwart van de gemeenten geeft aan dat zij zonder de SPUK SPORT minder omvangrijk zouden investeren. Daartegenover staat dat slechts 22% van de gemeenten aangeeft dat de SPUK SPORT niet bijdraagt aan het behalen van de doelstellingen van het gemeentelijk sportbeleid. Ook blijkt dat het voor 43% van de gemeenten geen gevolgen had voor de uitvoering van gemeentelijk sportbeleid dat de SPUK SPORT naar rato van 80% werd uitgekeerd, 47% van de gemeenten heeft hierdoor geld moeten bijleggen.

Harde conclusies over de doeltreffendheid van de SPUK SPORT zijn dus lastig te trekken, maar uit bovenstaande gegevens lijkt de SPUK SPORT wel invloed te hebben op het kunnen uitvoeren van het gemeentelijk sportbeleid omtrent kosten en investeringen in sportaccommodaties.

Ten slotte zijn er belemmerende factoren in kaart gebracht die mogelijk invloed hebben gehad op de omvang van investeringen in de bouw en onderhoud van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen. Gemeenten ervaren nauwelijks belemmerende factoren, waardoor de meeste factoren zich richten op de BOSA. De eerste mogelijke factor is de financiële weerbaarheid van verenigingen, waardoor amateursportorganisaties niet noodzakelijke investeringen of onderhoudskosten voor zich uitschuiven. Een tweede mogelijk belemmerende factor is de toenemende complexiteit van de BOSA, wat vermoedelijk ook tot onduidelijk zorgt bij verenigingen over welke kosten wel en niet subsidiabel zijn. Een derde mogelijke factor is dat (een deel van) de accommodatie van veel verenigingen in eigendom is van een andere partij, vaak de gemeente. De vereniging zou de gemeente moeten aansporen en/of zouden onderling moeten samenwerken om investeringen in de sportaccommodatie te realiseren. Deze afhankelijkheid maakt het mogelijk een belemmerende factor om deze investeringen te realiseren. Tot slot zou het drempelbedrag (minimaal € 5.000 subsidie) om in aanmerking te komen voor de BOSA en het feit dat vanwege COVID-19 geen fysieke ALV's meer mogelijk zijn ook belemmerend kunnen werken om investeringen te realiseren.

Doelmatigheid

De BOSA lijkt op veel vlakken doelmatig. Zo investeren amateursportorganisaties tussen de € 1,20 en € 3,20 in hun sportaccommodatie voor elke euro die het ministerie van VWS uitgeeft aan BOSA-subsidie. Dit is vergelijkbaar de doelmatigheid van beleid van andere regelingen. De verlaging van het subsidiepercentage van 35% naar 30% voor prioritaire maatregelen zal op langere termijn een positieve invloed gaan hebben op de doelmatigheid van de BOSA. Een verdere verlaging van het subsidiepercentage om de BOSA nog doelmatiger te laten zijn lijkt echter niet wenselijk, omdat dit vermoedelijk zal leiden tot uitstel of afstel van investeringen.

Om 1 ton CO₂-reductie te realiseren is € 74 - € 99 aan BOSA-subsidie uitgegeven. Hiermee zijn de subsidiekosten per ton CO₂-reductie relatief hoog in vergelijking met andere regelingen. Echter, bij de berekening van de CO₂-reductie zijn alleen led-verlichting en zonnepanelen meegenomen, daar waar bij de bepaling van de subsidiekosten alle kosten in prioritaire maatregelen zijn genomen. Als hiervoor gecorrigeerd wordt, komen naar schatting de kosten per ton CO₂-reductie uit tussen de € 55 en € 75. Deze kosten zijn dan nog steeds hoger dan andere regelingen op het gebied van energiebesparing en CO₂-reductie. De BOSA lijkt dan ook minder doelmatig dan andere regelingen om CO₂-reductie te realiseren.

Naast de doelmatigheid van het beleid is ook gekeken naar de doelmatigheid van de uitvoering. Hieruit bleek dat bij de BOSA de uitvoeringskosten 3,9% van de totale kosten bedroegen die gemeoid waren met de BOSA. Bij de SPUK SPORT wordt slechts 0,4% van de totale kosten uitgegeven aan de uitvoering. Hiermee zijn zowel de BOSA als de SPUK SPORT een stuk doelmatiger in vergelijking met veel andere regelingen, waar gemiddeld 6,9% van de totale kosten werd besteed aan de uitvoering.

Uit het klantreisonderzoek bleek dat aanvragers het hele proces van de BOSA waarderen met een 7,1. Het indienen van een aanvraag is volgens hen een duidelijk proces, de communicatie van DUS-I is goed en aanvragers zijn tevreden over de verantwoordingsfase. Aanvragers van de SPUK SPORT zijn daarentegen minder tevreden en waarderen het hele proces (exclusief de beslissing op de verantwoording) met een 6,2.

Voor beide regeling geldt dat aanvragers het minst tevreden zijn over de tijd die zij kwijt zijn om een aanvraag in te dienen en de tijd die het DUS-I kost om de aanvragen te beoordelen. Slechts 57% van de BOSA-aanvragers is tevreden over de tijd die het hen kostte om de aanvraag in te dienen. Bij de gemeenten was slechts 35% hier tevreden over. Uit de interviews bleek dat de tijd hem vooral zit in de voorbereidingen om de aanvraag in te kunnen dienen. Aanvragers van de BOSA zijn veel tijd kwijt om alle facturen te verzamelen die ook moeten voldoen aan de eisen van DUS-I. Aanvragers van de SPUK SPORT zijn vooral veel tijd kwijt om alle bedragen die in aanmerking komen voor de SPUK SPORT te verzamelen. Bovendien was het voor gemeenten in 2019 vooral wennen aan de nieuwe methodiek van de SPUK SPORT ten opzichte van de situatie hiervoor om de btw-kosten terug te vragen.

Daarnaast is 38% van de BOSA-aanvragers en 41% van de aanvragers van SPUK SPORT (zeer) ontevreden over de tijd die het DUS-I kost om een aanvraag in te dienen. Bovendien is 27% van de BOSA-aanvragers (zeer) ontevreden over de inzicht die tussentijds wordt gegeven over de status van de aanvraag. Ook uit de interviews bleken dit belangrijk kritiekpunten te zijn. Aanvragers gaven aan dat zij maanden moeten wachten, zonder tussendoor op de hoogte te worden gebracht hoe het met hun aanvraag staat. Zij begrijpen niet waarom dit zo lang moet duren en geven aan behoefte te hebben aan transparantie en verwachtingsmanagement over hoe het met de aanvraag staat.

Conclusie

De BOSA is een veelgebruikte, doeltreffende en op vele vlakken een doelmatige regeling om investeringen door amateursportorganisaties in de bouw en onderhoud van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen te realiseren.

Dat kan gesteld worden op basis van de bekendheid met de regeling, de vele aanvragen die zijn ingediend, de budgetuitputting in 2019 en de gerealiseerde CO₂-reductie door investeringen in led-verlichting en zonnepanelen. Bovendien is het aandeel free riders beperkt (25%), beschikken sportaccommodaties in toenemende mate over led-verlichting en zonepanelen én zijn amateursportorganisaties in grote mate afhankelijk van de BOSA-subsidie die bovendien een stimulerende werking heeft om investeringen mogelijk te maken.

De BOSA is bovendien net zo kostenefficiënt in het realiseren van investeringen als ander beleid en ook de kosten voor de uitvoering van het beleid zijn lager dan bij veel andere regelingen. Een verdere verlaging van het subsidiepercentage om de BOSA nog doelmatiger te laten zijn lijkt niet wenselijk, omdat dit vermoedelijk zal leiden tot uitstel of afstel van investeringen. De doelmatigheid van de BOSA zou wel nog verbeterd kunnen worden door de tevredenheid van aanvragers op belangrijke onderdelen (administratieve lasten voor aanvragers en doorlooptijd beslissing) van de dienstverlening te verbeteren.

Harde conclusies over de SPUK SPORT zijn lastiger te trekken vanwege de complexiteit om een btw-compensatieregeling te onderzoeken op doeltreffendheid en doelmatigheid.

Bijna alle gemeenten (98% in zowel 2019 als 2020) hebben SPUK SPORT aangevraagd. Gemeenten hadden voor meer kosten SPUK SPORT ingediend dan er budget was waardoor de uitkering in zowel 2019 als 2020 naar rato ($\pm 80\%$) werd verdeeld. Na de verantwoording over 2019 bleek echter dat gemeenten de begrote kosten niet hebben gerealiseerd en dat zij slechts recht hebben op nog geen € 120 mln. Dit is € 65 mln lager dan het budget en het eerder na rato uitgekeerde bedrag aan gemeenten, waardoor bij bijna 70% van de gemeenten een terugvordering zal plaatsvinden. Het uitkeringsbudget is dus bij lange na niet uitgeput.

Zonder de SPUK SOPRT zou 59% van de gemeenten dezelfde investering gedaan hebben op hetzelfde tijdstip. Daartegenover staat dat slechts 22% aangeeft dat de SPUK SPORT niet bijdraagt aan het behalen van de doelstellingen van het gemeentelijk sportbeleid. Ook blijkt dat het voor 43% van de gemeenten geen gevolgen had voor de uitvoering van gemeentelijk sportbeleid dat de SPUK SPORT naar een rato van 80% werd uitgekeerd, 47% van de gemeenten heeft hierdoor geld moeten bijleggen. Harde conclusies over de doeltreffendheid van de SPUK SPORT zijn dus lastig te trekken, maar uit bovenstaande gegevens lijkt de SPUK SPORT wel invloed te hebben op het kunnen uitvoeren van het gemeentelijk sportbeleid omtrent investeringen in sportaccommodaties.

De doelmatigheid van het beleid van de SPUK SPORT om investeringen in sportaccommodaties te realiseren is vanwege de complexiteit om een btw-compensatieregeling hierop te onderzoeken niet onderzocht. Wel kan geconcludeerd worden dat de SPUK SPORT in grote mate doelmatig is in het uitvoeren van de regeling. Net als bij de BOSA geldt ook voor de SPUK SPORT dat de doelmatigheid verbeterd kan worden door de tevredenheid van aanvragers op belangrijke onderdelen van de dienstverlening onderdelen (administratieve lasten en doorlooptijd beslissing) te verbeteren.

Aanbevelingen

Op basis van deze tussenevaluatie worden een aantal aanbevelingen gedaan om het huidige beleid en de uitvoering van de BOSA en de SPUK SPORT doeltreffender en doelmatiger te maken.

Aanbeveling 1: Onderzoek de eerste volledige cyclus van de SPUK SPORT

De eerste volledige cyclus van de SPUK SPORT (van het ontvangen van de aanvragen tot beoordelen van deze aanvragen en het beoordelen van de verantwoording) is bij het schrijven van deze rapportage inmiddels bijna volledig afgerond. Hieruit bleek dat gemeenten in eerste instantie meer uitkering hadden aangevraagd dan er budget was, waardoor naar rato ($\pm 80\%$) moest worden uitgekeerd. Vervolgens bleek uit de verantwoording dat gemeenten veel minder gerealiseerd hadden dan dat was begroot en aangevraagd. Hierdoor moeten veel gemeenten hun ontvangen geld terugvorderen en is er € 65 mln aan uitkeringsbudget over.

Aanbevolen wordt om te onderzoeken wat de gevolgen hiervan zijn voor (de uitvoering van) gemeentelijk sportbeleid. Vermoedelijk zullen hier ook beleidsmatige keuzes over gemaakt moeten worden. Het is daarom verstandig om de hele cyclus te onderzoeken om zo de juiste beleidsmatige keuzes te maken.

Aanbeveling 2: Verminder de administratieve lasten van aanvragers

Om de tevredenheid van aanvragers en daarmee ook de doelmatigheid van zowel de BOSA als de SPUK SPORT te verhogen zouden de administratieve lasten van aanvragers verminderd moeten worden. Zowel aanvragers van de BOSA als van de SUPK SPORT vinden dat zij veel tijd kwijt zijn met de voorbereidingen om een aanvraag in te kunnen dienen.

Amateursportorganisaties zijn veel tijd om alle offertes en facturen te verzamelen, te voldoen aan de voorwaarden die daarbij gesteld worden en om deze vervolgens in te dienen bij de subsidieaanvraag van de BOSA. Bovendien zorgen de hoge administratieve lasten er voor dat de BOSA niet geschikt is voor sportbedrijven die jaarlijks duizenden facturen zouden moeten indienen.

Voor de SPUK SPORT kostte het gemeenten vooral in 2019 veel tijd, omdat het proces nieuw was. Intern moest het één en ander onderling op elkaar afgestemd worden om de aanvraag te kunnen doen. In 2020 lijken gemeenten al veel beter te weten wat er nodig is en was het aanvragen al een stuk eenvoudiger en minder tijdrovend.

Aanbeveling 3: Verkort de beslistermijn en geef aanvragers inzicht in de voortgang op hun aanvraag

Een tweede punt om de tevredenheid van aanvragers en daarmee ook de doelmatigheid van zowel de BOSA als de SPUK SPORT te verhogen is om de doorlooptijd van het aanvragen van subsidie of uitkering tot het ontvangen van een beslissing te verkorten. Bij beide regelingen gaan hier maanden over heen, wat tot onbegrip leidt bij aanvragers. Het valt dus sterk aan te bevelen dit proces te verkorten. Hierbij kan zowel gedacht worden aan interventies die betrekking hebben op het beleid als interventies die de uitvoering soepeler moeten laten verlopen.

Een mogelijke beleidsinterventie voor de BOSA kan zijn om het minimale bedrag van de offerte of factuur dat ingediend moet worden te verhogen. Dit bedrag was in 2020 al verhoogd van € 500 naar € 1.000, maar het valt te overwegen dit bedrag nog hoger te leggen zodat aanvragers minder offertes / facturen in te hoeven dienen. Dit mes snijdt bovendien aan twee kanten, omdat dit bovendien de administratieve lasten van aanvragers kan verminderen.

Daarnaast is het voor zowel de BOSA als de SPUK SPORT aan te bevelen om aanvragers inzicht te geven op de voortgang van hun aanvraag. Het krijgen van een beslissing op een aanvraag duurt volgens aanvragers namelijk al erg lang en tussentijds krijgen zij ook geen inzicht in de voortgang op hun aanvraag. Dit leidt tot ontevredenheid en onbegrip. Transparantie krijgen op de voortgang van de aanvraag zorgt voor een beter verwachtingenmanagement en bovendien voor minder (dure) telefoontjes richting DUS-I.

Overige aanbevelingen:

- Ga aan de slag met de resultaten van het klantreisonderzoek en met de aanbevelingen die Motivaction heeft gedaan in hun rapportage. Hiermee kan de dienstverlening van DUS-I worden verbeterd, wat positieve effecten zal hebben op de tevredenheid van aanvragers en op de doelmatigheid van de regelingen.
- Zorg ervoor dat sportbedrijven eenvoudiger subsidie of uitkering kunnen aanvragen via de BOSA of de SPUK. De BOSA is voor hen niet geschikt vanwege de hoge administratieve lasten. De SPUK SPORT zorgt daarentegen voor onzekerheid bij sportbedrijven of, hoeveel en wanneer zij de uitkering ontvangen. Dit leidt mogelijk tot neveneffecten, zoals tariefstijgingen en uitstel van investeringen.
- Maak een monitoringsplan om inzicht te krijgen in de voortgang op het beleid van de BOSA en de SPUK SPORT en om tussentijds bij te kunnen sturen. En zorg ervoor dat deze monitoring op een efficiënte manier wordt uitgevoerd.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Met de Subsidieregeling bouw en onderhoud sportaccommodaties (BOSA) en de Regeling specifieke uitkering stimulerende sport (SPUK SPORT) beoogt het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) sinds 2019 de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen te stimuleren, waar de mogelijkheid tot btw-aftrek is vervallen. De BOSA richt zich hierbij op amateursportorganisaties, de SPUK op gemeenten.

Zoals benoemd in de Regeling periodiek evaluatieonderzoek¹ draagt periodiek evalueren bij aan de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid, doordat inzicht ontstaat in de werking van het beleid. De doeltreffendheid en doelmatigheid van al het beleid van het Rijk moet periodiek worden geëvalueerd en is op verschillende manieren wettelijk vastgelegd. Artikel 20 van de Comptabiliteitswet verplicht ministers om al het beleid op hun begroting periodiek te onderzoeken op doeltreffendheid en doelmatigheid.

Dit rapport evalueert de BOSA en de SPUK SPORT tussentijds in opdracht van het ministerie van VWS. Deze tussenevaluatie is een zogenoemde (tussentijdse) effectevaluatie die de gevolgen van een beleidsmaatregel onderzoekt. Hiermee draagt deze evaluatie bij aan het inzichtelijk maken van de werking van het beleid: de doeltreffendheid en doelmatigheid.

1.2 Doel van de tussenevaluatie

De tussenevaluatie van de BOSA en de SPUK SPORT kent twee doelen. Het eerste doel van de evaluatie is om inzicht te krijgen in de doeltreffendheid en doelmatigheid van beide regelingen. Om dit inzicht te krijgen is ook gekeken naar de relevantie, bereik en doelbereiking. Deze vijf begrippen staan centraal in deze tussenevaluatie, zoals geadviseerd in de regeling periodiek evaluatieonderzoek² en door de OECD³. Deze begrippen zijn bovendien eerder gebruikt in de beleidsevaluatie van de subsidieregeling energiebesparing en duurzame energie sportaccommodaties (EDS-regeling)⁴. De EDS-regeling is de voorloper van de BOSA waarbij sportverenigingen en -stichtingen van 2016 t/m 2018 subsidie konden krijgen voor investeringen in energiebesparing en duurzame energieopwekking.

Daarnaast zullen in de tussenevaluatie ook aanbevelingen worden gedaan om huidig en toekomstig beleid doeltreffender en doelmatiger te maken. Het tweede doel van deze evaluatie is dan ook om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van het huidige en toekomstige beleid.

1.3 Onderzoeksvragen

Om inzicht te krijgen in de eerder beschreven centrale begrippen zijn onderstaande onderzoeksvragen opgesteld door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen (DUS-I) en het ministerie van VWS. Het beantwoorden van deze onderzoeksvragen leidt tot inzicht over de doeltreffendheid en doelmatigheid van de BOSA en de SPUK SPORT.

1. Relevantie: In hoeverre zijn de BOSA en de SPUK SPORT relevante beleidsinstrumenten?

¹ <http://www.rijksbegroting.nl/system/files/6/regeling-periodiek-evaluatieonderzoek-rpe-2018.pdf>

² <http://www.rijksbegroting.nl/system/files/6/regeling-periodiek-evaluatieonderzoek-rpe-2018.pdf>

³ <http://www.oecd.org/dac/evaluation/dacriteriaforevaluatingdevelopmentassistance.htm>

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/11/25/evaluatie-subsidieregeling-energiebesparing-en-duurzame-energie-sportaccommodaties-eds-regeling>

- a. In hoeverre sluiten de doelen van het beleid van de BOSA en de SPUK SPORT aan bij andere beleidsdoelen, zoals het Klimaatakkoord en andere doelen van de sportsector?
  - b. In hoeverre is er belangstelling voor subsidie (BOSA) / compensatie-uitkering (SPUK SPORT) om de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen te stimuleren?
2. Bereik: In hoeverre wordt de doelgroep bereikt met de BOSA en de SPUK SPORT?
- a. Hoe bekend zijn amateursportorganisaties met de BOSA en gemeenten met de SPUK SPORT?
  - b. Welk percentage van de potentiële amateursportorganisaties heeft gebruik gemaakt van de BOSA en welk percentage van de potentiële gemeenten heeft gebruik gemaakt van de SPUK SPORT?
3. Doelbereiking: In hoeverre zijn de doelen van de BOSA en de SPUK SPORT bereikt?
- a. In hoeverre is er geïnvesteerd in de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen door amateursportorganisaties en gemeenten?
  - b. In hoeverre zijn de investeringen in de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen door amateursportorganisaties toegenomen sinds de BOSA en door gemeenten niet afgenomen sinds de SPUK SPORT in werking zijn getreden?
  - c. In hoeverre hebben de investeringen bijgedragen aan het realiseren van de CO₂-reductie?
  - d. In hoeverre zijn gebruikers tevreden over de sportaccommodatie?
  - e. In hoeverre is de Nederlandse bevolking meer gaan sporten en bewegen?
4. Doeltreffendheid: In hoeverre zijn de BOSA en de SPUK SPORT doeltreffend?
- a. In hoeverre hebben de BOSA en de SPUK SPORT bijgedragen aan investeringen in de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen?
  - b. In hoeverre hebben de BOSA en de SPUK SPORT bijgedragen aan het sporten en bewegen van mensen?
  - c. Welke factoren hebben een belemmerende invloed op de realisatie van de beleidsdoelstellingen?
5. Doelmatigheid: In hoeverre zijn de BOSA en de SPUK SPORT doelmatig?
- a. Wat is de verhouding tussen de kosten van de BOSA en de SPUK SPORT en het bereikte effect?
  - b. Wat is de verhouding tussen de uitvoeringskosten en het subsidiebudget?
  - c. Hoe groot zijn de administratieve lasten voor de aanvragers?
  - d. Wat is de kwaliteit van de dienstverlening door DUS-I voor de uitvoering van de BOSA en de SPUK SPORT?

Door bovenstaande onderzoeksvragen te beantwoorden, wordt de voortgang van de BOSA en de SPUK SPORT inzichtelijk gemaakt.

1.4 Methode

In de tussenevaluatie BOSA en SPUK SPORT is gebruik gemaakt van verschillende methoden en bronnen om bovenstaande onderzoeksvragen te beantwoorden en inzicht te krijgen in de doeltreffendheid en doelmatigheid van de BOSA en de SPUK SPORT.

Allereerst is de database van DUS-I met daarin alle informatie over de aanvragen geanalyseerd. Deze informatie geeft inzicht over het bereik van de regeling en over de resultaten die met het beleid zijn gerealiseerd (doelbereiking).

Daarnaast is voor zowel de BOSA als voor de SPUK SPORT een klantreisonderzoek uitgevoerd die inzichten geeft over de tevredenheid van aanvragers over de uitvoering van beide regelingen. Dit

geeft voornamelijk inzicht in de doelmatigheid van beide regelingen. Bovendien is met het klantreisonderzoek ook het aandeel free riders onderzocht. Free riders zijn aanvragers die gebruik hebben gemaakt van een subsidieregeling, maar ook zonder deze subsidie dezelfde investering op hetzelfde moment zouden hebben gedaan. Bij voorkeur is deze groep zo klein mogelijk.

Als derde zijn de verschillende doelgroepen van de BOSA en de SPUK SPORT bevestigd met verschillende enquête-onderzoeken. Deze onderzoeken zijn uitgezet door het Mulier Instituut en geven inzicht op allerlei onderdelen binnen deze evaluatie. Van inzicht in de bekendheid (bereik) tot inzicht in de bijdrage van beide regelingen in het realiseren van investeringen in de sportaccommodatie (doeltreffendheid).

Tot slot zijn er ook interviews afgenomen met aanvragers om meer kwalitatief te achterhalen hoe de doelgroep o.a. aankijkt tegen het beleid en de uitvoering van de BOSA en de SPUK SPORT en welke knelpunten zij ervaren.

In bijlage 1 is de gehanteerde methode en de gebruikte bronnen uitgebreid beschreven.

1.5 Leeswijzer

Dit rapport is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 beschrijft de achtergrond van de BOSA en de SPUK SPORT, waarbij de beleidscontext, de beoogde werking en een beschrijving van beide regelingen aan bod komen. Hoofdstuk 4 geeft inzicht in de relevantie en het bereik. In welke mate de doelen van de BOSA en de SPUK SPORT worden bereikt, wordt beschreven in hoofdstuk 5 en 6. In hoofdstuk 7 komen de effecten aan bod en hoofdstuk 8 en 9 brengen de doeltreffendheid en de doelmatigheid van beide regelingen in kaart. Hoofdstuk 10 geeft een blik op de monitoring van de BOSA en de SPUK SPORT en in hoofdstuk 11 komen de conclusies en aanbevelingen aan bod en wordt ten slotte een reflectie gegeven door de externe onafhankelijke supervisor over de opzet en de kwaliteit van deze evaluatie.

2 Achtergrond van de BOSA en de SPUK SPORT

In dit hoofdstuk wordt de achtergrond van de BOSA en de SPUK SPORT beschreven. De beleidscontext waarbinnen deze instrumenten opereren, wordt beschreven in paragraaf 2.1. Vervolgens wordt met de beleidstheorie de beoogde werking van de BOSA en de SPUK SPORT beschreven en geeft paragraaf 2.3 een beschrijving van de instrumenten.

2.1 Beleidscontext

Sport en bewegen is van grote waarde voor individuen en voor de samenleving⁵, dat onderschrijft het ministerie van VWS samen met de Vereniging voor Sport en Gemeenten (VSG) en het NOC*NSF. Sporten en bewegen is goed voor je gezondheid, sociale contacten, welzijn, persoonlijke ontwikkeling en bovenal leuk om te doen. Mede doordat veel Nederlanders sporten en bewegen⁶, is sport van grote maatschappelijke en economische waarde. De eerdergenoemde partijen willen alle Nederlanders van sport en bewegen laten genieten en erkennen dat dit alleen lukt als de sport dermate aantrekkelijk is dat iedereen zich in het sportdomein kan en wil begeven.

Om de organisatie en financiën van de sport toekomstbestendig te maken en de kracht van sport de komende jaren nog beter te benutten, hebben meerdere strategische partners, waaronder het ministerie van VWS, VSG en NOC*NSF de handen ineengeslagen en zijn zij gezamenlijk gekomen tot een Nationaal Sportakkoord⁷. In dit akkoord zijn zes ambities geformuleerd, waarvan de doelstellingen en interventies zijn uitgewerkt. Om deze ambities en onderliggende doelstellingen en interventies waar te kunnen maken, investeert het ministerie van VWS circa € 410 miljoen per jaar in sport gedurende de looptijd van het sportakkoord.

Naast het Nationaal Sportakkoord heeft Nederland zich afgelopen jaren gecommitteerd aan het Energieakkoord⁸ en het Klimaatakkoord⁹. In het Energieakkoord is afgesproken 2,5 PJ extra energie te besparen in het maatschappelijk vastgoed in 2020 om bij te dragen aan de besparingsdoelstelling van 100 PJ. Uit een onderzoek van Nuon (2014) bleek bovendien dat een aanzienlijk deel, gemiddeld 15 tot 20%, van de begroting van een sportvereniging besteed wordt aan energieverbruikskosten¹⁰. Het verduurzamen van sportaccommodaties is daarmee niet alleen wenselijk voor het realiseren van de doelstelling(en) van het Energieakkoord, maar biedt verenigingen ook de mogelijkheid om hun energieverbruikskosten te reduceren.

In 2019 zijn de afspraken van het Energieakkoord overgegaan naar het Klimaatakkoord, waarin bovendien de doelstelling is opgenomen om de klimaatverandering tegen te gaan door in Nederland de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met bijna de helft (49%) te verminderen ten opzichte van 1990. Binnen de utiliteitsbouw in de dienstensector, waar sportaccommodaties onderdeel van uitmaken, dient in 2030 1 Mton CO₂-reductie te worden gerealiseerd. Voor de sportsector is er bovendien de Routekaart Verduurzaming Sport¹¹ ontwikkeld, waarin staat hoe de sportsector haar ambities uit het Klimaatakkoord in de praktijk zal gaan brengen.

Van 2016 t/m 2018 werden sportverenigingen en -stichtingen door middel van subsidie via de EDS-regeling al gestimuleerd om te investeren in energiebesparende maatregelen en duurzame energieopwekking. Deze subsidie varieerde over de jaren van 30 tot 35%. Uit de beleidsevaluatie

⁵ <https://www.allesoversport.nl/artikel/de-waarde-van-sport-en-bewegen/>

⁶ <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2019/12/leefstijl-2018>

⁷ Nationaal Sportakkoord – Sport verenigt Nederland

⁸ <https://www.ser.nl/nl/thema/energie-en-duurzaamheid/energieakkoord/-/media/5A6DE312EAB948BEADF43DECF2DF5669.ashx>

⁹ <https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

¹⁰ [Nuon \(2014\) Een lagere energierekening voor sportverenigingen. Feiten, cijfers en kansen.](#)

¹¹ <https://www.allesoversport.nl/duurzame-sportsector/routekaart-verduurzaming-sport/>

van de EDS-regeling¹² bleek dat deze regeling op een doeltreffende manier heeft bijgedragen aan de doelstelling om verenigingen te laten investeren in energiebesparende maatregelen en duurzame energieopwekking.

Door een verbreding van de btw-vrijstelling in 2019 verviel voor amateursportorganisaties en gemeenten in de meeste gevallen de mogelijkheid om btw te verrekenen. Voor de overheid leidt dit tot een jaarlijkse extra lastenrelevante opbrengst van € 241 miljoen en voor amateursportorganisaties en gemeenten tot een financieel nadeel van dezelfde omvang. Het Ministerie van VWS wil de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties echter blijven stimuleren. Amateursportorganisaties kunnen daarom sinds 2019 subsidie aanvragen via de BOSA voor investeringen in de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen, waar de mogelijkheid tot btw-af trek is vervallen. Gemeenten kunnen gebruik maken van de SPUK SPORT om een uitkering aan te vragen voor investeringen in de sport, waar de mogelijkheid tot btw-af trek is vervallen.

Per 1 januari 2019 is naast de btw-vrijstelling ook subsidie voor investeringen in energiebesparende maatregelen en duurzame energie opgenomen in de BOSA. En dat niet alleen, ook investeringen in het toegankelijk maken van sportaccommodaties voor mensen met een beperking worden via de BOSA gesubsidieerd. Evenals investeringen met betrekking tot circulariteit en investeringen die de veiligheidsbeleving op sportverenigingen vergroten.

Concluderend betekent het dat zowel de BOSA als de SPUK beogen om de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen door amateursportorganisaties en gemeenten te stimuleren, waar de mogelijkheid tot btw-af trek is vervallen. Aanvullend daarop worden amateursportorganisaties gestimuleerd te investeren in maatregelen met betrekking tot energiebesparing, toegankelijkheid, circulariteit en veiligheidsbeleving.

2.2 Beleidstheorie: beoogde werking van de BOSA en SPUK SPORT

De beleidstheorie is samengevat in onderstaande tabel, die een overzicht geeft van de middelen, activiteiten, resultaten en de 1^e- en 2^e-orde effecten.

	Omschrijving	Indicatoren
Middelen	Middelen die beleid inzet om subsidie/uitkering van de BOSA en de SPUK SPORT te verlenen	Subsidie/uitkeringsbudget
	Middelen die beleid inzet om de BOSA en de SPUK SPORT uit te voeren	Uitvoeringsbudget
Activiteiten	Ontvangen en beoordelen van de aanvragen door DUS-I en RVO.	Aantal aanvragen, verleningen en beschikkingen
	Ontwikkelen en bijhouden maatregelenlijst	Klanttevredenheid
		Beleving van administratieve lasten
		Administratieve lasten uitgedrukt in aantal uur
		Aantal bezwaren en beroepen
	Communicatie om te zorgen voor bekendheid van de BOSA en de SPUK SPORT	Bekendheid
Resultaten (Output)	Amateursportorganisaties en gemeenten investeren in de bouw, het onderhoud en het beheer van sportaccommodaties	Aantal en omvang van investeringen in de bouw en onderhoud van sportaccommodaties

¹² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/11/25/evaluatie-subsidieregeling-energiebesparing-en-duurzame-energie-sportaccommodaties-eds-regeling>

	Amateursportorganisaties en gemeenten investeren in de aanschaf van sportmaterialen	Aantal en omvang van investeringen in sportmaterialen
	Amateursportorganisaties en gemeenten investeren in maatregelen met betrekking tot energiebesparing, energieopwekking, toegankelijkheid, circulariteit en veiligheidsbeleving.	Aantal en omvang van investeringen in energiebesparende, energieopwekkende en toegankelijkheidsmaatregelen bij sportaccommodaties
		Aantal voorzieningen bij sportaccommodaties met betrekking tot energiebesparing, energieopwekking, toegankelijkheid, circulariteit en veiligheidsbeleving.
Eerste orde-effect (Outcome)	Sportaccommodaties zijn van goede kwaliteit en goed onderhouden	De door sporters ervaren kwaliteit en onderhoud van sportaccommodaties
	Sportaccommodaties verbruiken minder energie	Reductie van het energieverbruik
	Sportaccommodaties hebben een toenemend gebruik van duurzame energieopwekking	Energieopwekking (in Peta Joule)
	Sportaccommodaties dragen bij aan een CO ₂ emissiereductie	Emissiereductie CO ₂ (in Mton)
	Sportaccommodaties hebben een toenemend gebruik van circulaire materialen	% sportaccommodaties dat gebruik maakt van circulaire materialen
	Sportaccommodaties zijn toegankelijk voor mensen met een beperking	% sportaccommodaties dat toegankelijk is voor mensen met een beperking
	Sportaccommodaties worden als een veilige plek beleefd.	% sportaccommodaties dat door mensen als een veilige plek wordt beleefd
Tweede orde-effect (Impact)	Meer mensen sporten en bewegen	% van de Nederlandse bevolking dat sport
		% van de Nederlandse bevolking dat voldoet aan de beweegnorm

Tabel 2.1: Overzicht beleidstheorie

2.3 Beschrijving van de regelingen

Doelgroep BOSA en SPUK SPORT

Amateur sportorganisaties, waaronder sportverenigingen en -stichtingen, komen in aanmerking voor subsidie van de BOSA. Beide zijn veel voorkomende eigenaren en gebruikers van sportaccommodaties. De doelgroep wijkt af van de btw-regeling, waar ook professionele sportverenigingen gebruik van konden maken. Het Ministerie van VWS wil namelijk een focus leggen op de lokale amateursport, omdat het voor het stimuleren van sporten en bewegen van belang is dat sportmogelijkheden zich dicht bij de burger bevinden.

Alle gemeenten komen in aanmerking voor uitkering van de SPUK SPORT. Zij zijn, naast sportverenigingen en -stichtingen, ook veel voorkomende eigenaren van sportaccommodaties.

Daarnaast komen ook gemeentelijke sportbedrijven in aanmerking voor subsidie of een uitkering. Een gemeentelijk sportbedrijf moet elk jaar kiezen of ze haar kosten onder de BOSA of onder de SPUK SPORT wilt opvoeren. Het is voor een sportbedrijf niet mogelijk om een gedeelte van de kosten in te dienen bij de BOSA en een gedeelte bij de SPUK SPORT.

Kosten BOSA en SPUK SPORT

Het subsidiebudget en de (begrote) uitvoeringskosten van de BOSA voor 2019 en 2020 is weergegeven in tabel 2.2. Het subsidiebudget wordt volgtijdelijk verdeeld: wie het eerst komt, wie het eerst maakt.

Naast het subsidiebudget is er voor 2019 en 2020 ruim € 7 mln begroot / uitgegeven om de BOSA uit te voeren. Hiermee komt het totale bedrag voor het verlenen van subsidie en voor de uitvoering van de BOSA in 2019 en 2020 uit op ruim € 181 mln.

BOSA		
Jaar	Subsidiebudget	(Begrote) Uitvoeringskosten
2019	€ 80 mln	€ 3,50 mln
2020	€ 94 mln	€ 3,55 mln

Tabel 2.2: Subsidiebudget en (begrote) uitvoeringskosten van de BOSA per jaar

Het uitkeringsbudget van de SPUK SPORT is per jaar weergegeven in tabel 2.3. Wanneer het totale voor uitkering geclaimde bedrag hoger is dan het budget zal de verdeling naar rato van de aangevraagde bedragen plaatsvinden.

Naast het uitkeringsbudget is er voor 2019 en 2020 in totaal € 1,4 mln begroot / uitgegeven om de SPUK uit te voeren. Hiermee komt het totale bedrag voor het verstrekken van de uitkering en voor de uitvoering van de SPUK in 2019 en 2020 uit op € 374,4 mln.

SPUK SPORT		
Jaar	Uitkeringsbudget	(Begrote) Uitvoeringskosten
2019	€ 185 mln	€ 0,58 mln
2020	€ 188 mln	€ 0,82 mln

Tabel 2.3: Subsidiebudget en (begrote) uitvoeringskosten van de SPUK SPORT per jaar

Vormgeving BOSA

Bij de vormgeving van de BOSA is nauw samengewerkt met de sportsector. Op de subsidieverstrekking is de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS (hierna: Kaderregeling) van toepassing. Echter om aan te sluiten bij de verantwoordingssystematiek van de btw-regelgeving en om de administratieve lasten zo laag mogelijk te houden gelden er enkele uitzonderingen op de Kaderregeling.

Een voorbeeld van zo'n uitzondering is dat het bij de BOSA wenselijk is om een aanvraag in te dienen in de periode nadat de subsidiabele activiteiten hebben plaatsgevonden voor subsidies die minder bedragen dan € 125.000. Dit om het mogelijk te maken dat meerdere kleinere bedragen kunnen worden 'gespaard' om zo in aanmerking voor subsidie te komen. Subsidies van minder dan € 5.000 worden immers niet verstrekt.

Aanvragers dienen een aanvraag in via het digitale portaal van DUS-I. Hierbij leveren zij, afhankelijk van het type aanvraag, meerdere stukken aan, waaronder de offertes/facturen voor de subsidiabele activiteiten en betalingsbewijzen van betalingen boven de € 500 (vanaf 2020 aangepast naar € 1.000). Voor de definitieve vaststelling van de subsidie zal de aanvrager, afhankelijk van het type aanvraag, opnieuw meerdere stukken aan om aan te tonen dat de activiteiten daadwerkelijk gerealiseerd zijn.

De vooraf verwachte administratieve lasten voor aanvragers variëren van gemiddeld 5 uur per aanvraag tot gemiddeld 9 uur per aanvraag. Hiermee is de BOSA zodanig vormgegeven dat deze tot zo min mogelijk administratieve lasten voor aanvragers moet leiden.

Subsidiabele kosten BOSA

De BOSA strekt ertoe het wegvallen van het recht op btw-af trek te compenseren. Hierbij geldt dus dat er geen subsidie wordt verstrekt wanneer de aanvrager op grond van de bepalingen uit de Wet op de omzetbelasting 1968 recht op aftrek van omzetbelasting heeft. Wanneer er dus een recht op

btw-af trek bestaat zal er geen subsidie worden verstrekt. Echt, niet alle kosten die voorheen in aanmerking kwamen voor aftrek van btw komen ook in aanmerking voor subsidie. Daarbij gaat het met name om de kosten voor gas, water en licht.

De subsidie bedraagt ten hoogste 20% van de kosten voor de bouw en de onderhoud van sportaccommodaties en voor de aanschaf of het onderhoud van sportmaterialen. Dit subsidiepercentage zou voldoende stimulans moeten geven om te investeren in de sportaccommodatie.

De subsidie wordt voor ten hoogste drie jaar verstrekt om zo de aanvragers voldoende ruimte te geven om grootschalige bouw en onderhoud van de accommodatie uit te laten voeren. Er geldt een meldingsplicht indien het aannemelijk is geworden dat de activiteiten waarvoor subsidie is verleend niet tijdig of niet geheel zullen worden verricht.

De aangevraagde subsidie mag bovendien niet lager zijn dan € 5.000 per aanvraag. Voor deze drempel is gekozen, omdat de uitvoeringskosten onevenredig hoog zouden zijn in verhouding tot het subsidiabele bedrag. Bovendien geldt er een maximum van € 2.500.000 subsidie per kalenderjaar, omdat wordt aangenomen dat bij een hoger subsidiebedrag geen sprake meer zou zijn van een zuiver lokale activiteit door de amateursportorganisatie.

Ook geldt dat een activiteit slechts eenmaal voor subsidie in aanmerking komt. Deze bepaling is met name van belang voor de samenloop van de BOSA en de SPUK SPORT. In het geval dat bijvoorbeeld een gemeente en een vereniging co-eigenaar van een sportaccommodatie zijn, kan er voor een renovatie van die sportaccommodatie ofwel een compensatie-uitkering op grond van de SPUK SPORT worden aangevraagd, ofwel een subsidie op grond van BOSA. Daarbij wordt aangehouden dat alleen de organisatie op wiens naam de offerte en factuur staan een aanvraag kan indienen.

In 2019 werd er aanvullende subsidie van 15% verstrekt bovenop de 20% voor maatregelen die voor VWS prioriteit hebben op het gebied van investeringen in sportaccommodaties. Deze maatregelen hebben betrekking op energiebesparing, toegankelijkheid, circulariteit, en veiligheidsbeleving en worden in het vervolg van deze rapportage de prioritaire maatregelen genoemd. Het subsidiepercentage voor investeringen in deze prioritaire maatregelen is sinds 2020 verlaagd naar een aanvullende subsidie van 10%. Dit betekent dus een subsidie van 30% (2020) tot 35% (2019) van de totale kosten. Hieronder wordt beschreven waarom deze maatregelen prioriteit hebben.

In het licht van de ontwikkelingen op klimaatgebied, zijn er in het regeerakkoord afspraken gemaakt om de energiebesparing en duurzame energieopwekking in de sportsector blijvend te stimuleren. In deze regeling wordt daarom niet ingezet op de gebruikskant van energie, maar worden investeringen in energiebesparing en duurzame energieopwekking op grond van deze regeling extra gestimuleerd, door hier aanvullende subsidie voor te verstrekken. Het toepassen van energiebesparende maatregelen en de toepassing van duurzame energieopwekking bij sportaccommodaties moet leiden tot een afname van het energieverbruik en een toenemend gebruik van duurzame energie.

Daarnaast zijn er extra subsidiemogelijkheden voor het toegankelijk maken van sportaccommodaties voor mensen met een beperking. Op 14 juli 2016 is het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap in Nederland in werking getreden. Het doel van dit verdrag is de positie van mensen met een beperking versterken. Hiervoor is het ook van belang dat zij niet belemmerd worden om sportieve activiteiten te ondernemen, doordat sportaccommodaties niet goed toegankelijk zijn. Het Ministerie van VWS wil hier met deze subsidieregeling aan bijdragen door aanvullende subsidie te verlenen voor activiteiten die de toegankelijkheid van sportaccommodaties vergroten.

Ook zijn er extra subsidiemogelijkheden voor het circulair gebruik maken van materialen. In de Routekaart Duurzame Sport, voor een duurzame en betaalbare sport, is voor de Sportsector uitgewerkt hoe zij kunnen voldoen aan de uitdagingen zoals die in het Klimaatakkoord zijn gesteld. De te behalen CO₂ reductie in het Klimaatakkoord zit met name in het besparen en opwekken van energie, maar de sportsector wil haar CO₂ footprint als geheel verkleinen. Circulair gebruik van materialen past hier naadloos binnen. De maatregelen in deze maatregelenlijst zijn dan ook bedoeld om het circulair gebruik van materialen binnen de sportsector te stimuleren. Het gaat hierbij zowel om nieuwbouw als renovatie van bestaande bouw.

Tenslotte zijn er ook extra subsidiemogelijkheden om de veiligheidsbeleving te vergroten op sportaccommodaties. Doel van deze aanvullende subsidie is om amateursportorganisaties de mogelijkheid te bieden om onveilige of overlast-gevende situaties op de eigen accommodatie aan te pakken en de veiligheidsbeleving te vergroten door middel van context-gebonden fysieke interventies. De subsidie wordt verstrekt voor het uitvoeren van een veiligheidsscan en het toepassen van de veiligheidsbevorderende maatregelen die in de veiligheidsscan worden aanbevolen.

Maatregelenlijst BOSA

Aanvragers van de BOSA kunnen alleen subsidie van 30% (of 35% in 2019) ontvangen voor investeringen in maatregelen die opgenomen zijn in de maatregelenlijst (prioritaire maatregelen). Deze lijst is nagenoeg dezelfde als de maatregelenlijst van de EDS-regeling waarin van 2016 tot en met 2018 al investeringen in energiebesparing en energieopwekking gesubsidieerd werden voor sportverenigingen en -stichtingen. De maatregelen op de lijst zijn op basis van de inzichten uit onderzoek van toenmalig Agentschap NL (Kamerstukken II 2013/14, 33 750 XVI, nr. 57) en consultatie van de georganiseerde sport gekozen.

De maatregelen van de BOSA-maatregelenlijst zijn echter verder uitgebreid ten opzichte van de maatregelenlijst van de EDS-regeling. De BOSA-maatregelenlijst is onderverdeeld in acht subthema's. Een overzicht van de maatregelen is weergegeven in tabel 2.4. Zie bijlage 2 voor een uitgebreidere beschrijving van de voorwaarden aan de maatregelen.

Subthema's	Maatregel 1	Maatregel 2	Maatregel 3	Maatregel 4	Maatregel 5
Verlichting	Sportveldverlichting	Led-verlichting			
Ventilatie, verwarming en tapwater	Warmteterugwinning voor bestaande sportaccommodaties	Warmtepomp	Warmteterugwinning uit douchewater		
Bouwkundig	HR-glas voor bestaande sportaccommodaties	HR-glas voor nieuwe sportaccommodaties	Isolatie wand, vloer, dak voor bestaande sportaccommodaties		
Duurzame energieopwekking	Zonnecollectorsysteem	Zonnepanelen voor elektriciteitsopwekking			
Toegankelijkheid	Automatische deur	Toegang sportrolstoelen	Lift	Integraal toegankelijk toilet	
Doelgroep specifieke sportvoorzieningen	Zwembalift	Luie zwembadtrap	Akoestiek	Voorziening slechthorenden	Klok
Circulair	Hergebruikt infillzand	Kunststof slagplanken	Schoonloopvoorziening	Gerecyclede sportvloer in sporthal	
Veiligheidsbeleving	Veiligheidsscan	Veiligheidsbevorderende maatregelen			

Tabel 2.4: Alle maatregelen waarop aanvullende subsidie kan worden aangevraagd bij de BOSA.

Vormgeving SPUK SPORT

Gemeenten (en provincies) kunnen extra geld krijgen om specifiek beleid van de Rijksoverheid uit te voeren. Zij moeten elk jaar aan de Rijksoverheid melden of en hoe ze het geld hebben besteed. Dit doen zij via de methodiek SiSa: single information, single audit. Dit betekent eenmalige

informatieverstrekking, eenmalige accountantscontrole. Ook de SPUK SPORT is vormgegeven volgens de SiSa-methodiek.

Gemeenten dienen een aanvraag in bij het digitale portaal van DUS-I. Hierbij leveren zij de begroting in en geven zij aan welke posten relevant zijn voor de compensatie-uitkering. Vervolgens dienen de gemeenten op basis van de afrekening de werkelijke kosten in.

Voor zowel de eerste aanvraag als de afrekening was vooraf de verwachting dat gemeenten hier 1-2 uur voor nodig hebben. Door de SiSa-methodiek te hanteren bij de SPUK SPORT, moet dat leiden tot de meest minimale uitvoeringslasten voor zowel de gemeenten als voor de rijksoverheid.

Subsidiabele kosten SPUK SPORT

De SPUK SPORT strekt ertoe het wegvallen van het recht op btw-af trek voor activiteiten van gemeenten in het kader van sport te compenseren. Er wordt geen uitkering verstrekt voor de bouw en het onderhoud van sportaccommodaties en de kosten van de aanschaf van sportmaterialen waarvoor bij de aanvrager op grond van de bepalingen uit de Wet op de omzetbelasting 1968 recht op aftrek van omzetbelasting bestaat, dan wel recht bestaat op compensatie op grond van de Wet op het btw-compensatiefonds. Wanneer er dus wel een recht op btw-af trek bestaat zal er geen uitkering worden verstrekt.

Er zijn twee hoofdactiviteiten van gemeenten in het kader van sport te rangschikken¹³:

- Investerings in hardware; Hierbij moet gedacht worden aan activiteiten in bouw en onderhoud van accommodaties. Dit kan zijn het aanleggen van een kunstgrasveld of de bouw van een sporthal.
- Exploitatie van sportaccommodaties; Hierbij moet gedacht worden aan het beheer van de accommodatie. Het kan gaan om gebruikskosten als energielasten en ook kunnen ingehuurd krachten zoals Buurtsportcoaches en andere beheerders van accommodaties voor zover deze btw-belast zijn in gebracht worden.

De compensatie-uitkering bedraagt ten hoogste 17,5% van het begrote bedrag voor de hierboven genoemde activiteiten. Voor dit percentage is gekozen om zo veel mogelijk aan te sluiten bij de eerdere mogelijkheid tot aftrek van btw. Dit percentage kan lager uitvallen wanneer het uitkeringsplafond wordt overschreden en het beschikbare bedrag naar rato wordt verdeeld.

Een compensatie-uitkering wordt voor ten hoogste een jaar verleend, omdat er wordt uitgegaan van het begroot bedrag per jaar. Een bepaald project waarvoor een gemeente een uitkering aanvraagt kan een langere tijdsduur hebben dan een jaar, maar de uitkering zal altijd voor ten hoogste een jaar worden verleend omdat alleen rekening wordt gehouden met het begroot bedrag van het komende jaar.

Net als bij de BOSA geldt ook voor de SPUK SPORT dat een activiteit slechts eenmaal voor een compensatie-uitkering of subsidie in aanmerking komt. In het geval dat een gemeente en een vereniging co-eigenaar van een sportaccommodatie zijn, kan er voor een renovatie van die sportaccommodatie ofwel een subsidie op grond van de BOSA worden aangevraagd, ofwel een uitkering op grond van de SPUK SPORT. Daarbij wordt aangehouden dat alleen de organisatie op wiens naam de offerte en factuur staan een aanvraag kan indienen.

¹³ Gemeentelijke uitgaven aan sport, Hoekman en van den Dool (2015).

3 Relevantie en bereik

3.1 Relevantie

Om te bepalen in hoeverre de BOSA en de SPUK SPORT relevant zijn, is onderzocht wat de doelgroep vindt van het beleid, of zij de komende twee jaar van plan zijn te gaan investeren en of zij belangstellingen hebben in de BOSA.

Mening doelgroep over algemeen beleid BOSA en SPUK SPORT

In het VSG-gemeentepanel en in de interviews die in het kader van deze evaluatie zijn afgenomen, is onderzocht wat de doelgroep vindt van het beleid om investeringen in de bouw en het onderhoud van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen te stimuleren. Alle vijf geïnterviewden zijn positief dat hier beleid op wordt gemaakt. Termen die onder andere genoemd werden waren: "(heel) goed" en "randvoorwaardelijk".

Redenen die door meerdere geïnterviewden genoemd werden waarom men positief is over dit beleid zijn dat het nodig is om de sport financieel te ondersteunen toen de btw-aftrek zou vervallen en dat financiële ondersteuning noodzakelijk is om investeringen te realiseren. Dit kwam bovendien ook terug uit de resultaten van het VSG-gemeentepanel.

Bovendien gaven enkele geïnterviewden ook specifiek aan het goed te vinden dat investeringen in duurzaamheid, toegankelijkheid, circulariteit en veiligheidsbeleving extra gestimuleerd worden.

Plan om te investeren in subsidiabele kosten BOSA

Uit de Verenigingsmonitor die vlak na de zomer van 2020 is uitgezet bleek dat bijna de helft (49%) van de verenigingen van plan is in de komende twee jaar te investeren. Van deze verenigingen zijn de meeste van plan te investeren in energiebesparende maatregelen (61%), maar ook investeringen in de onderhoud van sportaccommodaties (44%) en in de bouw van sportaccommodaties (30%) zijn populair. Slechts een klein deel van de sportverenigingen die de komende twee jaar van plan zijn te investeren, zijn van plan dit te doen in maatregelen die de toegankelijkheid voor mensen met een beperking vergroten (7%) of in circulaire maatregelen (3%).

Belangstelling BOSA

Naast de vraag of men van plan is te investeren, is ook onderzocht of verenigingen belangstellingen hebben om gebruik te maken van de BOSA. Voor het overgrote deel van de verenigingen (57%) is dit nog niet bekend. 29% van de sportverenigingen geeft aan om ergens in de komende twee jaar gebruik te gaan maken van de BOSA. Slechts 14% zegt geen gebruik te gaan maken van de BOSA.

3.2 Bereik

Bekendheid BOSA

Uit de verschillende Verenigingsmonitors van het Mulier Instituut bleek dat begin 2019, toen de BOSA net enkele maanden in werking was getreden, 36% van de verenigingen de BOSA kende. Dit percentage bleek in de zomer van 2020 te zijn toegenomen. Inmiddels is 51% van de verenigingen bekend met de BOSA.

Naast de bekendheid gemeten met vragenlijstonderzoek is ook gekeken naar de budgetuitputting om te bepalen of de BOSA voldoende bekend was bij de doelgroep.

Het budget van de BOSA voor 2019 is tussentijds verlaagd van € 87 miljoen naar € 80 miljoen en deze € 7 mln is toegevoegd aan het budget van de SPUK SPORT. Van de € 80 mln budget voor de BOSA is in 2019 € 78,2 mln uitgeput (zie voor uitgebreidere resultaten hoofdstuk 5.1).

Gebruikers BOSA

Uit gegevens van het Mulier Instituut blijkt dat 51% van de sportverenigingen een eigen sportaccommodatie heeft. In 2018 waren er 26.510 unieke sportverenigingen in Nederland¹⁴. De omvang van de doelgroep sportverenigingen (dus geen stichtingen of sportbedrijven) voor de BOSA komt neer op ruim 13.500 (51% van 26.510) sportverenigingen.

In totaal hebben 2.136 unieke amateursportorganisaties (sportverenigingen, -stichtingen en -bedrijven) een BOSA-aanvraag ingediend over de periode 1 januari 2019 t/m 5 augustus 2020.

Uit de data is niet op te halen wat de verhouding is tussen sportverenigingen, -stichtingen en -bedrijven. In de EDS-regeling was de verhouding tussen sportverenigingen en stichtingen: 84% om 16%. Uitgaande van dezelfde verhouding zou dit betekenen dat 1.785 unieke sportverenigingen een BOSA-aanvraag hebben ingediend. Dit aantal ligt wellicht wat lager aangezien er nu ook sportbedrijven gebruik kunnen maken van de BOSA, maar dit zal niet heel veel doen veranderen aan de schatting.

Als het aantal geschatte unieke sportverenigingen wordt gedeeld door de totale omvang van de betreffende doelgroep blijkt dat 16% van de potentiële sportverenigingen gebruik heeft gemaakt van de BOSA. Daarnaast hebben dus ook nog naar schatting zo'n 350 unieke sportstichtingen gebruik gemaakt van de regeling.

Het subsidiebudget en de uitputting daarvan in acht nemend kan geconcludeerd worden dat een aanzienlijk deel van de doelgroep is bereikt. Vanwege het feit dat drie op de tien verenigingen aangeeft van plan te zijn de komende twee jaar gebruik te gaan maken van de BOSA, zal vermoedelijk een nog groter deel van de doelgroep gebruik maken van de BOSA. Dit lijkt ook wel nodig, aangezien het twijfelachtig is of het subsidiebudget van de BOSA in 2020 volledig uitgeput zal gaan worden. Meer bekendheid over het bestaan van de BOSA en de mogelijkheden die de BOSA biedt voor amateursportorganisaties zou er vermoedelijk voor zorgen dat meer amateursportorganisaties gebruik zouden maken van de BOSA waarmee het subsidiebudget van 2020 en eventueel toekomstige jaren volledig benut kan worden.

Gebruikers SPUK SPORT

Nederland telde 355 gemeenten in 2019 en in 2020. In 2019 hadden 347 gemeenten een aanvraag bij SPUK SPORT ingediend, in 2020 waren dit er 348. Voor beide jaren betekent dit dat 98% van de gemeenten gebruik hebben gemaakt van de SPUK SPORT.

Ondanks dat alle gemeenten een SPUK SPORT uitkering kunnen aanvragen voor de kosten en investeringen die zij doen in de sport, hebben niet alle gemeenten een uitkering aangevraagd. Vier gemeenten hebben zowel in 2019 als in 2020 geen aanvraag ingediend. Bij de gemeenten die geen aanvraag hebben ingediend, valt op dat dit vooral de kleine gemeenten zijn met minder dan 15.000 inwoners. Uit gesprekken die DUS-I heeft gevoerd met deze gemeenten blijkt dat zij geen noemenswaardige investeringen hebben gedaan in de sport waarvoor SPUK SPORT uitkering kan worden ontvangen en/of dat de tijdsinvestering om SPUK SPORT aan te vragen mogelijk niet opweegt tegen de uitkering die kan worden ontvangen.

¹⁴ <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/70256ned/table?fromstatweb>

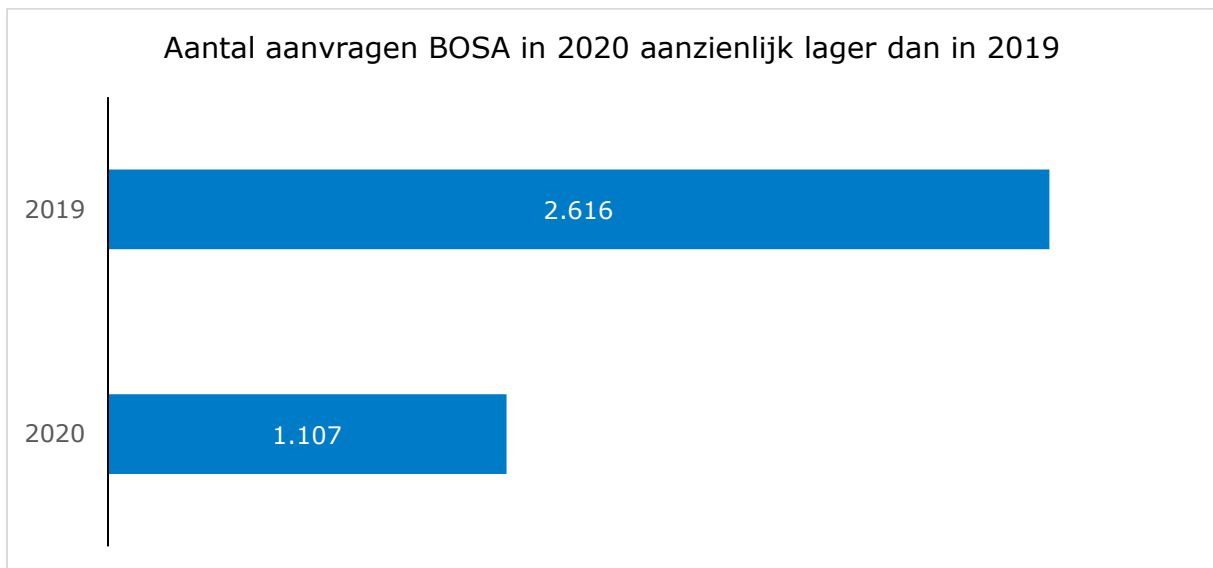
4 Doelbereiking: BOSA

Het primaire doel van de BOSA is het stimuleren van de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen, waar de mogelijkheid tot btw-aftrek is vervallen. De BOSA richt zich hierbij op amateursportorganisaties. Aanvullend daarop worden amateursportorganisaties via de BOSA gestimuleerd te investeren in maatregelen met betrekking tot energiebesparing, toegankelijkheid, circulariteit en veiligheidsbeleving.

Allereerst wordt inzichtelijk gemaakt hoeveel aanvragen amateursportorganisaties hebben ingediend via de BOSA. Vervolgens wordt de omvang van investeringen weergegeven met verschillende uitsplitsingen. Tot slot komen ook de aantallen en omvang van de subsidieverleningen aan bod.

4.1 Aantal en omvang aanvragen

Van januari 2019 tot 5 augustus 2020 zijn er 3.723 BOSA-aanvragen ingediend, 2.616 aanvragen in 2019 en 1.107 aanvragen in 2020 (peildatum: 5 augustus).

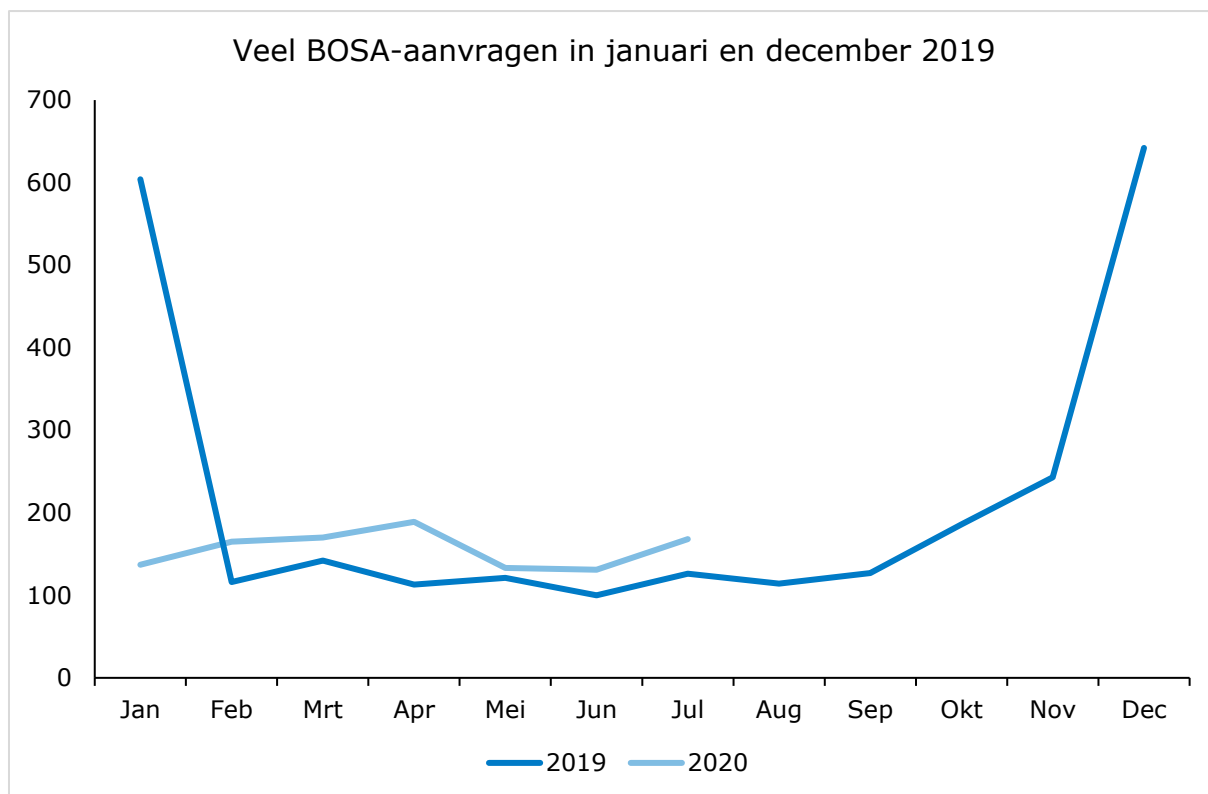
Figuur 4.1: Aantal ingediende BOSA-aanvragen in 2019 en 2020.

Het aantal ingediende BOSA-aanvragen is dus flink afgenomen in de eerste maanden van 2020 ten opzichte van 2019. In 2019 zijn met name in januari en in december veel aanvragen ingediend (figuur 4.2). Het grote aantal aanvragen in januari 2019 is te verklaren door het feit dat de BOSA-regeling gunstiger is voor amateursportorganisaties dan de EDS-regeling, de voorloper van de BOSA. Zo worden er meer investeringen gesubsidieerd (zoals arbeidskosten) en was het subsidiepercentage voor investeringen in energiebesparing gestegen van 30% naar 35%. Gezien het grote aantal financieel omvangrijke aanvragen in januari lijken amateursportorganisaties te hebben gewacht met hun investeringen, zodat zij via de BOSA hun aanvraag konden indienen.

Het grote aantal aanvragen in december 2019 is lastiger te verklaren. Vermoedelijk dienen amateursportorganisaties hun gemaakte kosten en investeringen van dat jaar in één keer in om aan de drempelwaarde van € 5.000 subsidie te komen. Er is namelijk een groot aantal aanvragen voor subsidie van minder dan € 25.000, maar relatief is dit niet anders dan in andere maanden. Een andere verklaring zou kunnen zijn dat het subsidiepercentage voor prioritaire maatregelen verlaagd zou worden van 35% naar 30%. Maar ook hiervoor geldt dat we in absolute zin wel meer aanvragen zien met investeringen in prioritaire maatregelen, maar dat dit relatief vergelijkbaar is met eerdere maanden.

Daarnaast valt op dat, ondanks de uitbraak van COVID-19, er in 2020 meer BOSA-aanvragen in de maanden april t/m juli zijn ingediend dan in 2019.

Figuur 4.2: Aantal ingediende BOSA-aanvragen per maand in 2019 en 2020.

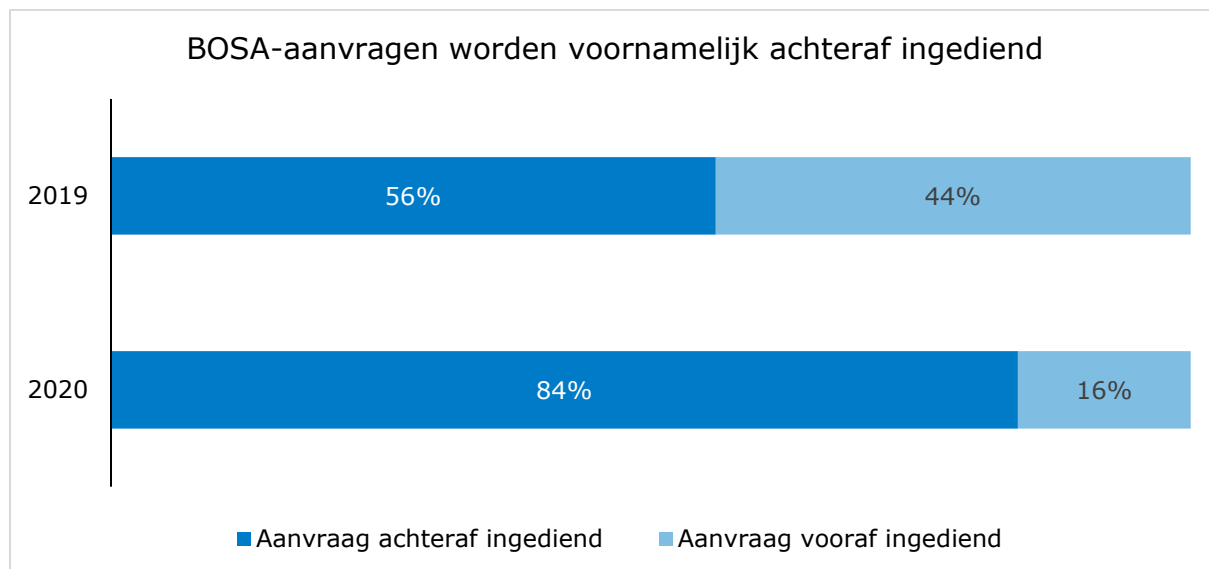
Uit de BOSA-aanvragen die in 2019 en 2020 zijn ingediend blijkt dat amateursportorganisaties voor ruim € 600 mln hebben geïnvesteerd of van plan zijn te investeren in hun sportaccommodaties en/of voor de aanschaf van sportmaterialen. In 2019 bedroeg de omvang van deze investeringen € 488 mln. In 2020 is tot peildatum 5 augustus beduidend minder geïnvesteerd (€ 121 mln).

Figuur 4.3: Totale omvang ((bedragen in € mln) van kosten/investeringen per jaar door amateursportorganisaties waarvoor BOSA-subsidie is aangevraagd. Bron: Database DUS-I, peildatum: 5 augustus 2020.

4.2 Aantal en omvang aanvragen per artikelnummer

Amateursportorganisaties konden bij het aanvragen van BOSA-subsidie bepalen of zij de aanvraag voor of na het investeren gingen indienen. Het merendeel van de aanvragen betreft een aanvraag waarbij de investering al gedaan is en de aanvraag achteraf is ingediend. Met name in 2020 is er relatief een forse toename in aanvragen die achteraf worden ingediend.

Figuur 4.4: Percentage BOSA-aanvragen per jaar waarbij de aanvraag achteraf of vooraf is ingediend.

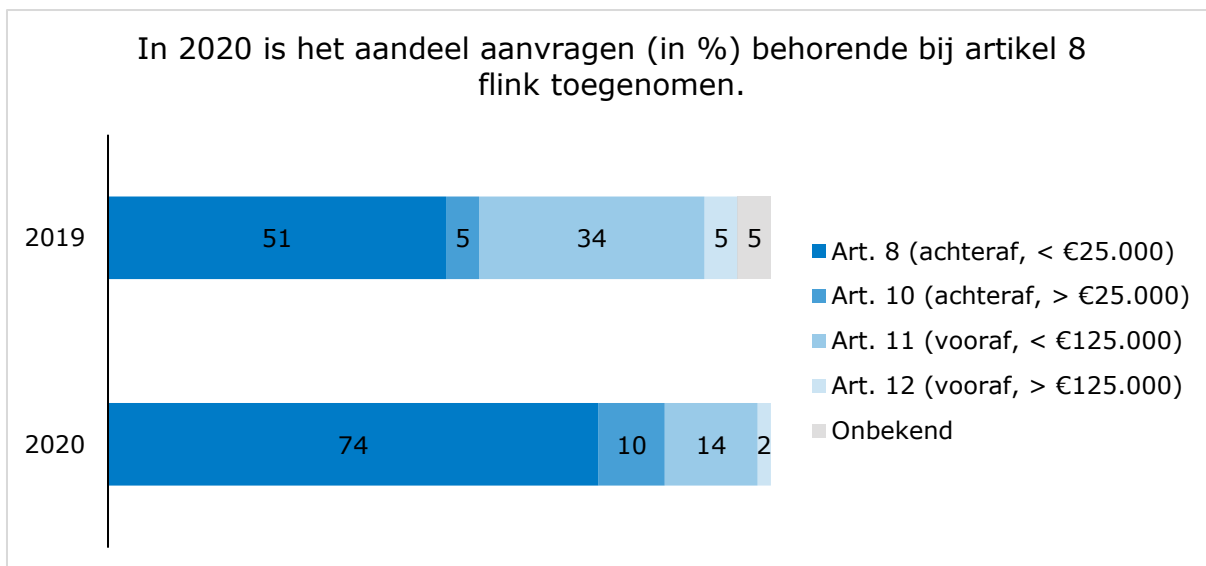
Afhankelijk van de omvang van de aanvraag (in €) en of de activiteiten al hadden plaatsgevonden wordt een aanvraag toegewezen naar een bepaald artikel nummer (tabel 4.5).

	Activiteiten zijn afgerond en betaald		Activiteiten moeten nog worden opgestart	
	Artikel 8	Artikel 10	Artikel 11	Artikel 12
Hoogte subsidie	€ 5.000 - € 25.000	€ 25.000 - € 125.000	€ 25.000 - € 125.000	Vanaf € 125.000
Minimale kosten van de activiteiten bij 20% subsidie	€ 25.000	€ 125.000	€ 125.000	€ 625.000

Tabel 4.5: Overzicht van de artikelen waaronder een aanvraag kan vallen

In 2019 bevatte 51% van de aanvragen een aanvraag behorende bij artikel 8, waarbij de aanvraag na afronding van de activiteiten is ingediend en de totale hoogte van de subsidie tussen de € 5.000 en € 25.000 ligt. Dit percentage is in 2020 gestegen naar 74%.

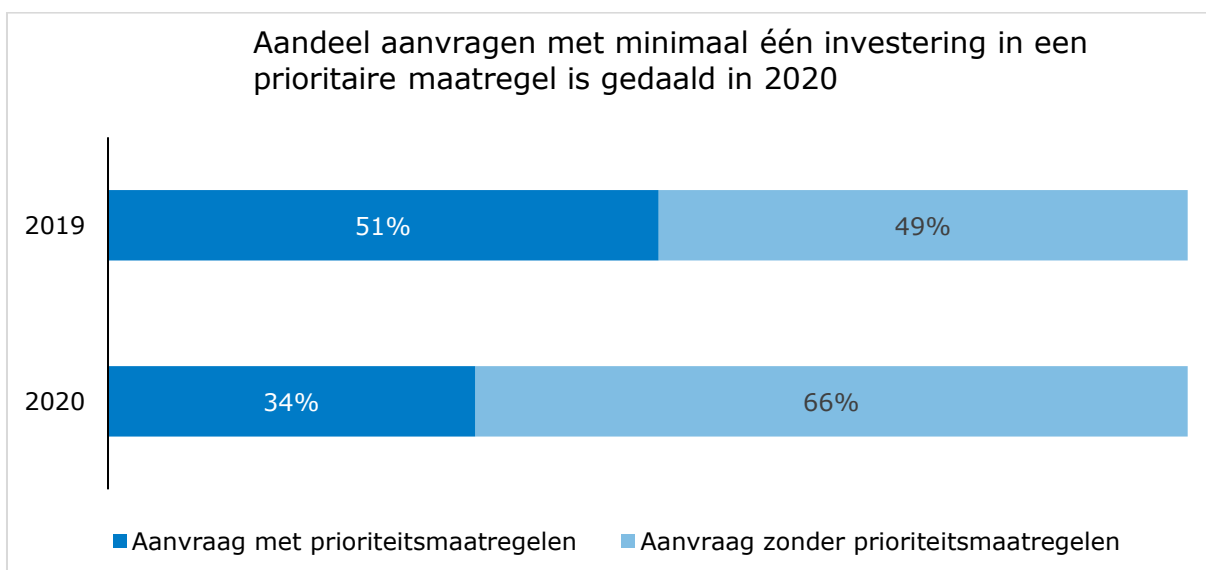
Met name het percentage aanvragen behorende bij artikel 11, waarbij de aanvraag voor uitvoering van de activiteiten is ingediend en de totale hoogte van de subsidie tussen de € 25.000 en € 125.000 ligt is van 34% in 2019 naar 14% in 2020 flink afgenomen. Ook het aandeel aanvragen behorende bij artikel 12 is gedaald van 5% naar 2%. Dit duidt er op dat amateursportorganisaties in 2020 minder omvangrijk zijn gaan investeren.

Figuur 4.6: Percentage BOSA-aanvragen per jaar uitgesplitst naar artikelnummer.

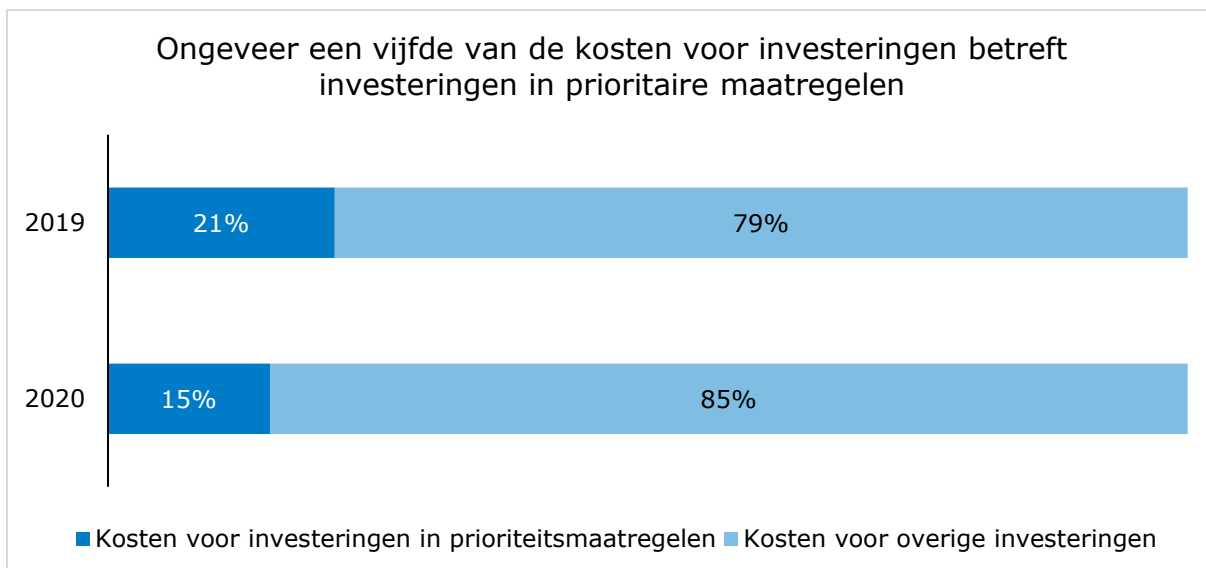
4.3 Aantal en omvang aanvragen met investeringen in prioritaire maatregelen

Amateursportorganisaties kregen in 2019 35% subsidie en in 2020 30% subsidie voor investeringen die opgenomen waren in de BOSA maatregelenlijst, de zogenoemde prioritaire maatregelen. Van de in totaal 3.723 BOSA-aanvragen die in 2019 en 2020 zijn ingediend, bedroeg 45% een investering in één of meerdere prioritaire maatregelen. In 2020 bevatten aanvragen veel minder vaak investeringen in één of meerdere prioritaire maatregelen dan in 2019.

Figuur 4.7: Percentage BOSA-aanvragen per jaar waarbij de aanvraag een investering bevatte in één of meerdere prioritaire maatregelen.

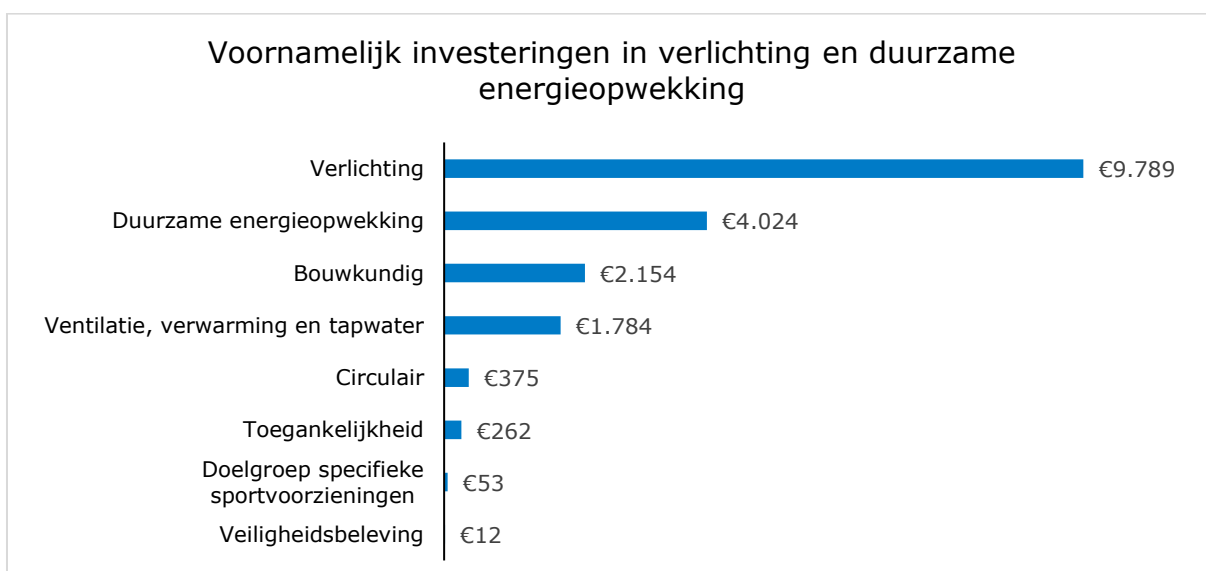
Van de in totaal ruim € 600 mln die amateursportorganisaties hebben geïnvesteerd, ging 20% (€ 121 mln) naar investeringen in prioritaire maatregelen. In 2019 is er relatief meer geïnvesteerd in dergelijke maatregelen dan in 2020.

Figuur 4.8: Percentueel de omvang van kosten/investeringen door amateursportorganisaties, uitgesplitst naar investeringen in prioritaire maatregelen en overige maatregelen. Bron: Database DUS-I, peildatum: 5 augustus 2020.

Vanwege beperkingen in de data is het voor de BOSA-aanvragen die in 2019 zijn gedaan zeer lastig inzichtelijk te maken in welke specifieke maatregelen amateursportorganisaties hebben geïnvesteerd en in welke omvang zij in deze maatregelen hebben geïnvesteerd of van plan zijn te gaan investeren. Door aanpassingen in de dataopslag is deze informatie voor de aanvragen die in 2020 zijn ingediend wel eenvoudig uit de data te halen.

Uit de aanvragen die in 2020 zijn ingediend, blijkt dat amateursportorganisaties met betrekking tot de prioritaire maatregelen voornamelijk geïnvesteerd hebben of van plan zijn te investeren in verlichting en duurzame energieopwekking. Van de in totaal € 18,5 mln aan investeringen in prioritaire maatregelen ging meer dan de helft (53%) naar investeringen in verlichting en 22% naar investeringen in duurzame energieopwekking.

Figuur 4.9: Kosten (bedragen x 1.000) waar in 2020 subsidie voor is aangevraagd voor investeringen in prioritaire maatregelen per thema. Bron: Database DUS-I, peildatum: 5 augustus 2020.

Hoewel investeringen in toegankelijkheid niet groots in omvang zijn, is het nog steeds opvallend dat er in 2020 relatief weinig geïnvesteerd is om de toegankelijkheid van sportaccommodaties voor mensen met een beperking te verbeteren.

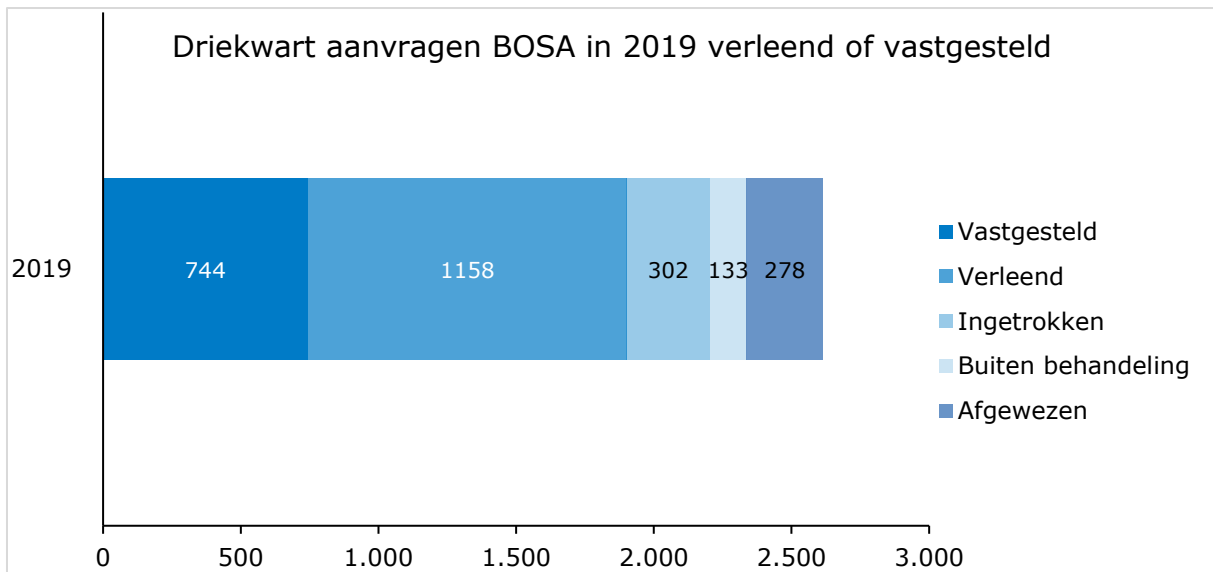
Als we op maatregelniveau kijken, is te zien dat amateursportorganisaties met behulp van de aanvullende BOSA-subsidie voornamelijk hebben geïnvesteerd en/of van plan zijn te investeren in sportveldverlichting, led-verlichting en zonnepanelen. Op andere maatregelen wordt beduidend minder omvangrijk geïnvesteerd.

Figuur 4.10: Omvang van investeringen (bedragen x 1.000) per maatregel waarop in 2020 BOSA-subsidie is aangevraagd. Bron: Database DUS-I, peildatum: 5 augustus 2020.

4.4 Aantal en omvang subsidieverleningen in 2019 en 2020

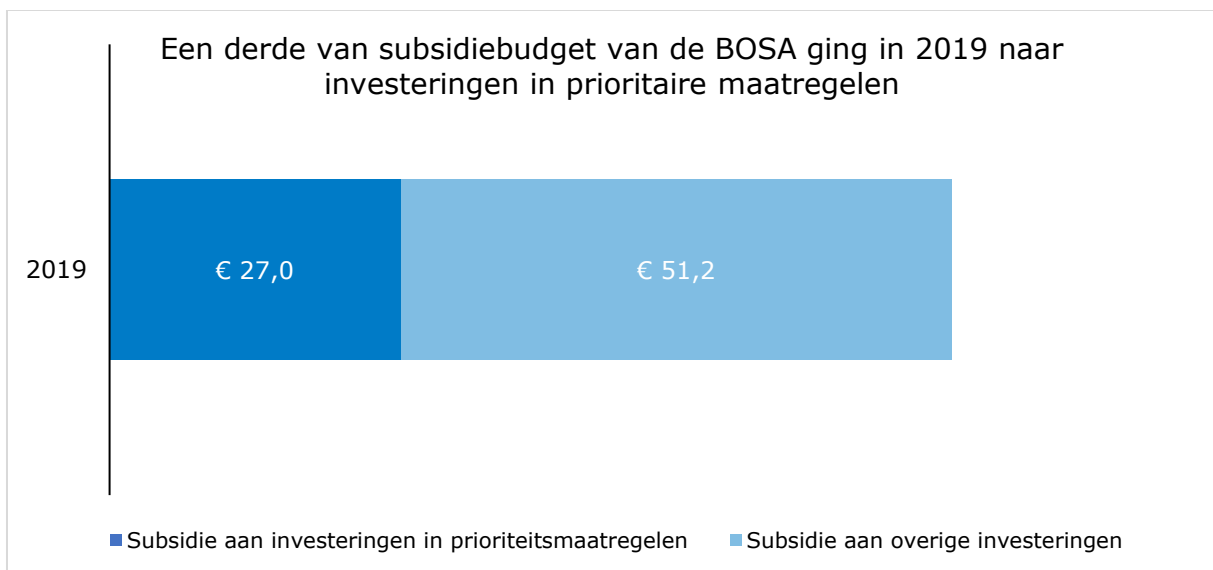
Alle 2.616 BOSA-aanvragen die in 2019 zijn ingediend, zijn inmiddels behandeld. Hiervan zijn 1.902 (73%) aanvragen verleend of vastgesteld. Aangezien er eind 2019 voor meer subsidie was aangevraagd dan er budget was, zijn een aantal aanvragen afgewezen. Daarbij is geprobeerd het subsidieplafond volledig te benutten, rekening houdend met de van toepassing zijnde regels en benodigde behandeltijd van de aanvragen. Om amateursportorganisaties van zoveel mogelijk zekerheid te voorzien is een groot deel van de late indieners gevraagd hun aanvraag in te trekken en in 2020 opnieuw in te laten dienen. Hiermee is voorkomen dat bepaalde onderdelen van een aanvraag in het geval van een afwijzing bij subsidieplafond-overschrijding in 2019, alsnog zouden worden afgewezen in een nieuwe aanvraag in 2020 in verband met het criterium dat activiteiten niet langer dan 12 maanden geleden hebben plaatsgevonden. Op die manier hebben amateursportorganisaties zo veel mogelijk gebruik kunnen maken van de BOSA.

Figuur 4.11: Aantal BOSA-aanvragen die in 2019 zijn ingediend, uitgesplitst naar status. Bron: Database DUS-I, peildatum: 5 augustus 2020.

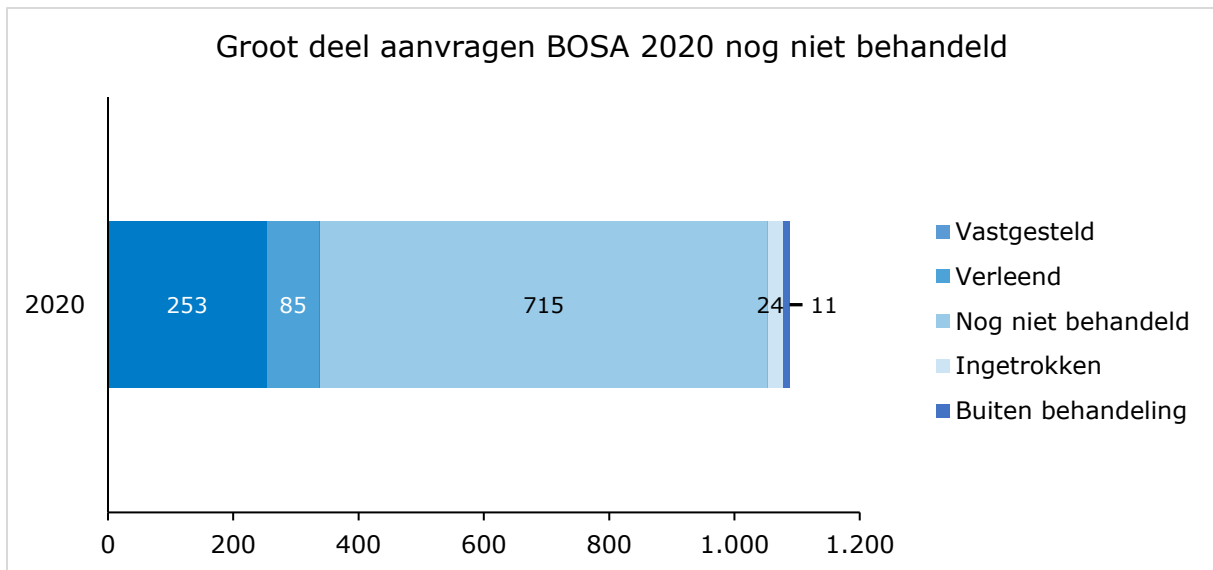
De amateursportorganisaties die in 2019 een aanvraag hadden ingediend en waarvan hun aanvraag is verleend of vastgesteld hebben daarmee in totaal € 78,2 mln subsidie ontvangen. Doordat niet alle aanvragen volledig zijn verleend of vastgesteld, is uiteindelijk niet het complete subsidiebudget uitgeput.

Van de in totaal € 78,2 mln ging € 27,0 mln (35%) naar investeringen in prioritaire maatregelen.

Figuur 4.12: Omvang van het subsidiebedrag (bedragen in € mln) van de vastgesteld en verleende BOSA-aanvragen die in 2019 zijn ingediend, uitgesplitst type investering. Bron: Database DUS-I, peildatum: 5 augustus 2020.

In 2020 zijn 715 van de 1.107 aanvragen die in 2020 zijn ingediend nog niet behandeld. Van de aanvragen die wel zijn behandeld is een grote meerderheid verleend of vastgesteld.

Figuur 4.13: Aantal BOSA-aanvragen die in 2020 zijn ingediend, uitgesplitst naar status. Bron: Database DUS-I, peildatum: 5 augustus 2020.

De amateursportorganisaties die in 2020 een aanvraag hebben ingediend en waarvan hun aanvraag is verleend of vastgesteld hebben daarmee in totaal € 9,0 mln subsidie ontvangen. Hiervan ging slechts 1,0 mln (12%) naar investeringen in prioritaire maatregelen. Er is dus in 2020 zowel in absolute zin als relatief minder geïnvesteerd in prioritaire maatregelen.

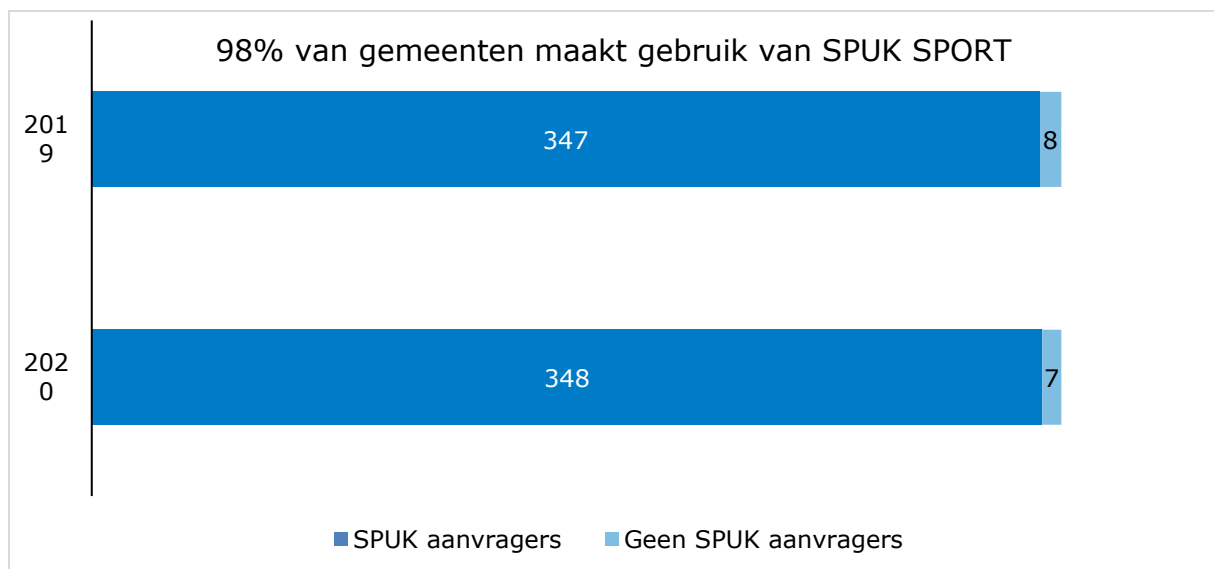
5 Doelbereiking: SPUK SPORT

Het primaire doel van de SPUK SPORT is het stimuleren van de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen, waar de mogelijkheid tot btw-aftrek is vervallen. De SPUK SPORT richt zich hierbij op gemeenten.

Allereerst wordt inzichtelijk gemaakt hoeveel gemeenten een aanvraag hebben ingediend bij de SPUK SPORT. Vervolgens wordt de totale omvang van investeringen weergegeven, met een uitsplitsing naar type investering. Ten slotte wordt inzichtelijk gemaakt hoeveel euro er daadwerkelijk is uitgekeerd aan gemeenten.

5.1 Aantal aanvragen

Zoals eerder in paragraaf 3.2 genoemd, hebben er in 2019 347 gemeenten een SPUK SPORT aanvraag ingediend, in 2020 waren dit er 348 van de in totaal 355 gemeenten.

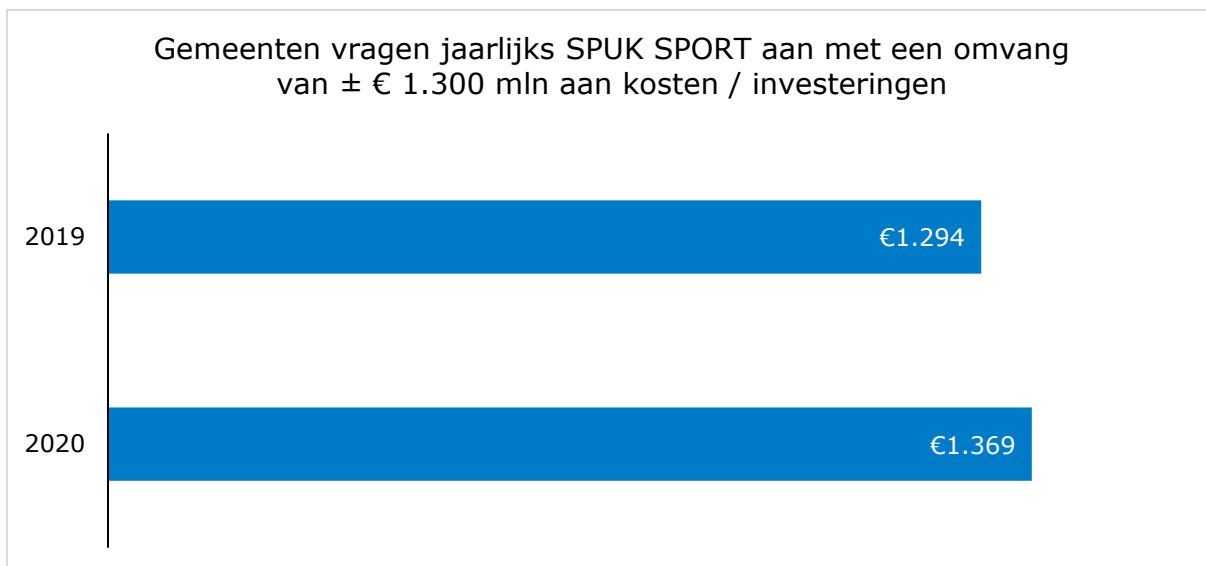

Figuur 5.1: Aantal gemeenten dat een aanvraag heeft ingediend voor SPUK SPORT in 2019 en 2020

5.2 Omvang investeringen

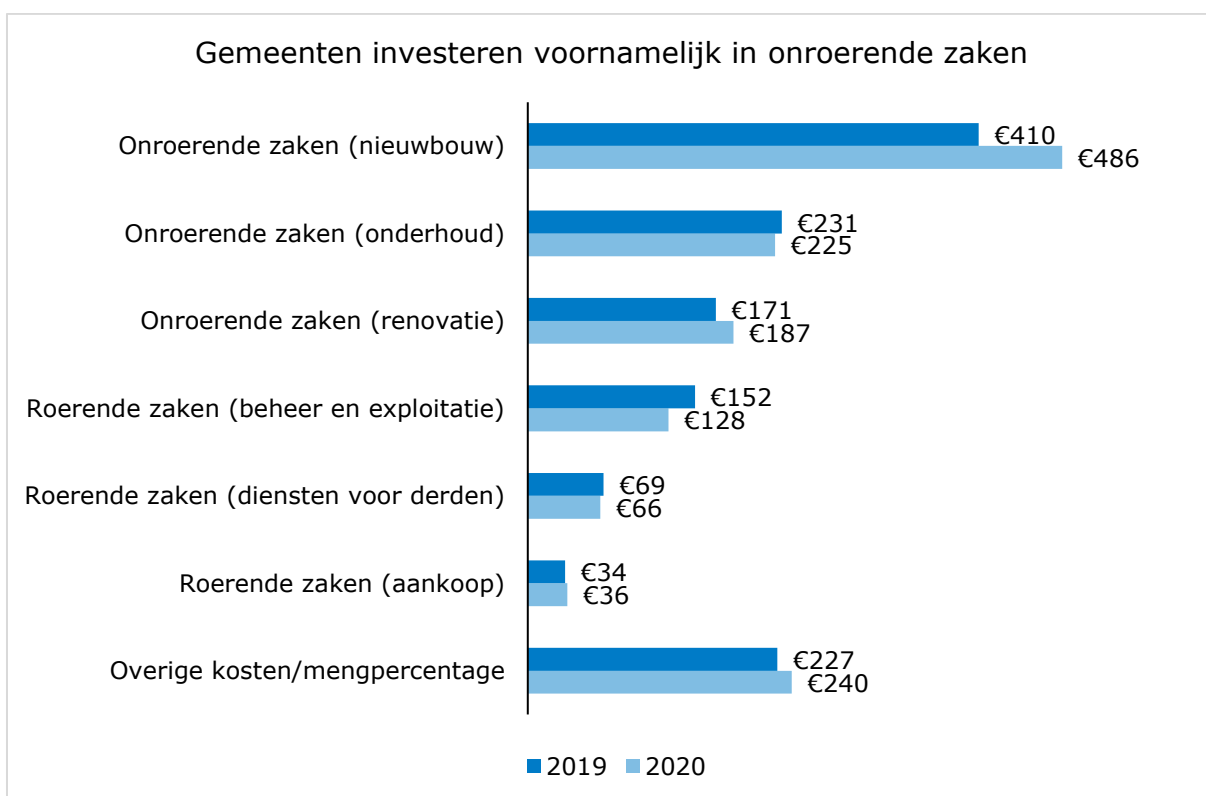
Gemeenten hebben in 2019 en 2020 geïnvesteerd en/of zijn van plan te investeren voor een totale omvang van € 2.663 mln in activiteiten met betrekking tot sport waarvoor SPUK SPORT kan worden aangevraagd. In 2020 hebben gemeenten bij de SPUK SPORT voor een grotere omvang aan kosten een aanvraag ingediend dan in 2019.

Figuur 5.2: Totale omvang (bedragen in € mln) van de (begrote) kosten door gemeenten waarvoor SPUK SPORT is aangevraagd. Bron: Database DUS-I, peildatum: 5 augustus 2020.

Gemeenten geven met betrekking tot investeringen waarvoor SPUK SPORT kan worden aangevraagd het meeste geld uit aan onroerende zaken (nieuwbouw). In 2019 en 2020 is hier bijna € 900 mln in totaal aan uitgegeven. Gemeenten geven beduidend minder uit aan roerende zaken.

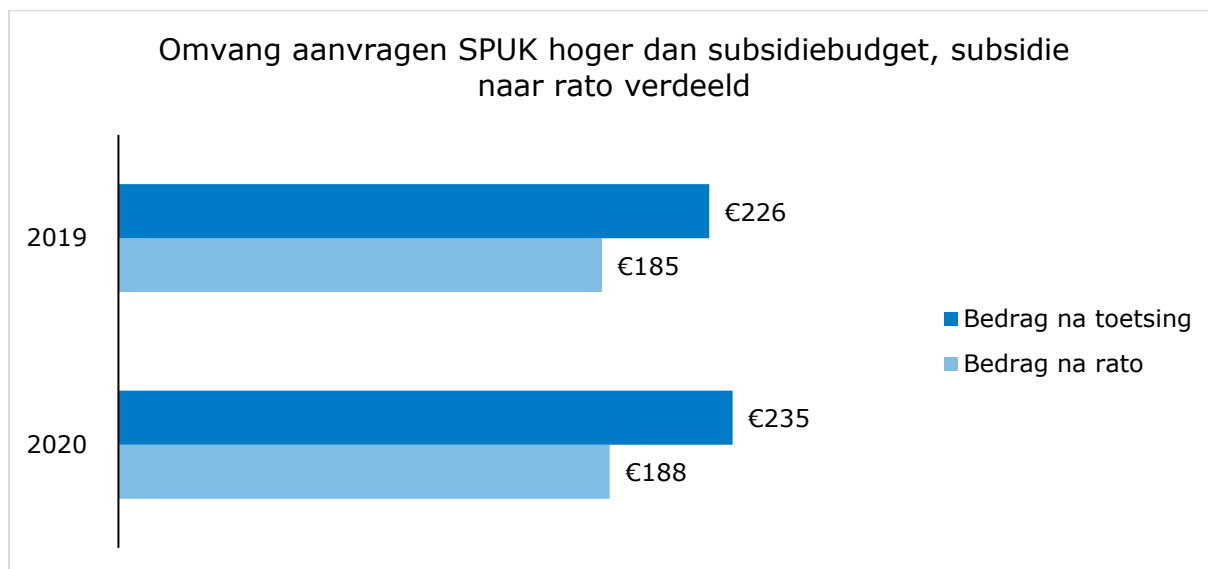

Figuur 5.3: Kosten (in € mln) waar in 2019 en 2020 uitkering voor is aangevraagd uitgesplitst naar thema. Bron: Database DUS-I, peildatum: 5 augustus 2020.

5.3 Omvang uitkeringen

Na toetsing van alle SPUK-aanvragen, waarin bekeken is of de kosten waarvoor SPUK SPORT is aangevraagd voldoen aan de voorwaarden, bleek dat gemeenten in 2019 uitkering hadden aangevraagd voor € 226 mln. In 2020 is er meer uitkering aangevraagd: € 235 mln.

Aangezien hiermee het uitkeringsbudget van de SPUK SPORT ruim is overschreden zijn de totale kosten naar rato verdeeld. Hierdoor hebben gemeenten minder geld ontvangen dan waar zij in principe recht op hadden. In 2019 bedroeg het ratopercentage 82%, in 2020 80%.

Figuur 5.4: Bedragen (in € mln) waar in 2019 en 2020 uitkering voor is aangevraagd uitgesplitst naar het bedrag waar gemeenten na toetsing recht op hebben en het bedrag wat er na rato daadwerkelijk is uitgekeerd. Bron: Database DUS-I, peildatum: 5 augustus 2020.

5.4 Verantwoording 2019

Na de verantwoording komt de vastgestelde SPUK SPORT uitkering in 2019 uit op nog geen € 120 mln. Dit is meer dan € 65 mln lager dan het budget en het eerder na rato uitgekeerde bedrag aan gemeenten.

Bij bijna 70% van de gemeenten zal een terugvordering plaatsvinden, ter waarde van ruim € 70 mln. Deze gemeenten hebben uiteindelijk minder is geïnvesteerd dan in de aanvraag werd aangegeven.

Doordat niet al het uitkeringsbudget is uitgeput, worden de kosten die wel voldoen aan de voorwaarden van de SPUK SPORT voor alle gemeenten volledig btw-gecompenseerd.

	Aantal aanvragen	Bedrag
Verleende uitkering (voorschot)	347	€ 185 mln
Vorderingen	240 (69%)	€ 71,6 mln (-)
Verlening	107 (31%)	€ 5,1 mln (+)
Totaal verleende uitkering		€ 118,5

Tabel 5.5: Aantal vorderingen en verleningen met bijbehorende bedragen voor de SPUK SPORT aanvragen 2019. Bron: Database DUS-I, peildatum: 2 november 2020.

6 Effecten

Aangezien meerdere externe factoren een rol spelen bij de totstandkoming van effecten, is de één-op-één relatie (en dus de causaliteit) met het gebruik van de BOSA en de SPUK SPORT niet onomstotelijk aan te tonen. Verder is er sprake van een volgtijdelijkheid: eerst wordt er gebruik gemaakt van het beleidsinstrument wat leidt tot resultaten (in het geval van de BOSA en de SPUK een toename in investeringen op het gebied van bouw en onderhoud van sportaccommodaties en de aanschaf en onderhoud van sportmaterialen). Dit zou ertoe moeten leiden dat de eerste orde-effecten worden bereikt (o.a. dat sportaccommodaties van goede kwaliteit en goed onderhouden zijn en dat er met de investeringen CO₂-reductie wordt gerealiseerd). Pas daarna zullen mogelijk ook tweede orde-effecten bereikt worden (in het geval van de BOSA dat meer mensen sporten en bewegen). Dit betekent dat het mogelijk is dat tweede orde-effecten pas jaren later bereikt zullen worden.

Samenvattend zijn de directe (1^e-orde) effecten voor de BOSA:

- 1) Sportaccommodaties zijn van goede kwaliteit en goed onderhouden.
- 2) Sportaccommodaties hebben hun jaarlijkse energiegebruik verminderd en er is een toenemend gebruik van duurzame energieopwekking en van circulaire materialen.
- 3) Amateursportorganisaties dragen bij aan de CO₂-reductie
- 4) Sportaccommodaties zijn toegankelijk voor mensen met een beperking.
- 5) Sportaccommodaties worden als een veilige plek beleefd.

Deze directe effecten moeten vervolgens bijdragen om (meer) mensen aan het sporten en bewegen te krijgen of te houden (2^e-orde effect).

6.1 Effecten: tevredenheid over kwaliteit sportaccommodatie

In 2017 heeft het Mulier Instituut in de Verenigingsmonitor verschillende aspecten onderzocht over onder andere de tevredenheid over sportaccommodaties, over de toegankelijkheid van sportaccommodaties en over de veiligheidsbeleving bij sportverenigingen.

In 2017 gaf 72% van de verenigingsbestuurders aan dat zij (zeer) tevreden zijn over de kwaliteit van de sportaccommodatie, 14% (zeer) ontevreden en de overige 14% was neutraal. De ontevredenheid ging vooral over de slechte kwaliteit van sanitair (51%), kleedruimte (50%) en/of sportvloer/velden/bassins (30%). Deze waren volgens de bestuurders verouderd (69%) of te weinig onderhouden (47%).

In 2021 zal het Mulier Instituut via de Verenigingsmonitor opnieuw onderzoeken hoe verenigingsbestuurders nu de kwaliteit van de sportaccommodatie ervaren en waar zij tevreden of ontevreden over zijn. Pas na dit onderzoek kan worden geconcludeerd in hoeverre de BOSA en de SPUK SPORT hebben bijgedragen aan een eventuele verbetering van de kwaliteit van de sportaccommodaties.

6.2 Effecten: energiebesparing en CO₂-reductie

Om de doelstellingen uit het Energieakkoord (2,5 PJ extra energie te besparen in het maatschappelijk vastgoed in 2020 om bij te dragen aan de totale besparingsdoelstelling van 100 PJ) en uit het Klimaatakkoord (1,0 Mton CO₂-reductie in 2030 voor de bestaande utiliteitsbouw in de dienstensector om bij te dragen aan de in totaal 3,4 Mton CO₂-reductie in 2030 voor de gebouwde omgeving) te halen, moeten gebouweigenaren en -gebruikers fors inzetten op energiebesparing in combinatie met duurzame energieopwekking. Aangezien sportaccommodaties 3% van de totale oppervlakte van utiliteitsbouw in de dienstensector in beslag nemen, zouden de

sportaccommodaties bij gelijke verdeling naar oppervlakte 30.000 ton (3% van 1 Mton) aan CO₂-reductie moeten realiseren.

Met de (beoogde) investeringen die amateursportorganisaties hebben gerealiseerd hebben PBL en TNO kunnen berekenen in hoeverre deze investeringen leiden tot de gewenste energiebesparing en CO₂-reductie. Hierbij hebben zij ook de investeringen meegenomen waarvoor in 2016 t/m 2018 EDS-subsidie is aangevraagd. Uit de beleidsevaluatie van de EDS-regeling¹⁵ bleek al dat deze regeling op een doeltreffende manier heeft bijgedragen aan de doelstelling om energiebesparende maatregelen en duurzame energie te stimuleren bij sportaccommodaties¹⁶.

In de berekening van TNO zijn alleen de investeringen in zonnepanelen (zon PV) en LED-verlichting meegenomen. Dit zijn ook de twee maatregelen waar het vaakst subsidie voor is aangevraagd en waarin het meest geïnvesteerd is. Ook heeft TNO bij de berekening rekening gehouden met het percentage free riders, omdat het in de berekening gaat om de additionele investeringen die via de EDS en de BOSA zijn gerealiseerd.

Uit de berekening blijkt dat amateursportorganisaties met de investeringen waarbij zij via de EDS-regeling en de BOSA van 2016 t/m 2020 subsidie hebben aangevraagd een jaarlijkse energiebesparing hebben gerealiseerd van in totaal 0,3 - 0,5 PJ. Deze besparing aan energie staat gelijk aan 30.000 – 40.000 ton CO₂-reductie. Sportaccommodaties hebben daarmee, uitgaande van een gelijke verdeling, al voldoende bijgedragen aan de benodigde CO₂-reductie binnen de utiliteitsbouw in de dienstensector.

6.3 Effecten: toegankelijkheid

Een ander effect dat het ministerie van VWS wilt bereiken is het toegankelijk maken van sportaccommodaties voor mensen met een beperking.

Uit het VSG-gemeentepanel dat in het voorjaar van 2020 door het Mulier Instituut aan alle gemeenten is voorgelegd blijkt dat 82% van de gemeenten beleidsdoelstellingen heeft op het gebied van (inclusief) sporten en bewegen voor personen met een beperking. In 2020 zullen 60% van de gemeenten activiteiten uitvoeren om de fysieke toegankelijkheid en bruikbaarheid van sportaccommodaties te verbeteren voor personen met een beperking.

Het Mulier Instituut heeft bovendien in 2017 via de Verenigingsmonitor de tevredenheid over de toegankelijkheid van sportaccommodaties getoetst bij verenigingsbestuurders. Daaruit bleek dat 69% van de verenigingsbestuurders (zeer) tevreden was over de toegankelijkheid van de sportaccommodatie, 9% was (zeer) ontevreden. In 2021 zal het Mulier Instituut via de Verenigingsmonitor opnieuw onderzoeken hoe verenigingsbestuurders nu de toegankelijkheid van de sportaccommodatie ervaren en waar zij tevreden of ontevreden over zijn. Pas na dit onderzoek kan worden geconcludeerd in hoeverre de BOSA en de SPUK SPORT hebben bijgedragen aan een eventuele verbetering van de toegankelijkheid van de sportaccommodaties.

6.4 Effecten: veiligheidsbeleving

Sinds augustus 2020 kunnen amateursportorganisaties ook aanvullende subsidie ontvangen voor maatregelen die de veiligheidsbeleving in en rondom sportaccommodaties vergroten. De effecten hiervan zijn uiteraard niet nu al zichtbaar, maar deze paragraaf geeft wel weer welke informatie hierover bekend is en wat de meest recente stand van zaken is op het gebied van veiligheidsbeleving bij sportaccommodaties.

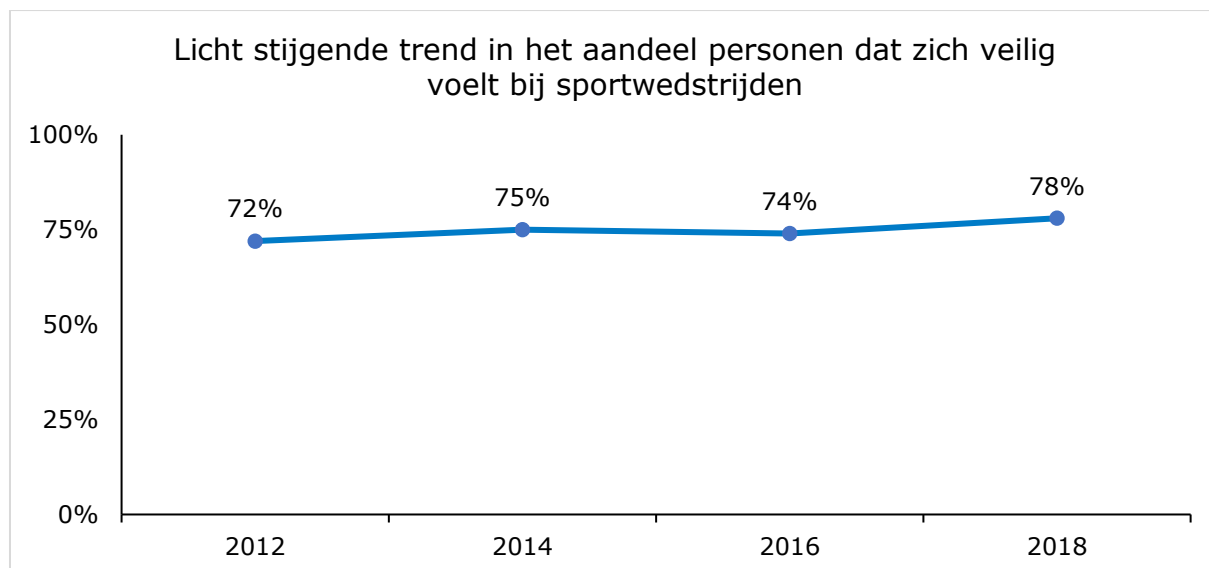
¹⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/11/25/evaluatie-subsidieregeling-energiebesparing-en-duurzame-energie-sportaccommodaties-eds-regeling>

¹⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/11/25/evaluatie-subsidieregeling-energiebesparing-en-duurzame-energie-sportaccommodaties-eds-regeling>

In 2014 zijn door het ministerie van VWS twintig Kernindicatoren Sport en Bewegen benoemd om de stand van zaken in de sport duurzaam in de tijd te kunnen volgen. Twee indicatoren hebben betrekking op een Veilig Sportklimaat:

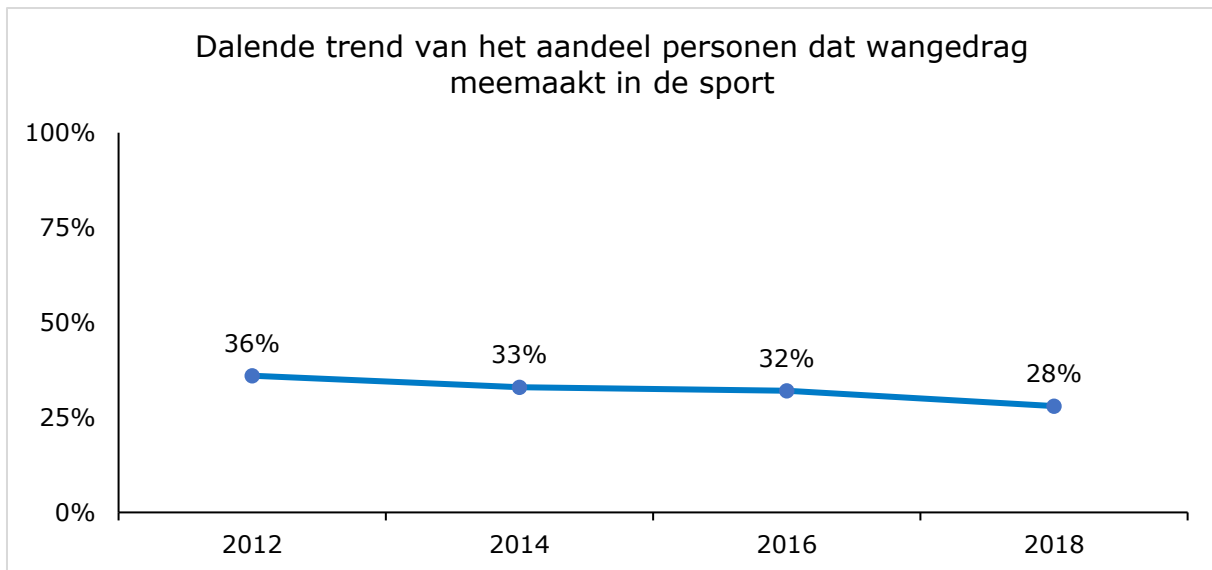
- 1) Veilig Sportklimaat – veilig voelen
  - a. Het aandeel van de maandelijkse sporters en/of wedstrijdbezoekers van 12 jaar en ouder dat zich meestal veilig voelt op en rondom sportwedstrijden).
- 2) Veilig Sportklimaat – wangedrag
  - a. Het aandeel van de maandelijkse sporters en/of wedstrijdbezoekers van 12 jaar en ouder dat de afgelopen 12 maanden wangedrag in de sport heeft meegemaakt of er getuige van is geweest

Uit onderzoek gepubliceerd in de Vrijetijdsomnibus (VTO) blijkt dat in 2018 het merendeel (78%) van de Nederlandse sporters en/of wedstrijdbezoekers van 12 jaar en ouder zich meestal veilig voelde tijdens en rond sportwedstrijden. Tussen 2012 en 2018 is er een licht stijgende trend te zien in het percentage Nederlanders dat zich veilig voelt bij sportwedstrijden. In de komende jaren zal moeten blijken of deze licht stijgende trend zich voor blijft doen.

Figuur 6.1: Percentage van de maandelijkse sporters en/of wedstrijdbezoekers van 12 jaar en ouder dat zich meestal veilig voelt tijdens en rondom sportwedstrijden. Bron: Vrijetijdsomnibus (VTO), door Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) in samenwerking met Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Ook het wangedrag tijdens of rondom sportwedstrijden is door de VTO in kaart gebracht. In 2018 heeft ruim een kwart (28%) van de Nederlandse sporters en/of wedstrijdbezoekers van 12 jaar en ouder wangedrag in de sport meegemaakt of is hier getuige van geweest. Het vaakst geeft men aan verbaal geweld te hebben gehoord, zoals schelden, pesten of treiteren (21%). Dit wordt gevolgd door lichamelijk geweld (9%). Tussen 2012 en 2018 is er een dalende trend te zien in het percentage Nederlanders dat wangedrag in de sport heeft meegemaakt of hier getuige van is geweest.

Figuur 6.2: Percentage van de maandelijkse sporters en/of wedstrijdbezoekers van 12 jaar en ouder dat de afgelopen 12 maanden wangedrag in de sport heeft meegemaakt of er getuige van is geweest. Bron: VTO, door SCP in samenwerking met CBS.

Naast de kernindicatoren sport en bewegen zijn er ook andere onderzoeken geweest naar de veiligheidsbeleving rondom sportwedstrijden. Zo heeft het Mulier Instituut in 2017 via de Verenigingsmonitor ook verschillende aspecten rondom veiligheidsbeleving onderzocht. In dit onderzoek zijn verenigingsbestuurders gevraagd of zij in de afgelopen 12 maanden ongewenst gedrag hebben meegemaakt of klachten daarover hebben ontvangen. Bijna de helft van de verenigingsbestuurders (47%) had daar toen mee te maken gehad. Bestuurders van voetbalverenigingen hebben vaker te maken met ongewenst gedrag. Maar liefst 88% van de voetbalbestuurders had toen klachten gehad of is geconfronteerd met ongewenst gedrag bij clubactiviteiten. De verschillen waren in vergelijking met eerdere jaren dermate klein dat er geen sprake was van een structurele verandering van het aandeel bestuurders dat de afgelopen tien jaar ongewenst gedrag meemaakte. Als bestuurders ongewenst gedrag meemaken, gaat het meestal om verbaal geweld, gevolgd door vernieling/vandalisme en overlast.

Bovendien zijn verenigingsbestuurders gevraagd hun veiligheidsbeleving bij de sportvereniging. Daaruit bleek dat toen 95% van de verenigingsbestuurders zich nooit sociaal onveilig hebben gevoeld. Bovendien zijn verenigingsbestuurders zeer te spreken over diverse aspecten van sociale veiligheid in hun eigen vereniging. Volgens hun bestuurders scoren verenigingen op diverse aspecten een gemiddeld rapportcijfer van 8,3.

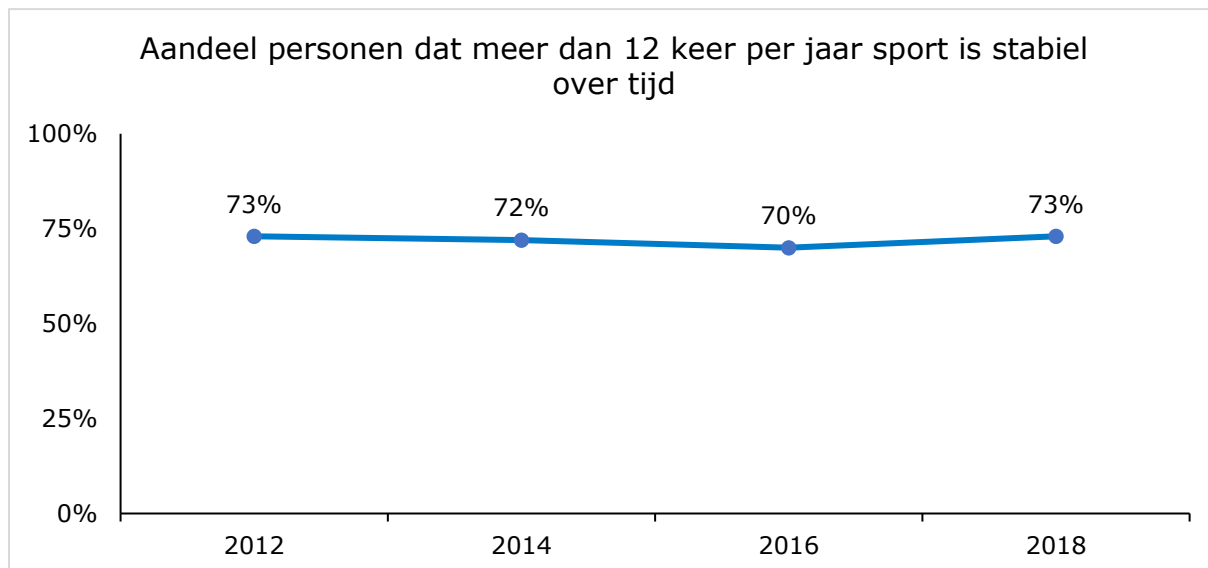
In 2021 zal het Mulier Instituut via de Verenigingsmonitor opnieuw de sociale veiligheid bij sportverenigingen onderzoeken om te kijken of er in de afgelopen 4 jaar wat veranderd is.

6.5 Effecten: meer sporten en bewegen

Alle investeringen die gedaan zijn met behulp van de BOSA en de SPUK SPORT zouden er op langere termijn toe moeten leiden dat meer mensen sporten en bewegen. De voortgang hierop wordt uitgebreid gemonitord met de Kernindicatoren sport en bewegen:

- 1) Sportdeelname 12 keer per jaar
  - a. Het aandeel van de bevolking van 6 jaar en ouder dat 12 keer per jaar of vaker sport
- 2) Sportdeelname wekelijks
  - a. Het aandeel van de Nederlandse bevolking van 4 jaar en ouder dat één keer per week of vaker sport
- 3) Beweegrichtlijnen
  - a. Het aandeel van de Nederlandse bevolking van 4 jaar en ouder dat voldoet aan de beweegrichtlijnen

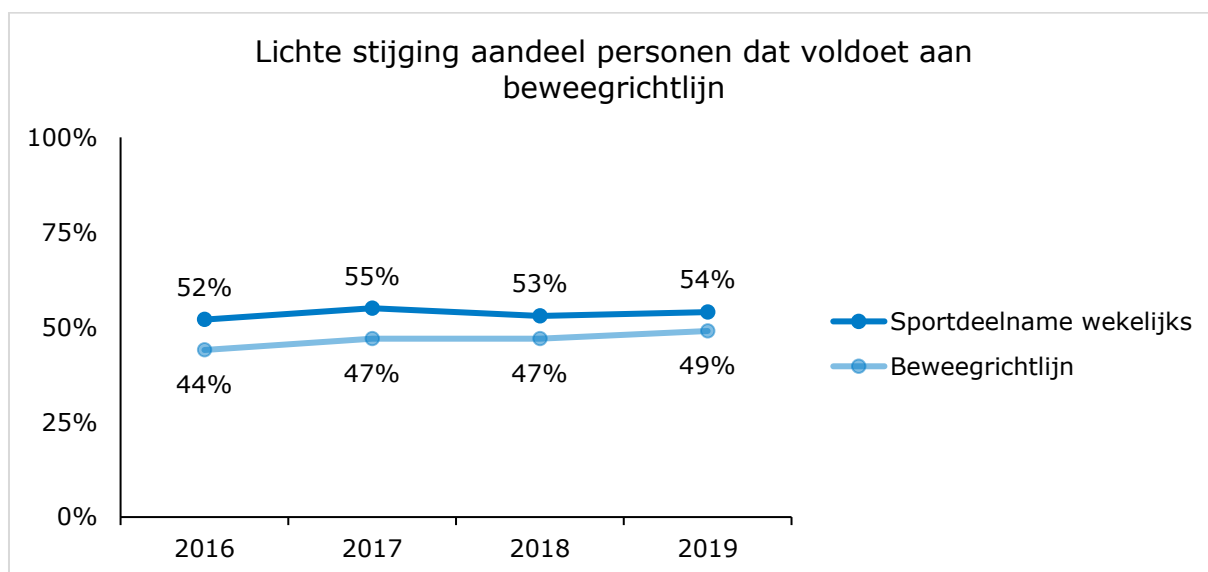
In 2018 deed 73% van de Nederlandse bevolking van 6 jaar en ouder minstens 12 keer per jaar aan sport, blijkt uit de Vrijetijdsomnibus (VTO). Dit percentage is relatief stabiel over de tijd. In de komende jaren zal moeten blijken of de BOSA en de SPUK SPORT deze trend kunnen doorbreken en het aandeel personen dat meer dan 12 keer per jaar sport zal toenemen.

Figuur 6.3: Percentage van de Nederlandse bevolking van 6 jaar en ouder dat 12 keer per jaar of vaker sport. Bron: Vrijetijdsomnibus (VTO), door SCP in samenwerking met het CBS.

Met de Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor van CBS wordt de wekelijkse sportdeelname en het voldoen aan de beweegrichtlijnen in kaart gebracht. Hieruit blijkt dat in 2019 54% van de Nederlanders van 4 jaar en ouder één keer per week of vaker aan sport deed. Dit percentage is relatief stabiel over de tijd.

Bovendien voldeed in 2019 49% van de Nederlanders van 4 jaar en ouder aan de beweegrichtlijnen. Over de tijd is er een licht stijgende trend te zien voor zowel het voldoen aan de matig tot zwaar intensieve activiteiten als spier- en botversterkende activiteiten. Ook hiervoor geldt dat in de komende jaren zal moeten blijken of de BOSA en de SPUK SPORT een positieve invloed kunnen uitoefenen op de wekelijkse sportdeelname en de beweegrichtlijn.

Figuur 6.4: Percentage van de Nederlandse bevolking van 4 jaar en ouder dat één keer per week of vaker sport en dat voldoet aan de beweegrichtlijnen. Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor, door CBS in samenwerking met het RIVM.

In de Sport Toekomstverkenning werd geconcludeerd dat de sportdeelname door Nederlanders tot 2030 ongeveer gelijk zal blijven. Wel zal er een verschuiving plaatsvinden naar andere typen sport dan nu populair zijn, voornamelijk naar meer individuele sporten. Deze verschuiving zal mogelijk ook invloed hebben op de interesse in de BOSA, aangezien deze zich nu vooral richt op georganiseerde teamsport.

Wat betreft de beweegrichtlijnen is er een licht stijgende trend te zien voor zowel het voldoen aan de matig tot zwaar intensieve activiteiten als spier- en botversterkende activiteiten. In de Sport Toekomstverkenning wordt geconcludeerd dat Nederlanders in toekomst net zo actief zijn als nu en wellicht iets meer. In de komende jaren zal moeten uitwijzen of de BOSA en de SPUK SPORT, in combinatie met andere beleidsmaatregelen, wel een positieve bijdrage kunnen leveren aan de randvoorwaarden van de doelstelling om meer mensen aan het sporten en bewegen te krijgen.

7 Doeltreffendheid

Om te bepalen in hoeverre de BOSA en de SPUK SPORT doeltreffend zijn, is onderzocht in welke mate de regelingen hebben bijgedragen aan investeringen van amateursportorganisaties en gemeenten in de bouw en onderhoud van sportaccommodaties én de aanschaf van sportmaterialen. Hiervoor zijn verschillende methodes gebruikt: free riders, trendanalyse, vragenlijstonderzoek en interviews.

7.1 Free riders

Zoals in paragraaf 1.4 en in bijlage 1 is beschreven, is een manier om doeltreffendheid van een regeling te bepalen het aandeel zogenoemde free riders te onderzoeken. Free riders zijn aanvragers die dezelfde investering op hetzelfde tijdstip ook gedaan zouden hebben bij afwezigheid van de regeling.

BOSA

Bij de BOSA is het aandeel free riders 25%, zie tabel 7.1. Hiermee is het aandeel free riders hoger dan bij de EDS-regeling, waar slechts 11% van de aanvragers aangaf dezelfde investering op het zelfde tijdstip ook gedaan zou hebben zonder subsidie¹⁷. Belangrijk verschil tussen de BOSA en de EDS-regeling is dat de EDS-regeling volledig gericht was op investeringen in energiebesparing en energieopwekking. De BOSA subsidieert naast deze investeringen ook investeringen in toegankelijkheid, circulariteit en veiligheidsbeleving. Daarnaast is de BOSA ook een btw-compensatie regeling, aangezien amateursportorganisaties 20% subsidie ontvangen voor elke investering in de bouw of onderhoud van de sportaccommodatie en de aanschaf van sportmaterialen, waar de mogelijkheid tot btw-aftrek is vervallen.

Naast de groep *zekere* free riders (25%), is er ook een groep die tot de *mogelijke* free riders kunnen worden gerekend. Dit zijn de verenigingen die wel geïnvesteerd hebben, maar in een andere investering (8%), minder omvangrijk (25%) of op een later moment (16%), zie tabel 7.1. Dat zij tot de free riders behoren is hoogst onzeker, aangezien een deel van de beoogde werking van de BOSA is om investeringen te vervroegen of investeringen in omvang te vergroten. Indien deze onzekere groep desondanks tot de free riders wordt gerekend, zou de groep free riders 73% zijn. Deze 73% wordt beschouwd als de maximale bovengrens. De ondergrens (25%) wordt gezien als het percentage *zekere* free riders.

Antwoordcategorieën	BOSA	Free rider?
Zonder de BOSA zou dezelfde investering gedaan zijn, op hetzelfde tijdstip.	25%	Ja
Zonder de BOSA zou een andere investering gedaan zijn.	8%	Mogelijk
Zonder de BOSA zou dezelfde investering gedaan zijn, maar de investering zou minder omvangrijk zijn geweest.	25%	Mogelijk
Zonder de BOSA zou dezelfde investering gedaan zijn, maar op een later tijdstip.	16%	Mogelijk
Zonder de BOSA zou de investering in het geheel niet gedaan zijn.	27%	Nee

Tabel 7.1: Uitkomsten free rider vraag BOSA

Ook de interviews geven een vergelijkbaar beeld. Hieruit kwam onder andere naar voren dat verenigingen geregeld een BOSA-aanvraag indienen met lopende kosten die gebundeld worden

¹⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/11/25/evaluatie-subsidieregeling-energiebesparing-en-duurzame-energie-sportaccommodaties-eds-regeling>

ingediend om aan de drempelwaarde te kunnen voldoen van minimaal € 5.000 subsidie. Deze kosten zouden vermoedelijk ook zonder de BOSA worden gemaakt.

De voornaamste redenen voor amateursportorganisaties om te investeren in de bouw van de sportaccommodatie zijn dat de accommodatie aan vernieuwing toe was (37%) en de directe kostenbesparing (24%) die de bouw/investering met zich mee brengt. Dat blijkt uit de Verenigingsmonitor die in de zomer van 2020 is uitgezet. Investerings in het onderhoud van sportaccommodaties worden voornamelijk gedaan, omdat dit nodig was (59%)

Voor investeringen in prioritaire maatregelen lijkt de subsidie wel een stimulerend effect te hebben. Zoals al bleek uit de aanvragen, investeren amateursportorganisaties vooral in energiebesparende maatregelen en/of duurzame energieopwekking. Uit de Verenigingsmonitor blijkt dat sportverenigingen die investeren in deze maatregelen dit vaak doen vanwege de kostenbesparing op lange termijn (41%). De aanvullende subsidie die hierbij wordt verstrekt zorgt voor een kortere terugverdientijd, wat het aantrekkelijk maakt om hierin te investeren.

Bovendien bleek uit interviews dat investeringen in de prioritaire maatregelen regelmatig financieel omvangrijk zijn voor een vereniging, waardoor investeringen in deze maatregelen vermoedelijk veel minder snel zullen plaatsvinden zonder subsidie. Eén geïnterviewde gaf bijvoorbeeld aan echt afhankelijk te zijn van de BOSA om de investering te kunnen financieren. Zonder BOSA zou de vereniging eerst nog enkele jaren moeten sparen voordat de investering gefinancierd kan worden.

De financiële impuls die de subsidie geeft aan verenigingen lijkt een belangrijk aandeel te hebben om hen te laten investeren in de bouw van de sportaccommodatie en om investeringen in energiebesparing te realiseren. Dit verklaart vermoedelijk ook het relatief lage percentage free riders bij de BOSA.

Dat het aandeel free riders bij de BOSA iets hoger ligt dan bij de EDS-regeling heeft vermoedelijk te maken met het feit dat veel verenigingen nu met 20% subsidie ook btw-gecompenseerd worden voor kosten en investeringen die sowieso gedaan moeten worden omdat deze bijvoorbeeld aan vervanging toe zijn.

SPUK SPORT

Aangezien de SPUK SPORT geen stimuleringsregeling, maar alleen een btw-compensatie regeling is, is het meten van de doeltreffendheid van deze regeling complexer. Gemeenten zijn er al jaren zeker van dat zij de btw kunnen aftrekken en hebben de zekerheid dat zij (een groot gedeelte van) de btw-kosten ook via de SPUK SPORT zullen terugkrijgen. Door de gewenning en verwachting dat zij de btw-kosten terugkrijgen, is het lastiger om de effectiviteit en toegevoegde waarde (doeltreffendheid) van de SPUK SPORT op een zuivere manier te bepalen.

Om toch de doeltreffendheid in kaart proberen te brengen voor de SPUK SPORT is zowel inzichtelijk gemaakt in hoeverre investeringen zouden zijn gedaan zonder deze regeling als de mate waarin de SPUK SPORT heeft bijgedragen aan het behalen van de doelstellingen van het sportbeleid.

Hieruit blijkt dat 59% van de aanvragers van de SPUK SPORT dezelfde investering gedaan zou hebben op hetzelfde tijdstip (zie tabel 7.2). Bovendien geeft bijna een kwart van de gemeenten aan dat zij zonder de SPUK SPORT minder omvangrijk zouden investeren. De vraag is echter of deze methode een valide manier is om de doeltreffendheid voor een btw-compensatieregeling te meten. Naast het feit dat zij de gewenning en verwachting hebben om voor de btw gecompenseerd te worden, spreken gemeenten vaak niet over investeringen die zij doen maar over periodieke kosten die zij maken om het sportbeleid uit te voeren.

Antwoordcategorieën	SPUK SPORT	Free rider?
Zonder de SPUK SPORT zou dezelfde investering gedaan zijn, op hetzelfde tijdstip.	59%	Ja
Zonder de SPUK SPORT zou een andere investering gedaan zijn.	5%	Mogelijk
Zonder de SPUK SPORT zou dezelfde investering gedaan zijn, maar de investering zou minder omvangrijk zijn geweest.	23%	Mogelijk
Zonder de SPUK SPORT zou dezelfde investering gedaan zijn, maar op een later tijdstip.	7%	Mogelijk
Zonder de SPUK SPORT zou de investering in het geheel niet gedaan zijn.	6%	Nee

Tabel 7.2: Uitkomsten free rider vraag SPUK SPORT

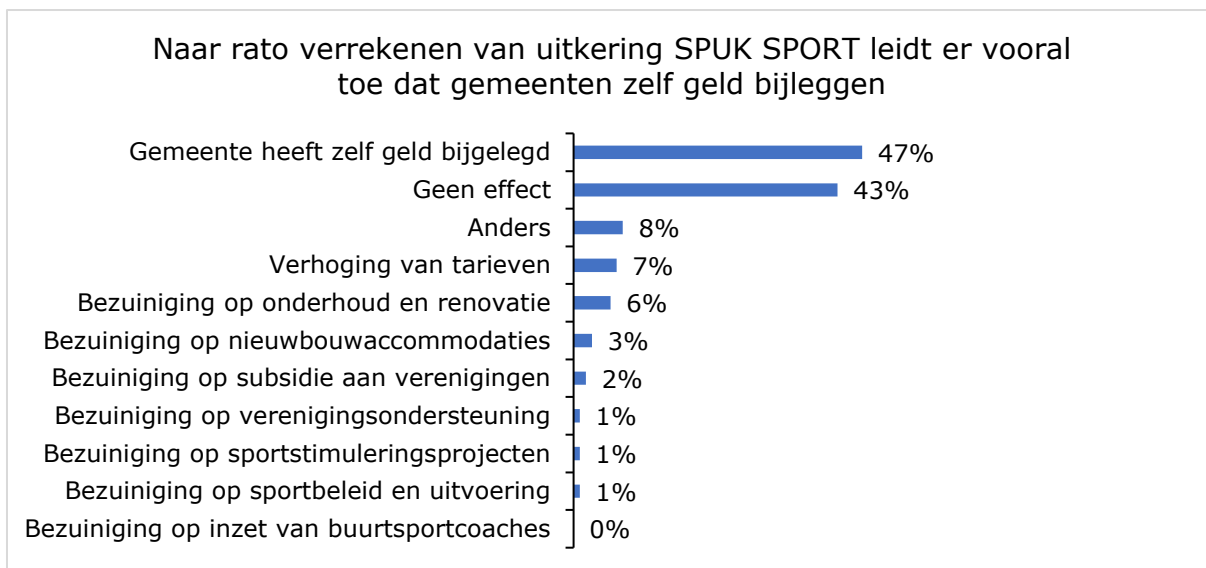
Daarom zijn gemeenten aanvullend via het VSG gemeentepanel gevraagd naar de mate waarin de SPUK SPORT bijdraagt aan het behalen van de doelstellingen van het gemeentelijk sportbeleid (tabel 7.3). Hieruit blijkt dat slechts 22% van de gemeenten aangeeft dat de SPUK SPORT hier niet aan bijdraagt. Dat is een ander beeld dan de 59% free riders. Bovendien blijkt dat de SPUK SPORT voor 26% van de gemeenten wel in (hele) grote mate bijdraagt aan het behalen van de doelstellingen van het gemeentelijk sportbeleid.

Bovendien geeft slechts 12% van de gemeenten aan dat het naar rato uitkeren in (hele) grote mate gevolgen had op de uitvoering van het sportbeleid. Bijna een kwart van de gemeenten gaf aan dat dit geen gevolgen had voor de uitvoering van het sportbeleid.

In welke mate heeft de SPUK SPORT bijgedragen aan het behalen van de doelstellingen van het sportbeleid van de gemeente waar u voor werkt?		In welke mate heeft dit gevolgen gehad op de uitvoering van het sportbeleid in 2019? (dat de uitkering naar rato is verdeeld / gemeenten minder geld hebben ontvangen dan waar mogelijk op gerekend)	
Antwoordcategorieën	%		%
In hele grote mate	5		1
In grote mate	21		11
Neutraal	44		44
In kleine mate	6		19
In hele kleine mate	1		1
Niet	22		23

Tabel 7.3: Uitkomsten vragen over bijdrage SPUK SPORT aan behalen beleidsdoelen en over invloed uitkering naar rato voor uitvoering sportbeleid 2019. Bron: VSG-gemeentepanel.

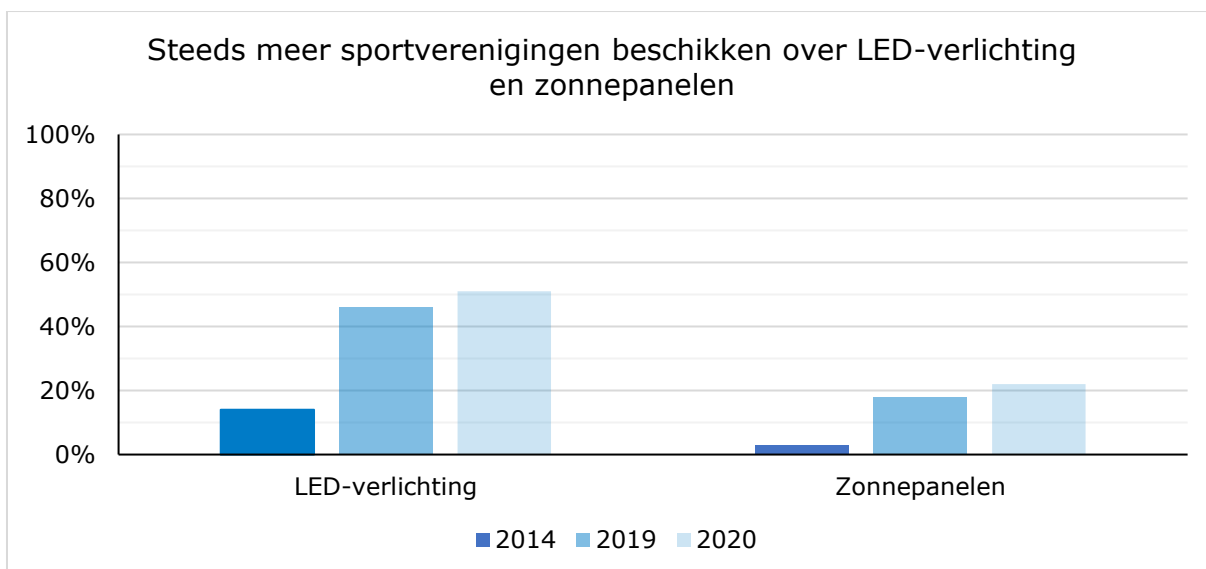
Tot slot is ook gevraagd wát de eventuele gevolgen waren van de na rato uitkering voor de uitvoering van het sportbeleid. Hieruit blijkt dat dit voor 43% van de gemeenten geen effect had, 47% van de gemeenten heeft geld moet leggen en slechts 7% heeft de tarieven verhoogd. De antwoorden uit de categorie *anders*, namelijk zijn te divers om hier rode draden uit te halen.

Figuur 7.4: Uitkomsten vraag over wat de gevolgen zijn van het naar rato uitkeren voor de uitvoering van gemeentelijk sportbeleid in 2019. Bron: VSG Gemeentepanel. Noot: percentages tellen op tot meer dan 100% omdat meerdere antwoorden mogelijk zijn.

7.2 Trendanalyse

Om te bepalen of sportverenigingen in de afgelopen jaren daadwerkelijk meer beschikken over voorzieningen waar subsidie voor kan worden aangevraagd via de BOSA, is in 2014, 2019 en 2020 door het Mulier Instituut in de Verenigingsmonitor onderzocht over welke voorzieningen sportverenigingen beschikken. Aangezien dit niet jaarlijks is uitgevraagd, is het onmogelijk om een 'structural break' te bepalen, zoals je dat zou willen. Bij de trendanalyse is alleen gekeken naar de twee maatregelen die het meest zijn aangevraagd: led-verlichting en zonnepanelen.

Figuur 7.5: Percentage sportverenigingen dat beschikt over LED-verlichting en/of zonnepanelen. Bron: Verenigingsmonitor.

Hieruit blijkt dat er een duidelijke toename is in het percentage verenigingen dat beschikt over led-verlichting (binnen-, buiten-, sportveld-verlichting) en/of zonnepanelen. In 2014 gaf slechts 14% van de verenigingen aan over enige vorm van led-verlichting te beschikken. In de afgelopen zes jaar is dit behoorlijk toegenomen en geeft in 2020 51% van de verenigingen aan te beschikken over led-verlichting.

Ook het percentage verenigingen dat beschikt over zonnepanelen is de afgelopen zes jaar flink toegenomen. Waar in 2014 slechts 3% van de verenigingen beschikte over zonnepanelen, is dit percentage gestegen naar 22% in 2020.

Het relatief lage percentage free riders in acht nemende en de grote hoeveelheid subsidieaanvragen op led-verlichting en zonnepanelen, is het aannemelijk dat de BOSA een rol heeft gespeeld in deze toename.

Ondanks de toename in beide voorzieningen zijn er nog steeds behoorlijk veel verenigingen die niet beschikken over deze voorzieningen. Het feit dat iets meer dan 20% van de verenigingen beschikt over zonnepanelen, betekent ook dat zo'n 80% van de verenigingen nog niet over zonnepanelen beschikt. Dit biedt nog enorm veel ruimte voor investeringen bij een groot gedeelte van de doelgroep, waardoor het nog steeds relevant is sportverenigingen te stimuleren om deze investeringen te doen. Ook als een vereniging geen eigenaar van de accommodatie is, zouden zij in samenwerking met de gemeente kunnen kijken of dergelijke investeringen toch gedaan kunnen worden. Dit zou de vereniging namelijk ook een kostenbesparing op de energierekening kunnen bezorgen.

7.3 Belemmerende factoren op realisatie beleidsdoelstellingen

Uit de interviews blijkt dat de financiële weerbaarheid van amateursportorganisaties een vermoedelijk belemmerende factor is om meer te investeren in de bouw en onderhoud van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen. Het komt regelmatig voor dat zij investeringen of onderhoudskosten die niet noodzakelijk zijn voor zich uitschuiven. Eén geïnterviewde gaf aan dat hoe meer subsidie gegeven wordt, hoe sneller amateursportorganisaties de financiering rond krijgen en dus hoe eerder geïnvesteerd kan worden. Een verhoging van het subsidiepercentage zal alleen wel negatieve gevolgen hebben voor de doelmatigheid van de BOSA (en de SPUK SPORT).

Daarnaast zou ook de complexiteit van de BOSA belemmerend kunnen werken. De BOSA wordt steeds vaker gebruikt om aanvullende prioritaire maatregelen te subsidiëren. Onlangs werden ook maatregelen om de veiligheidsbeleving te verhogen toegevoegd, maar deze maatregelen zijn van een hele andere aard dan de manier waarop de rest van de BOSA is georganiseerd. Dit zou tot onduidelijkheid bij verenigingen kunnen zorgen, waardoor zij sneller afhaken.

Een derde mogelijk belemmerende factor is dat (een deel van) de accommodatie van veel verenigingen in eigendom is van een andere partij, vaak de gemeente. Hierdoor ligt de verantwoordelijkheid voor investeringen niet altijd bij de vereniging zelf. De vereniging zou de gemeente moeten aansporen en/of onderling moeten samenwerken om investeringen in de sportaccommodatie te realiseren. Deze afhankelijkheid maakt het mogelijk een belemmerende factor om investeringen te realiseren.

Een andere mogelijk belemmerende factor is het drempelbedrag van minimaal € 5.000 subsidie om in aanmerking te komen voor de BOSA. In veel aanvragen is dan ook te zien dat veel verenigingen de facturen opsparen om vervolgens een aanvraag te kunnen doen. De investeringen en/of kosten moeten van dusdanig grote omvang zijn (minimaal € 16.667 bij investeringen in prioritaire maatregelen of minimaal € 25.000 bij overige kosten), wat niet altijd haalbaar lijkt voor kleine verenigingen.

Tot slot zijn door de uitbraak van COVID-19 geen fysieke algemene ledenvergaderingen meer mogelijk. Dit zou mogelijk belemmerend kunnen werken voor het maken van beslissingen over (omvangrijke) investeringen.

8 Doelmatigheid

De doelmatigheid van de BOSA en de SPUK SPORT is op verschillende vlakken onderzocht. Voor de BOSA is gekeken wat de verhoudingen zijn tussen de kosten en de resultaten (omvang investeringen) en effecten (CO₂-reductie). Vanwege de onzekerheid over de validiteit van free riders bij de SPUK SPORT (zie paragraaf 7.1) is de doelmatigheid van het beleid van deze regeling niet op dezelfde manier onderzocht als bij de BOSA. Wel is de doelmatigheid van de uitvoering voor zowel de BOSA als de SPUK SPORT bepaald door de verhouding tussen de uitvoeringskosten en het subsidiebudget te onderzoeken. Als derde zijn de administratieve lasten voor de aanvragers onderzocht en wordt tenslotte ook inzicht gegeven in de tevredenheid over de uitvoering en het beleid van de BOSA en de SPUK SPORT.

8.1 Doelmatigheid BOSA: investeringen

Om de doelmatigheid van het beleid van de BOSA (het stimuleren van investeringen in de sportaccommodatie) te onderzoeken is onderzocht hoeveel amateursportorganisaties zelf investeren voor elke euro subsidie die zij ontvangen. Hierbij is gecorrigeerd voor de free riders.

Hieruit blijkt dat voor elke euro die in 2019 aan BOSA-subsidie is uitgekeerd, amateursportorganisaties tussen € 1,20 en € 3,20 investeringen (tabel 8.1). De bandbreedte hierin is afhankelijk van welke aanvragers er gerekend worden tot de free riders, zie paragraaf 7.1. Het percentage zekere free riders is 25% (ondergrens). Als ook aanvragers die zonder de BOSA wel zouden investeren, maar bijvoorbeeld minder omvangrijk of op een later moment worden gerekend tot free riders is het percentage free riders 73% (bovengrens). Ter vergelijking: bij de EDS-regeling lag de doelmatigheid tussen 1,40 en 2,90 (tabel 8.2).

De doelmatigheid van de BOSA wordt negatief beïnvloed door het relatief hoge aandeel free riders. Met name de bovengrens van het aandeel free riders ligt bij de BOSA hoger dan bij andere regelingen. Dit is voornamelijk te wijten aan de mogelijkheid om binnen de BOSA-regeling subsidie aan te vragen voor periodieke investeringen, waaronder bijvoorbeeld onderhoudswerkzaamheden, die voor de doorgang vaak niet afhankelijk zijn van subsidie.

Bij de free riders dient wel een kanttekening te worden gemaakt. Onder de bovengrens vallen namelijk ook de sportaccommodaties die hebben aangegeven dat zij hun investering naar voren in de tijd hebben gehaald of het investeringsbedrag hebben verhoogd door de BOSA-subsidie. In dit geval is de BOSA dus wel van invloed geweest op de investeringsbeslissing, waardoor deze mogelijk niet meegenomen dienen te worden als free riders. Voor de echte free riders moet daarom gekeken worden naar de ondergrens.

Aan de andere kant werkt het lage subsidiepercentage van de BOSA-regeling als een positieve invloed op de doelmatigheid. Bij de EDS-regeling dekte de subsidie 30% tot 35% van de investeringen die werden gedaan. Bij de BOSA-regeling wordt naast de 30% tot 35% subsidie voor prioritaire maatregelen ook 20% subsidie verleend voor andere investeringen in de bouw en onderhoud van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen. Een verlaging van het subsidiebudget lijkt niet wenselijk, aangezien uit interviews is gebleken dat dit vermoedelijk zal leiden tot uitstel of afstel van investeringen.

Berekening		Ondergrens	Bovengrens
Bruto omvang investeringen		€ 333 mln	€ 333 mln
Subsidiebudget BOSA (2019)		€ 78,2 mln	€ 78,2 mln
Free rider %		25%	73%
Netto omvang investeringen	Bruto omvang investeringen * % niet free riders	€ 249,9 mln	€ 89,9 mln
Doelmatigheid van het beleid	Netto omvang investeringen/subsidiebudget	3,2	1,2

Tabel 8.1: Berekening doelmatigheid beleid BOSA voor stimulering investeringen

Per saldo is de doelmatigheid van het beleid van de BOSA (stimuleren van investeringen in de sportaccommodatie) vergelijkbaar met de EDS-regeling waar sportverenigingen gestimuleerd werden te investeringen in energiebesparing en energieopwekking, zie tabel 8.2. In de beleidsevaluatie van de EDS-regeling¹⁸ werd geconcludeerd dat de doelmatigheid van de EDS-regeling met betrekking tot het stimuleren van investeringen in energiebesparing en energieopwekking vergelijkbaar is met andere regelingen, zoals de EIA en de MIA\Vamil. De BOSA is dus gemiddeld doelmatig wat betreft het stimuleren van investeringen in sportaccommodaties.

Evaluatie	Free riders	Doelmatigheid beleid (in €)
BOSA (2019)	25-73%	1,2 - 3,2
EDS-regeling (2016-2018)	11-56%	1,4 - 2,9
MIA\VAMIL (2014-2016)	13-40%	8,2-11,9
EIA (2012-2016)	35-60%	4-6

Tabel 8.2: Vergelijking doelmatigheid beleid BOSA en SPUK SPORT met andere regelingen

8.2 Doelmatigheid BOSA: CO₂-reductie

De gemiddelde subsidiekosten per ton CO₂-reductie liggen in de BOSA en EDS-regeling tussen € 74 en € 99, afhankelijk van de ondergrens en bovengrens van de CO₂-reductie. Hierbij is uitgegaan van een jaarlijkse CO₂-reductie van 0,03-0,04 Mton per jaar, bij een technische levensduur van 16,75 jaren¹⁹. In deze besparing is gecorrigeerd voor het aandeel zekere free riders (25%).

Berekening		Lage CO ₂ -reductie	Hoge CO ₂ -reductie
Subsidie EDS (2016-2018)	(incl. administratieve lasten)	€ 21,8 mln	€ 21,8 mln
Subsidie BOSA (2019) in prioritare maatregelen	(incl. administratieve lasten)	€ 28 mln	€ 28 mln
Totale subsidie	EDS subsidie + BOSA subsidie	€ 49,8 mln	€ 49,8 mln
CO₂-reductie per jaar		0,03 Mton (= 30.000 ton)	0,04 Mton (= 40.000 ton)
Levensduur maatregelen		16,75 jaar	16,75 jaar
Totale CO₂-reductie	CO ₂ -besparing per jaar*levensduur	0,5 Mton	0,7 Mton
Subsidie per ton CO₂-reductie	Totale subsidie / ton totale CO₂-reductie	€ 99	€ 74

Tabel 8.3: Berekening doelmatigheid beleid BOSA om CO₂-reductie te realiseren

Hiermee lijken de subsidiekosten per ton CO₂-reductie relatief hoog te liggen in vergelijking met andere regelingen (tabel 8.4). Een belangrijk aandachtspunt bij deze vergelijking is echter dat de

¹⁸ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/11/25/evaluatie-subsidieregeling-energiebesparing-en-duurzame-energie-sportaccommodaties-eds-regeling>

¹⁹ CE Delft (2018) 'Beleidsevaluatie Energie-investeringsaftrek'

subsidiebedragen te hoog zijn ingeschat doordat alle subsidiekosten zijn meegenomen die zijn toegekend aan prioritaire maatregelen. Echter, bij de berekening van de CO₂-reductie is zijn alleen LED-verlichting en zonnepanelen meegenomen. Uitgaande van de investeringen in 2020 zijn de bovengenoemde kosten per CO₂-reductie een overschatting van zo'n 25%. Naar schatting ligt de daadwerkelijke kosten per ton CO₂-reductie tussen de € 55 en € 75.

Regeling	Doelmatigheid in € per ton CO ₂ -reductie
BOSA+EDS	€ 74 - € 99*
EIA (2012-2017) ²⁰	€ 14**
SDE+ ²¹	€ 45**

Tabel 8.4: Vergelijking doelmatigheid beleid BOSA met andere regelingen om CO₂-reductie te realiseren

* bedragen zonder correctie voor investeringen die daadwerkelijk tot CO₂-reductie leiden

** onbekend of bij deze bedragen gecorrigeerd is voor het aandeel free riders

8.3 Doelmatigheid uitvoering

Bij de BOSA wordt 3,9% van de totale kosten (€ 181 mln) uitgegeven aan uitvoeringskosten (€ 7 mln). Bij de SPUK SPORT wordt slechts 0,4% van de totale kosten (€ 374 mln) uitgegeven aan uitvoeringskosten (€ 1,4 mln). Hiermee zijn de BOSA en vooral de SPUK SPORT een stuk doelmatiger in de uitvoering ten opzichte van de EDS-regeling²² en andere beleidsregelingen rondom duurzame energie²³.

Regeling	Doelmatigheid uitvoering
BOSA	3,9%
SPUK SPORT	0,4%
EDS-regeling	6,5%
Beleidsregelingen duurzame energie	6,9%

Tabel 8.5: Doelmatigheid van de uitvoering van de BOSA en de SPUK SPORT t.o.v. andere beleidsregelingen.

8.4 Administratieve lasten voor aanvragers

Bij de vormgeving van zowel de BOSA als de SPUK SPORT is gepoogd dat deze tot zo min mogelijk administratieve lasten leidt voor aanvragers. De verwachte administratieve lasten voor aanvragers van de BOSA was vooraf ingeschat van gemiddeld 5 uur per aanvraag tot gemiddeld 9 uur per aanvraag. Voor gemeenten die een uitkering bij de SPUK SPORT aanvragen was vooraf de verwachting dat zij 1 tot 2 uur nodig zouden hebben om zowel de eerste aanvraag als de afrekening in te dienen. Om te achterhalen of deze inschattingen juist zijn geweest is, is op verschillende manier achterhaalt wat de administratieve lasten zijn geweest voor aanvragers.

In interviews is gevraagd hoe lang men bezig is geweest met het indienen van de aanvraag en de daarbij voorbereidende taken zoals het in orde maken van de offertes. De geïnterviewden die een BOSA-aanvraag hadden ingediend, gaven aan dat zij 3 tot 4 uur nodig hadden om hun aanvraag in te dienen. Dit heeft alleen betrekking op het daadwerkelijk indienen van de aanvraag.

De geïnterviewden die een SPUK SPORT aanvraag hadden ingediend gaven aan 30 minuten tot 2 uur bezig zijn geweest met het indienen van de aanvraag. Als bij de bepaling van de vooraf ingeschatte administratieve lasten alleen het indienen van de aanvraag worden meegerekend, komt de inschatting erg overeen met de realiteit.

²⁰ CE Delft (2018) Beleidsevaluatie Energie-investeringsaftrek

²¹ PBL (2020) Energie investeringsaftrek freeriding binnen de perken

²² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/11/25/evaluatie-subsidieregeling-energiebesparing-en-duurzame-energie-sportaccommodaties-eds-regeling>

²³ SEO (2014) Beleidsdoorlichting Energiebeleid 2007 t/m 2012)

Echter, bij zowel de BOSA als de SPUK SPORT geven geïnterviewden aan dat de meeste tijd zit in de voorbereiding op het indienen van een aanvraag. Voor aanvragers van de BOSA is het erg arbeidsintensief om alle facturen en offertes op de juiste manier aan te leveren en up te loaden. Dit is zelfs zo intensief dat het er op lijkt dat het voor sommige sportbedrijven te arbeidsintensief is om überhaupt gebruik te kunnen maken van de BOSA. Zij lijken er dan voor te kiezen om via de gemeente de kosten en investeringen mee te laten nemen in de SPUK SPORT aanvraag van de gemeente.

Met name in het eerste jaar kostten het gemeenten veel tijd om de aanvraag voor te bereiden. Uit de interviews bleek tot wel 48 uur. Nu gemeenten meer bekend zijn met de methodiek en het aanvraagproces lijkt dit in 2020 wel minder te zijn geworden en kost het de meeste gemeenten nu vermoedelijk niet meer dan 32 uur. Aanvragers steken vooral veel tijd om uit de begroting de juiste kosten te halen die in aanmerking komen voor de SPUK SPORT.

Vanwege de hoge administratieve lasten bij de BOSA is dit beleidsinstrument niet geschikt voor sportbedrijven die jaarlijks duizenden facturen of offertes zouden moeten indienen. Hierdoor worden de kosten die sportbedrijven maken voornamelijk door de gemeenten opgenomen in de SPUK SPORT aanvraag. Dit proces zorgt echter voor veel onzekerheid bij sportbedrijven of, wanneer en hoeveel uitkering zij ontvangen. Dit heeft weer als gevolg dat sportbedrijven mogelijk hun tarieven verhogen en/of investeringen in bouw, renovatie of onderhoud uitstellen.

Naast de informatie uit de interviews wordt in het klantreisonderzoek een vraag gesteld waarmee de subjectieve beleving van klanten (lees: amateursportorganisaties en gemeenten) over de administratieve lasten gemeten wordt met de vraag: "In hoeverre bent u tevreden of ontevreden over de tijd die het kostte om de aanvraag te doen". Slechts 57% van de amateursportorganisaties en 34% van de gemeenten gaven aan (zeer) tevreden te zijn hierover. Uit het VSG gemeentepanel kwam als verbeterpunt naar voren dat de aanvraagprocedure van de SPUK eenvoudiger kan, waardoor de administratieve lasten verminderen.

Ter vergelijking, 73% van de aanvragers van de EDS-regeling gaven in 2018 aan tevreden te zijn met de tijd die het kostte om een aanvraag in te dienen. Het verantwoordingsproces waarbij alle offertes en facturen van in 2019 boven de € 500 en in 2020 boven de € 1.000 moeten worden ingediend, zorgt voor een flinke administratieve last voor aanvragers van de BOSA die zij ook zo ervaren.

Gemeenten lijken ook ontevreden te zijn over de administratieve lasten. Dit zal gedeeltelijk te verklaren zijn door het feit dat zij nu specifiek een aanvraag moeten indienen om btw-kosten met betrekking tot kosten en investeringen in de sport(accommodaties) terug te krijgen in plaats van dat dit achteraf via de Belastingdienst kon worden teruggevraagd. Dit zorgt voor een toenemende administratieve last ten opzichte van de vorige situatie die gemeenten al jaren gewend waren. Ook hebben zij daarom moeten wennen aan deze nieuwe werkwijze. Uit de interviews kwam naar voren dat het in 2020 al een stuk minder tijd kostte om het aanvragen voor te bereiden ten opzichte van 2019.

8.5 Tevredenheid over uitvoering

Om de tevredenheid van de klanten over de dienstverlening van DUS-I te achterhalen, heeft een extern onderzoeksbureau (Motivaction) klantreisonderzoeken uitgevoerd voor de BOSA en de SPUK SPORT. Bovendien is ook in de interviews met aanvragers, die in het kader van deze tussenevaluatie hebben plaatsgevonden, gevraagd naar de tevredenheid over de dienstverlening van DUS-I en welke knelpunten zij ervaren.

In het klantreisonderzoek is de tevredenheid van drie fasen van de klantreis in kaart gebracht.

1. Oriëntatie, indienen en voorbereiden van de aanvraag
2. Beoordelings- & beslissingsfase
3. Toepassings- & verantwoordingsfase

Hierna worden per regeling en per fase van de klantreis de belangrijkste uitkomsten van het klantreisonderzoek beschreven. Deze uitkomsten worden bovendien aangevuld met de bevindingen die zijn opgehaald in de interviews.

BOSA

Aanvragers van de BOSA zijn in het klantreisonderzoek allereerst gevraagd naar hoe zij het hele proces van het indienen van de aanvraag tot afwijzing / toekenning en verantwoording beoordelen. Hieruit bleek dat zij dit hele proces van de BOSA gemiddeld waarderen met een 7,1.

BOSA – 1. Oriëntatie, indienen en voorbereiden van de aanvraag

Voor de meeste aanvragers is het indienen van de aanvraag een duidelijk proces. Het is voor hen duidelijk of de organisatie in aanmerking komt voor subsidie en voor welk bedrag er minimaal moest en maximaal kon worden aangevraagd. Waar echter de meeste onduidelijkheid over is, is welke kosten onder de regeling vallen. Zoals in de vorige paragraaf over de administratieve lasten naar voren kwam, bleek uit de interviews dat het aanvragers bovendien veel voorbereidingstijd kost om een aanvraag in te dienen. Zij geven aan dit als een groot knelpunt te ervaren. Over dit aspect zijn de klanten in het klantreisonderzoek ook het minst tevreden.

BOSA – 2. Beoordelings- & beslissingsfase

Bijna driekwart van de aanvragers geeft in het klantreisonderzoek aan tevreden te zijn over de communicatie met DUS-I. Ook in de interviews bleken aanvragers goed geholpen te zijn door DUS-I. Een punt van kritiek was wel dat er met enige regelmaat verschillende antwoorden worden gegeven op vragen, bijvoorbeeld over welke kosten wel of niet in aanmerking komen voor de BOSA.

De minste tevredenheid is er over het inzicht in de (tussentijdse) status van de aanvraag (27% is hier ontevreden over) en over de tijd die het DUS-I kost om een beslissing te nemen (38% is hier ontevreden over). Ook uit de interviews bleken dit belangrijk kritiekpunten te zijn. Aanvragers gaven aan dat zij maanden moeten wachten, zonder tussendoor op de hoogte te worden gebracht hoe het met hun aanvraag staat. Zij begrijpen niet waarom dit zo lang moet duren en geven aan behoefte te hebben aan transparantie en verwachtingsmanagement over hoe het met de aanvraag staat.

BOSA – 3. Toepassings- & verantwoordingsfase

Over het proces na toekenning van de subsidie is de meerderheid van de aanvragers tevreden. Dit gaat dan om aspecten zoals het wijzigingsformulier (79% is tevreden) en de tijd die aanvragers hebben voor de verantwoording van de projectkosten (76% is tevreden). Daartegenover staat dat slechts 45% van de aanvragers tevreden is over de behandeltermijn van het wijzigingsverzoek.

SPUK SPORT

Ook bij het klantreisonderzoek van de SPUK SPORT werden aanvragers allereerst gevraagd naar hoe zij het hele proces van het indienen van de aanvraag tot (gedeeltelijke) afwijzing / toekenning en verantwoording beoordelen. Hieruit bleek dat zij dit hele proces van de SPUK SPORT gemiddeld waarderen met een 6,2.

SPUK SPORT – 1. Oriëntatie, indienen en voorbereiden van de aanvraag

Allereerst blijkt dat de timing waarop een aanvraag voor de SPUK SPORT ingediend moet worden voor 36% van de aanvragers niet op het juiste moment komt. Daarentegen is de timing voor 62% van de gemeenten wel op het juiste moment. Het lijkt er dus op dat er veel verschil is tussen gemeenten over wat de beste timing is en dat deze verschilt tussen gemeenten.

Wat betreft het proces van voorbereiden en indienen zijn de meeste gemeenten tevreden, maar voor veel aanvragers was ook nog veel onduidelijkheid. Zo was het voor 30% van de aanvragers onduidelijk welke bewijsstukken meegestuurd moesten worden. Motivaction beveelt daarom aan om op de website een (duidelijker) overzicht te maken van de subsidiabele kosten en een checklist met in te dienen stukken op te nemen.

Daarnaast komt ook bij de SPUK SPORT terug dat aanvragers het minst tevreden zijn over die tijd die het kost om de aanvraag in te dienen; 41% van de aanvragers is hier (zeer) ontevreden over. Ook in de interviews kwam dit duidelijk naar voren waarbij geïnterviewden aangaven dat er veel afstemming binnen de organisatie nodig is voordat er een aanvraag ingediend kan worden. De geïnterviewden geven aan dat het met name in 2019 zoeken was naar de juiste stappen om dit proces te doorlopen, maar dat dit in 2020 al een stuk beter ging.

SPUK SPORT – 2. Beoordelings- & beslissingsfase

Net als bij de BOSA zijn aanvragers bij deze fase het minst tevreden over de tijd die het DUS-I kost om een beslissing te nemen en het ontbreken van inzicht in de status van de aanvraag. Deze kritiek, met name dat het lang duurt, kwam ook terug bij de interviews.

SPUK SPORT – 3. Toepassings- & verantwoordingsfase

De meeste aanvragers (88%) zijn goed op de hoogte dat de kosten na afloop van het project verantwoord moeten worden. Minder aanvragers (57%) zijn op de hoogte van de acties die zij moeten ondernemen bij het (deels) niet (tijdig) uitvoeren van activiteiten of de consequenties van het niet melden van een wijziging. Hier zou DUS-I meer duidelijkheid over moeten geven.

9 Monitoring en evaluatie

Een goede monitoring van het beleid en een regelmatige terugkoppeling daarover zorgt ervoor dat beleidsmedewerkers tussentijds inzicht krijgen in de resultaten van het beleid. Dit geeft hen de mogelijkheid om tijdig bij te sturen. Een monitoringsplan, waarbij beschreven wordt welke gegevens gemonitord moeten worden om een goed inzicht te krijgen in de resultaten en effecten van het beleid, kan hierbij helpen. Tot op heden is er voor de BOSA en de SPUK SPORT nog geen monitoringsplan ontwikkeld.

Tussentijds zijn enkele resultaten wel ad-hoc gemonitord en gerapporteerd aan het ministerie van VWS, maar deze tussenevaluatie biedt een eerste uitgebreider overzicht van de resultaten en effecten van de BOSA en de SPUK SPORT. In de uitvoering van dit tussentijdse evaluatierapport liepen de onderzoekers tegen een tweetal punten aan die in de toekomst verbeterd kunnen worden.

Allereerst bleek het een flinke klus om zowel voor de BOSA als voor de SPUK SPORT een bruikbaar databestand te ontvangen van alle aanvragen. Het databestand van de BOSA wordt opgeslagen in een format dat niet direct werkbaar was voor de onderzoekers. Na een werkbaar bestand te hebben ontvangen, moesten er bovendien nog handmatige aanpassingen aan het databestand worden gedaan. Dit proces was tijdrovend en bovendien foutgevoelig vanwege de handmatige handelingen. Het databestand van de SPUK SPORT was wel bruikbaar, maar ook hierbij gold dat de informatie niet direct up to date was en er fouten in het bestand zaten die ook handmatig opgelost moesten worden.

Dat in de voorbereidingen van het beleid van de BOSA geen of weinig rekening is gehouden met de monitoring bleek ook uit het databestand. Uit het bestand van 2019 kunnen eenvoudige beleidsvragen niet beantwoord worden, zoals: "Hoeveel euro subsidie is er aangevraagd voor het aanschaffen van zonnepanelen?". Gelukkig werd dit probleem ook tijdig gesignaleerd en is er in 2020 wel een goed werkbaar databestand voor de BOSA ontwikkeld.

Daartegenover staat wel de behulpzaamheid van de verschillende medewerkers om de juiste informatie op een werkbare manier te delen. Ondanks dat niet alle informatie direct aangeleverd kon worden is er wel een betrokkenheid van medewerkers om dit zo snel mogelijk voor elkaar te krijgen.

Om ook de komende jaren de BOSA en de SPUK SPORT goed te monitoren en evalueren is de volgende planning voorgesteld.

Jaar	Activiteit
Begin 2021	Opstellen monitoringsplan
Eind 2021	Korte monitoringsrapportage BOSA en SPUK SPORT
Eind 2022	Uitgebreide tussenevaluatie BOSA en SPUK SPORT
Eind 2023	Korte monitoringsrapportage BOSA en SPUK SPORT
2024	Eindevaluatie BOSA en SPUK SPORT door extern onderzoeksbureau

Tabel 9.1: Voorgestelde planning voor monitoring en evaluatie BOSA en SPUK SPORT

10 Conclusies en aanbevelingen

10.1 Conclusie BOSA

Veel amateursportorganisaties hebben gebruik gemaakt van de BOSA om investeringen in de bouw en onderhoud van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen te realiseren. Er is een groeiend aandeel amateursportorganisaties dat bekend is met de BOSA, waarbij in de zomer van 2020 meer dan de helft (51%) van de amateursportorganisaties aangaf bekend te zijn met de BOSA. Met bijna 1800 unieke sportverenigingen die in 2019 en/of 2020 een BOSA-aanvraag hebben ingediend heeft zo'n 16% van de potentiële sportverenigingen gebruik gemaakt van de BOSA. Daarnaast hebben naar schatting nog zo'n 350 unieke sportstichtingen of andere amateursportorganisaties gebruik gemaakt van de regeling.

Veel amateursportorganisaties hebben dus geïnvesteerd of zijn van plan te investeren in de bouw en onderhoud van hun sportaccommodatie en de aanschaf van sportmaterialen. Dat blijkt ook uit de ruim 3.700 aanvragen met een totale omvang van € 600 mln die van januari 2019 tot augustus 2020 zijn ingediend. Met name in 2019 zijn er veel en omvangrijke aanvragen ingediend. Aangezien er eind 2019 voor meer subsidie aangevraagd dan er budget was, zijn een aantal aanvragen afgewezen. Rekening houdend met het subsidieplafond en de daarmee gepaarde onzekerheid van toekenning is een ander deel van de aanvragers gevraagd hun aanvraag in te trekken en in 2020 opnieuw de aanvraag in te dienen.

De amateursportorganisaties die in 2019 een aanvraag hadden ingediend en waarvan hun aanvraag is verleend of vastgesteld hebben daarmee in totaal € 78,2 mln subsidie ontvangen. Doordat niet alle aanvragen volledig zijn goedgekeurd, is uiteindelijk niet het hele subsidiebudget uitgeput. Van de ruim € 78 mln is € 27 mln subsidie verleend voor investeringen in prioritaire maatregelen. De investeringen in led-verlichting en zonnepanelen die amateursportorganisaties van 2016 t/m 2019 via de EDS-regeling of de BOSA hebben gerealiseerd, hebben bovendien geleid tot een jaarlijkse CO₂-reductie van 30.000 – 40.000 ton. Sportaccommodaties hebben daarmee al voldoende bijgedragen aan de doelstelling van het Klimaatakkoord omtrent CO₂-reductie binnen de utiliteitsbouw in de dienstensector, uitgaande dat de reductie naar rato van oppervlakte wordt verdeeld.

In 2020 zijn meer dan 700 van de ruim 1.100 aanvragen die in 2020 zijn ingediend nog niet behandeld. Van de aanvragen die wel zijn behandeld, is een grote meerderheid (91%) verleend of vastgesteld.

De BOSA is bovendien in ruime mate een doeltreffende regeling. Ondanks dat de BOSA naast een stimulerende regeling ook een btw-compensatieregeling is, is het aandeel free riders met 25% beperkt. Veel amateursportorganisaties zijn afhankelijk van subsidie van de BOSA om (omvangrijke) investeringen mogelijk te maken en/of sneller te realiseren. Vooral voor investeringen in prioritaire maatregelen zorgt de BOSA voor een stimulerende werking. Uit een trendanalyse blijkt dat steeds meer sportaccommodaties beschikken over led-verlichting (inmiddels 51%) en/of zonnepanelen (22%). Door bovenstaande is af te leiden dat de BOSA in ruime mate heeft bijgedragen aan het realiseren van investeringen in de sportaccommodatie en dus in ruime mate doeltreffend is.

Daarnaast is de BOSA op veel vlakken doelmatig. Voor elke euro die in 2019 aan BOSA-subsidie is uitgekeerd, hebben amateursportorganisaties tussen de € 1,20 en € 3,20 geïnvesteerd. De doelmatigheid van het beleid van de BOSA om investeringen te realiseren is hiermee vergelijkbaar met de doelmatigheid van het beleid van andere regelingen. De BOSA lijkt daarentegen minder doelmatig als het gaat om het realiseren van CO₂-reductie. De gemiddelde subsidiekosten per ton CO₂-reductie liggen naar schatting tussen de € 55 en € 75. De verlaging van

het subsidiepercentage van 35% in 2019 naar 30% in 2020 voor prioritaire maatregelen zorgt voor een positieve invloed op de doelmatigheid. Een verlaging van het subsidiepercentage om de BOSA nog doelmatiger te laten zijn lijkt echter niet wenselijk, aangezien dit vermoedelijk zal leiden tot uitstel of afstel van investeringen.

Als de doelmatigheid van de uitvoering wordt onderzocht, blijkt dat de uitvoeringskosten van de BOSA 3,9% zijn ten opzichte van de totale kosten die met de BOSA zijn gemoeid. Hiermee is de BOSA doelmatiger op dit vlak dan veel andere regelingen. Wel zou de BOSA doelmatiger kunnen zijn wat betreft de tevredenheid van aanvragers op enkele belangrijke onderdelen. Uit zowel het klantreisonderzoek als de interviews blijkt namelijk dat de administratieve lasten voor aanvragers hoog zijn. Slechts 57% van de aanvragers van de BOSA is tevreden over de tijd die het hen kostte om de aanvraag in te dienen. Uit de interviews blijkt dat de tijd vooral zit in het voorbereiden van de aanvraag, waarbij alle facturen en/of offertes verzameld moeten worden en die bovendien moeten voldoen aan de gestelde voorwaarden. Bovendien is er ontevredenheid over de tijd die het DUS-I kost om een beslissing te nemen en is er bij een groep aanvragers behoefte aan transparantie en verwachtingsmanagement wat betreft de status van de aanvraag.

10.2 Conclusie SPUK SPORT

Ondanks dat alle gemeenten SPUK SPORT kunnen aanvragen voor de kosten en investeringen die zij doen in de sport, hebben niet alle gemeenten een uitkering aangevraagd. In zowel 2019 als in 2020 heeft 98% van de gemeenten een SPUK SPORT aanvraag ingediend. Bij de gemeenten die geen aanvraag hebben ingediend, valt op dat dit vooral kleine gemeenten zijn met minder dan 15.000 inwoners. De begrote kosten van de gemeenten die wel een SPUK SPORT aanvraag in 2019 en 2020 hebben ingediend, bedroeg zo'n € 1.300 mln per jaar. Gemeenten geven het meeste geld uit aan investeringen in onroerende zaken (nieuwbouw, onderhoud en renovatie) en aan de categorie 'overige kosten / mengpercentage'.

Na toetsing van alle aanvragen, waarin bekeken is of de kosten waarvoor SPUK SPORT is aangevraagd voldeden aan de voorwaarden, bleek dat gemeenten in 2019 recht hadden op een uitkering ter waarde van € 226 mln. In 2020 was de omvang € 235 mln. Aangezien hiermee het uitkeringsbudget van de SPUK SPORT (€ 185 mln in 2019 en € 188 mln in 2020) in beide jaren ruim was overschreden, was de uitkering in eerste instantie naar rato ($\pm 80\%$) verdeeld. Na de verantwoording over 2019 blijkt echter dat gemeenten de begrote kosten niet hebben gerealiseerd en dat zij slechts recht hebben op nog geen € 120 mln. Dit is € 65 mln lager dan het budget en het eerder na rato uitgekeerde bedrag aan gemeenten. Bij bijna 70% van de gemeenten zal een terugvordering plaatsvinden, ter waarde van ruim € 70 mln. Het uitkeringsbudget is dus bij lange na niet uitgeput. Dit betekent echter wel dat alle gemeenten die in 2019 SPUK SPORT hebben aangevraagd volledig btw-gecompenseerd worden voor de kosten die wel voldoen aan de voorwaarden van de SPUK SPORT en die zijn gerealiseerd.

Harde conclusies over de doeltreffendheid van de SPUK SPORT zijn lastig te trekken vanwege de complexiteit om een btw-compensatieregeling hierop te onderzoeken. Het aandeel aanvragers dat dezelfde investering op hetzelfde moment ook gedaan zou hebben zonder de SPUK SPORT (59%) is hoog, maar de validiteit van deze methode om de doeltreffendheid van een btw-compensatieregeling te bepalen is twijfelachtig. Daarom zijn gemeenten ook gevraagd naar de mate waarin de SPUK SPORT bijdraagt aan het behalen van de doelstellingen van het gemeentelijk sportbeleid. Hieruit blijkt dat slechts 22% van de gemeenten aangeeft dat de SPUK SPORT hier niet aan bijdraagt. Ook blijkt dat het voor 43% van de gemeenten geen gevolgen had voor de uitvoering van gemeentelijk sportbeleid dat de SPUK SPORT naar een rato van 80% werd uitgekeerd, 47% van de gemeenten heeft hierdoor geld moeten bijleggen. Harde conclusies over de doeltreffendheid van de SPUK SPORT zijn dus lastig te trekken, maar uit bovenstaande gegevens lijkt de SPUK SPORT wel invloed te hebben op het kunnen uitvoeren van het gemeentelijk sportbeleid omtrent investeringen in sportaccommodaties.

De SPUK SPORT is in grote mate doelmatig als we kijken naar de uitvoeringskosten ten opzichte van de totale kosten die met de SPUK SPORT gemoeid zijn. Slechts 0,4% van de totale kosten wordt uitgegeven aan het uitvoeren van de regeling. Hiermee is de SPUK SPORT veel doelmatiger in de uitvoering dan veel andere regelingen. Als we daarentegen kijken naar de tevredenheid van aanvragers vallen dezelfde punten op als bij de BOSA. Slechts 34% van de aanvragers van SPUK SPORT zijn tevreden over de tijd die het hen kostte om de aanvraag in te dienen. Zij zijn vooral veel tijd kwijt om alle bedragen die in aanmerking komen voor de SPUK SPORT te verzamelen. Bovendien was het in 2019 vooral wennen aan de nieuwe methodiek van de SPUK SPORT ten opzichte van de situatie hiervoor om de btw-kosten terug te vragen.

10.3 Aanbevelingen

Op basis van deze tussenevaluatie kunnen een aantal aanbevelingen worden gedaan om het huidige beleid en de uitvoering van de BOSA en de SPUK SPORT doeltreffender en doelmatiger te maken.

Aanbeveling 1: Onderzoek de eerste volledige cyclus van de SPUK SPORT

De eerste volledige cyclus van de SPUK SPORT (van het ontvangen van de aanvragen tot beoordelen van deze aanvragen en het beoordelen van de verantwoording) is inmiddels bijna volledig afgerond. Hieruit bleek dat gemeenten in eerste instantie meer uitkering hadden aangevraagd dan er budget was, waardoor naar rato ($\pm 80\%$) moest worden uitgekeerd. Vervolgens bleek uit de verantwoording dat gemeenten veel minder gerealiseerd hadden dan dat was begroot en aangevraagd. Hierdoor moeten veel gemeenten hun ontvangen geld terugbetalen en is er € 65 mln aan uitkeringsbudget over.

Het valt aan te bevelen te onderzoeken wat de gevolgen hiervan zijn voor (het uitvoeren van) gemeentelijk sportbeleid. Beleidsmatig zou VWS ook keuzes moeten maken over hoe om te gaan met (de gevolgen) van de deze miljoen euro's aan terugvorderingen. Het is daarom verstandig om de hele cyclus te onderzoeken om zo de juiste beleidsmatige keuzes te maken.

Eén van deze keuzes die bovendien gemaakt zal moeten worden is wat er met het overgebleven uitkeringsbudget wordt gedaan. Hier zijn verschillende opties mogelijk en het is aan te bevelen te onderzoeken welke optie tot de grootste positieve effecten leidt. Wanneer er gekozen wordt om het overgebleven uitkeringsbudget te gebruiken voor gemeentelijk sportbeleid zouden de volgende opties onderzocht kunnen worden:

- 1) Verhoog het uitkeringspercentage voor subsidiabele kosten
- 2) Bereid de categorieën van activiteiten / investeringen die in aanmerking komen voor een uitkering uit
- 3) Stimuleer gemeenten te investeren in prioritaire maatregelen door net als bij de BOSA aanvullende subsidie te verstrekken voor investeringen in deze maatregelen

Aanbeveling 2: Verminder de administratieve lasten van aanvragers

Een groot punt van irritatie bij met name aanvragers van de BOSA, maar ook bij aanvragers van de SPUK SPORT is dat zij veel tijd kwijt zijn met de voorbereidingen om een aanvraag in te kunnen dienen.

Wat betreft de BOSA kost het amateursportorganisaties veel tijd om alle offertes/facturen te verzamelen, te voldoen aan de voorwaarden die daarbij gesteld worden en om deze vervolgens in te dienen bij de subsidieaanvraag. Het is daarom aan te bevelen om wijzigingen door te voeren waardoor de administratieve last bij aanvragers wordt verminderd. Bovendien zorgen de hoge administratieve lasten er voor dat de BOSA niet geschikt is voor sportbedrijven die jaarlijks duizenden facturen zouden moeten indienen.

Voor de SPUK SPORT kostte het gemeenten vooral in 2019 veel tijd, omdat het proces nieuw was. Intern moest het één en ander onderling op elkaar afgestemd worden om de aanvraag te kunnen doen. In 2020 lijken gemeenten al veel beter te weten wat er nodig is en was het aanvragen al een stuk eenvoudiger en minder tijdrovend.

Aanbeveling 3: Verkort de beslistermijn en geef aanvragers inzicht in de voortgang op hun aanvraag

Een ander punt van irritatie bij aanvragers van zowel de BOSA als de SPUK SPORT is de doorlooptijd van het aanvragen van subsidie of uitkering tot het ontvangen van een beslissing hierop. Bij beide regelingen gaan hier maanden over heen, wat tot onbegrip leidt bij aanvragers. Het valt dus sterk aan te bevelen dit proces te verkorten, korter dan bijvoorbeeld de wettelijke termijn. Hierbij kan zowel gedacht worden aan interventies die betrekking hebben op het beleid als interventies die de uitvoering soepeler moeten laten verlopen.

Een mogelijke beleidsinterventie voor de BOSA kan zijn om het minimale bedrag van de offerte of factuur dat ingediend moet worden te verhogen. Dit bedrag was in 2020 al verhoogd van € 500 naar € 1.000, maar het valt te overwegen dit bedrag nog hoger te leggen zodat aanvragers minder offertes / facturen in te hoeven dienen. Dit mes snijdt bovendien aan twee kanten, omdat dit bovendien de administratieve lasten van aanvragers kan verminderen.

Voor zowel de BOSA als de SPUK SPORT is het bovendien aan te bevelen om klanten inzicht te geven op de voortgang van hun aanvraag. Dit kan bijvoorbeeld door hen een eigen online pagina te geven waarop zij kunnen inloggen en de status van hun aanvraag kunnen inzien. Het krijgen van een beslissing op een aanvraag duurt volgens aanvragers namelijk al erg lang en tussentijds krijgen zij ook geen inzicht in de voortgang op hun aanvraag. Dit leidt tot ontevredenheid en onbegrip. Transparantie krijgen op de voortgang van de aanvraag zorgt voor een beter verwachtingenmanagement en bovendien voor minder (dure) telefoontjes richting DUS-I.

Overige aanbevelingen:

- Ga aan de slag met de resultaten van het klantreisonderzoek en met de aanbevelingen die Motivaction heeft gedaan in hun rapportage. Hiermee kan de dienstverlening van DUS-I worden verbeterd, wat positieve effecten zal hebben op de tevredenheid van aanvragers en op de doelmatigheid van de regelingen.
- Zorg ervoor dat sportbedrijven eenvoudiger subsidie of uitkering kunnen aanvragen via de BOSA of de SPUK. De BOSA is voor hen niet geschikt vanwege de hoge administratieve lasten. De SPUK SPORT zorgt daarentegen voor onzekerheid bij sportbedrijven of, hoeveel en wanneer zij de uitkering ontvangen. Dit leidt mogelijk tot neveneffecten, zoals tariefstijgingen en uitstel van investeringen.
- Maak een monitoringsplan om inzicht te krijgen in de voortgang op het beleid van de BOSA en de SPUK SPORT en om tussentijds bij te kunnen sturen. En zorg ervoor dat deze monitoring op een efficiënte manier wordt uitgevoerd.

10.4 Reflectie onafhankelijke supervisor

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) heeft aan onafhankelijk onderzoeker en sporteconoom Willem de Boer MSc. van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen gevraagd om een oordeel te geven over de evaluatie van de BOSA en SPUK SPORT. Aangezien het regelingen betreft die gedeeltelijk door RVO zijn uitgevoerd en nu ook tussentijds is geëvalueerd kan de schijn worden gewekt dat het geen objectieve evaluatie is ("de slager keurt zijn eigen vlees"), vandaar dat er een objectieve, externe beoordeling dient plaats te vinden. Willem de Boer is niet betrokken geweest bij de BOSA of SPUK, noch bij de uitvoering van de evaluatie ervan. Wel heeft hij op verschillende momenten adviezen en feedback kunnen geven op het onderzoek. Eerder was hij in een vergelijkbare hoedanigheid betrokken bij de evaluatie van de EDS.

Bij de beoordeling van het onderzoek heeft de onafhankelijk beoordelaar de focus gelegd op drie aspecten: de opzet van het onderzoek en de doelstellingen ervan; de kwaliteit van het gehele onderzoek en de verslaglegging; en de relevantie en concreetheid van aanbevelingen van het onderzoek voor toekomstig beleid en instrumentarium.

Opzet van het onderzoek

De tussenevaluatie van de BOSA en de SUK SPORT had als primair doel om inzicht te geven in de doeltreffendheid en doelmatigheid van de regelingen. Bij het onderzoek is er gebruik gemaakt van *mixed methods*, dat wil zeggen dat er naast de gebruikelijke kwantitatieve analyses ook verschillende interviews (kwalitatief onderzoek) zijn gehouden met gebruikers van de regelingen. Beide typen onderzoek zijn waardevol en complementair gebleken bij deze evaluatie.

Kwaliteit van het onderzoek

De onafhankelijk onderzoeker is van mening dat het onderzoek grondig gebeurd is en dat, gegeven de beschikbare tijd en middelen, aan de doelstelling van deze tussenevaluatie grotendeels is voldaan. Zowel de effectiviteit als de doeltreffendheid van de BOSA zijn goed in kaart gebracht. Voor de SPUK SPORT is vooral de doelmatigheid amper in kaart gebracht. De reden daarvoor staat beschreven in het rapport: de aard van de SPUK SPORT (het heeft geen specifiek, nieuw doel) en de achtergrond ervan (het is een instrument dat relatief geruisloos een andere financieringsmethode van gemeentelijk sportbeleid – te weten de BTW aftrek – vervangt) maken het lastig om doeltreffendheid in kaart te brengen. Daarbij lijkt het instrument om deze doelmatigheid hiervoor minder valide. De aanvullende vragen over de effecten van de subsidie en de korting van de subsidie op het sportbeleid zijn daarbij van toegevoegde waarde gebleken. Echter, de grote verschillen in de resultaten zorgen er daarbij ook voor dat er op dit moment geen goed antwoord op de vraag wat de doelmatigheid van de SPUK SPORT is te geven. Het is daarom aan te bevelen om het meetinstrument voor wat betreft de doelmatigheid in de toekomst beter uit te werken. Daarbij valt te denken aan het scherper de 'additionaliteit' van de regeling te articuleren.

Een belangrijke aandachtspunt bij deze tussenevaluatie is verder dat de gegevens over de rechtmatigheid van de uitkeringen van de SPUK SPORT (oftwel: zijn alle uitkeringen terecht verstrekt) pas in een zeer laat stadium van het onderzoek beschikbaar kwamen. Uit deze gegevens blijkt dat een aanzienlijk deel van de gemeenten een deel van hun uitkering terug moet betalen. Het effect hiervan op de tussenevaluatie kán groot zijn, omdat het zowel de gepresenteerde cijfers (zoals bijvoorbeeld over de uitputting) als het beeld van de regeling en de uitvoering ervan bij de gebruikers (tevredenheid) beïnvloedt. Gegeven deze situatie heeft RVO het onderzoek zeker naar behoren uitgevoerd, maar is ook – zoals het onderzoek zelf ook concludeert - de behoefte ontstaan aan een tussenevaluatie over een geheel afgeronde cyclus van de SPUK SPORT. De onafhankelijk onderzoeker adviseert om direct na afronding van de eerste cyclus (dat betrekking heeft op boekjaar 2019) aanvullend onderzoek te doen naar de redenen voor terugbetaling en de effecten daarvan op de regeling én het gemeentelijk sportbeleid. Een dergelijk onderzoek moet er toe dienen om te kijken hoe de regeling en uitvoering verbeterd kunnen worden, zodat gemeentelijk sportbeleid niet in de knel komt.

De conclusie van de evaluatie geeft aan dat de BOSA en SPUK SPORT relevante beleidsmiddelen zijn. De (verwachte) uitputting van de regelingen voor 2019 (SPUK SPORT) en 2020 en de toekomst geven daarbij nog wel stof tot nadenken. Ook de uitvoering van de regelingen (zoals de doorlooptijd en tijdsinvestering voor aanvragers) zijn aandachtspunten die terecht door het onderzoek naar voren worden gehaald. De reviewer onderschrijft dan ook conclusies en aanbevelingen van het rapport.

Bijlage 1: Methodiek

In deze bijlage beschrijven we de methodiek die gehanteerd is bij de tussenevaluatie van de BOSA en de SPUK SPORT. Deze methodiek hangt nauw samen met de methodiek die gehanteerd is bij de beleidsevaluatie van de EDS-regeling²⁴.

De effectladder is in deze tussenevaluatie gebruikt om verschillende niveaus van effectiviteit te beschrijven. Vervolgens worden de bronnen die gebruikt zijn toegelicht, waarna de verschillende methoden om doeltreffendheid te meten aan bod komen. Ten slotte worden de methodes om doelmatigheid te meten beschreven.

Effectladder

Centraal in de tussenevaluatie staat de vraag of de BOSA en de SPUK doeltreffend en doelmatig zijn. Hierbij biedt de effectladder een goed overzicht in de verschillende niveaus van het meten van doeltreffendheid en doelmatigheid.

Veel beleidsinterventies zijn niet zonder meer aan te duiden als 'bewezen effectief'. Dat betekent nog niet dat de kwaliteit van die interventies slecht is; het bewijs voor de effectiviteit ontbreekt echter. De bewezen effectiviteit is geen alles-of-niets-kwestie^{25,26}. De effectladder wordt genoemd in de handreiking beleidsdoorlichting van het ministerie van Financiën²⁷ en is eerder toegepast door Koch, Thijssen et al. bij de evaluatie van de innovatie-agenda Energie²⁸ en door Vane, Thijssen en de Boer et al bij de evaluatie van de EDS-regeling²⁹. Er zijn verschillende niveaus waarop effectiviteit van een beleidsinterventie beschreven kan worden. De effectladder maakt deze inzichtelijk en deelt de gemeten effectiviteit in op vijf niveaus: (1) veelbelovend, (2) uitvoerbaar, (3) doelbereiking, (4) doeltreffend indicatief en (5) doeltreffend causaal.

Niveau effectladder	Soorten onderzoek	Aanduiding in conclusies
1. Veelbelovend: Gaat het beleid naar verwachting werken?	Beschrijving context en beoogde werking regeling Literatuuronderzoek	Verwacht effectief
2. Uitvoerbaar: Is het beleid uitvoerbaar?	Deskresearch Schriftelijke vragenlijst	Effect is haalbaar, uitvoering is doelmatig
3. Doelbereiking: Welke effecten zijn bereikt?	Portfolioanalyse Schriftelijke vragenlijst Deskresearch	Interventie is relevant en effecten zijn bereikt
4. Doeltreffend: Indicatief	Schriftelijke vragenlijst	Waarschijnlijk effectief
5. Doeltreffend: Aannemelijk	Vergelijk behandel- en controlegroep Trendanalyse	Effect is aannemelijk

Tabel A: Effectladder

In deze tussenevaluatie is een combinatie van onderzoekstechnieken en databronnen gebruikt op diverse niveaus van de effectladder. Elke methode heeft zijn voor- en nadelen. In de evaluatiematrix (bijlage 3) zijn de onderzoeksvragen van deze evaluatie per trede van de effectladder ingedeeld, indicatoren opgesteld en gebruikte bronnen voor het meten van de indicatoren vermeld.

²⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/11/25/evaluatie-subsidieregeling-energiebesparing-en-duurzame-energie-sportaccommodaties-eds-regeling>

²⁵ Veerman, J. T. van Yperen (2007) Degrees of Freedom and Degrees of Certainty: A Developmental Model for the Establishment of Evidence-Based Youth Care." *Evaluation and Program Planning* 30(2): 212–21.

²⁶ Mayne, J. (2008) Contribution Analysis: An approach to exploring cause and effect, ILAC methodological brief.

²⁷ <http://www.rijksbegroting.nl/beleidsevaluaties/evaluaties-en-beleidsdoorlichtingen/handreiking-beleidsdoorlichtingen/het-meten-van-doeltreffendheid>

²⁸ Koch, J. , G. Thijssen, et al (2016) Evaluatie innovatieagenda energie.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2016/11/01/eindrapport-evaluatie-innovatie-agenda-energie>

²⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/11/25/evaluatie-subsidieregeling-energiebesparing-en-duurzame-energie-sportaccommodaties-eds-regeling>

Bronnen

De verschillende bronnen die in deze tussenevaluatie zijn gebruikt, worden hieronder beschreven.

Database van DUS-I

De database van DUS-I is gebruikt om alle basisinformatie die wordt opgehaald uit de aanvragen te analyseren. Per BOSA-aanvraag wordt onder andere bijgehouden welke amateursportorganisatie de aanvraag heeft ingediend, hoeveel kosten hiermee gemoeid zijn en in welke maatregelen een vereniging of stichting heeft geïnvesteerd of van plan is te aan investeren. Hieruit kan onder andere worden opgehaald hoeveel aanvragen er in totaal zijn geweest, hoeveel unieke amateursportorganisaties een aanvraag hebben ingediend en hoeveel subsidiegeld is uitgegeven.

Voor de SPUK SPORT geldt dat er onder andere wordt bijgehouden welke gemeente een aanvraag heeft ingediend, het type activiteit/investering en hoeveel kosten hiermee gemoeid zijn. Bovendien wordt er per gemeente bijgehouden hoeveel uitkering de betreffende gemeente na rato heeft ontvangen.

Klantreisonderzoek

Onderzoeksbureau Motivaction heeft in opdracht van het ministerie van VWS en DUS-I twee klantreisonderzoeken uitgezet, één onder alle aanvragers van de BOSA en één onder alle aanvragers van de SPUK SPORT. Deze onderzoeken zijn gebruikt om inzicht op te doen in de tevredenheid over de uitvoering van beide regelingen. Het betreft een kwantitatief onderzoek dat middels een online vragenlijst is uitgezet waarin verschillende aspecten van de dienstverlening van DUS-I aan bod zijn gekomen. Aanvragers van de BOSA en de SPUK SPORT konden tussen 23 juni en 13 juli deze vragenlijst invullen. Met een respons van 37% hebben uiteindelijk netto 748 aanvragers van de BOSA de vragenlijst ingevuld. Wat betreft de SPUK SPORT hebben met een respons van 47% netto 152 gemeenten de vragenlijst ingevuld. Hiermee zijn de resultaten betrouwbaar en representatief voor de hele doelgroep.

In beide vragenlijsten is bovendien een free rider-vraag opgenomen. Deze vraag biedt inzicht in de doeltreffendheid van een regeling en wordt verderop in deze bijlage uitgelegd. In bijlage 4 is de hele vragenlijst over de BOSA weergegeven, bijlage 5 geeft de vragenlijst over de SPUK SPORT weer.

De Verenigingsmonitor

De Verenigingsmonitor³⁰ is een online vragenlijstonderzoek dat periodiek wordt uitgevoerd door het Mulier Instituut waarin een uitgebreide vragenlijst wordt verspreid onder de verenigingen van het Verenigingspanel van Mulier Instituut. Dit onderzoek is voornamelijk gebruikt om op grote schaal verdiepende vragen te kunnen stellen aan verenigingen. Het panel van verenigingen staat model voor de bijna 24.000 sportverenigingen die Nederland telt. Bij de analyse worden de uitkomsten altijd eerst gewogen op het totale bestand van sportverenigingen in Nederland, bijvoorbeeld op aantal leden. Deze weging zorgt er voor dat de uitkomsten representatief zijn voor alle sportverenigingen. Omdat dit ook in voorgaande jaren altijd is gedaan, zijn de uitkomsten bovendien in de tijd goed vergelijkbaar. Sinds 2015 worden er voor het thema energie jaarlijks vragen opgenomen, voor de thema's toegankelijkheid en circulariteit was dit in 2020 voor het eerst. Het thema veiligheidsbeleving is hier nog niet in opgenomen. In bijlage 6 staan de vragen die gesteld zijn in 2020. Deze verschillen niet veel met de vragen die in de andere jaren zijn gesteld.

VSG gemeentepanel

Het VSG gemeentepanel³¹ is ook een online vragenlijstonderzoek waarbij een uitgebreide vragenlijst wordt verspreid onder gemeenten. Ook hierbij geldt dat dit onderzoek gebruikt is om op grote schaal verdiepende vragen te stellen aan gemeenten met betrekking tot de SPUK SPORT (en

³⁰ <https://www.mulierinstituut.nl/producten-diensten/monitoring/verenigingsmonitor/>

³¹ <https://www.mulierinstituut.nl/producten-diensten/dataverzameling/panels/>

de BOSA). Het VSG gemeentepanel wordt in samenwerking met de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) uitgevoerd door het Mulier Instituut. Gemeenten worden enkele keren per jaar gevraagd mee te doen aan onderzoek op het gebied van sport. In september 2020 is een onderzoek onder gemeenten uitgezet waarbij ook vragen zijn opgenomen om meer inzicht te krijgen over hoe gemeenten aankijken tegen het beleid rondom de SPUK SPORT.

Interviews

Naast de voornamelijk kwantitatieve bronnen, zijn er in het kader van de tussenevaluatie BOSA en SPUK SPORT ook interviews afgenomen om kwalitatieve informatie te verzamelen. De interviews zijn gebruikt om een beeld te krijgen over hoe de verschillende aanvragers aankijken tegen het beleid en de uitvoering van de BOSA en de SPUK SPORT. Bovendien gaven de interviews de mogelijkheid om een duiding te krijgen van de kwantitatieve resultaten die uit verschillende andere bronnen is opgehaald.

In totaal zijn vier sportverenigingen, één sportstichting, één intermediairs en twee gemeenten via een e-mail benaderd om geïnterviewd te worden. Bij het selecteren van de mogelijke geïnterviewden is gekeken naar een goede afspiegeling van het type aanvrager en is gezocht naar aanvragers die investeringen hebben gedaan op verschillende type maatregelen. Op deze manier kon een breed beeld worden gevormd hoe aanvragers tegen het beleid en de uitvoering van de BOSA en de SPUK SPORT aankijken. Twee sportverenigingen zagen af van een deelname aan het interview. Uiteindelijk hebben er dus zes interviews plaatsgevonden. Een overzicht van de geïnterviewden is te vinden in bijlage 7.

De interviews zijn semi-gestructureerd uitgevoerd. Dit houdt in dat er wel een interviewleidraad was met vragen die aan bod zouden komen (zie bijlage 8), maar er kon tijdens het interview gekozen worden om een andere volgorde aan te houden of andere vragen te stellen die aan het licht kwamen door de verschillende antwoorden. Onderwerpen die tijdens het interview aan bod kwamen waren onder andere hoe men aankijkt tegen het beleid om investeringen in bouw en onderhoud van sportaccommodaties en aanschaf van sportmaterialen te stimuleren, knelpunten met betrekking tot het beleid, argumenten en belemmeringen om (meer) te investeren en de gevolgen van de budgetoverschrijding bij de SPUK SPORT. Daarnaast kwam ook de uitvoering van de BOSA en de SPUK SPORT aan bod.

Elk interview duurde ongeveer een uur. Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te waarborgen zijn tijdens het interview aantekeningen gemaakt die zo snel mogelijk na het interview verwerkt zijn in een gespreksverslag. Dit verslag werd vervolgens ter goedkeuring gedeeld met de geïnterviewde, die aanvullende opmerkingen kon toevoegen of benodigde wijzigingen kon doorgeven.

Eerste-orde effect: CO₂-reductie

In deze tussenevaluatie ligt de nadruk op het meten van de resultaten en de eerste orde-effecten. Dit ligt in lijn met het rapport van de commissie Theeuwes (2012): "Het meten van hogere orde effecten van beleid is daarentegen een stuk lastiger, zo niet onmogelijk gezien de stand van de wetenschap en methodologie. Bij elk stapje hogerop in de diverse niveaus verwatert de invloed van het beleidsinstrument."

Voor de monitoring van het Klimaatakkoord berekent en schat EnergieTransitie (voormalig ECN part of TNO) de CO₂-reductie die gerealiseerd wordt met het beleid van de rijksoverheid. Ook de BOSA draagt met subsidie voor energiebesparing en -opwekking bij aan de CO₂-reductie. EnergieTransitie heeft een schatting gemaakt van de CO₂-reductie op basis van het aantal aanvragen en de betreffende kosten die gemaakt zijn voor investeringen in dergelijke maatregelen.

Tweede-orde effect: meer mensen aan het sporten en bewegen

Naast de resultaten die de BOSA en de SPUK SPORT beogen, is er ook een effect dat het ministerie van VWS met het gekozen beleid wil bereiken. Deze effecten worden ook wel de tweede orde-effecten genoemd.

Het beoogde tweede orde-effect van zowel de BOSA als de SPUK SPORT is om meer mensen aan het sporten en bewegen te krijgen door kwalitatief hoogwaardige sport aan te bieden. Door accommodaties aan te bieden van goede kwaliteit en die goed onderhouden worden, beoogt het ministerie van VWS dit tweede orde-effect te bereiken.

Ondanks dat de causaliteit tussen het beleid van de BOSA en de SPUK SPORT lastig aantoonbaar is, wordt er wel uitgebreid onderzoek gedaan naar in hoeverre mensen sporten en bewegen. Het ministerie van VWS heeft in 2014 gekozen voor 19 kengetallen die gezamenlijk een beeld geven van hoe de sport er voor staat in ons land. Deze kengetallen worden gebruikt om ontwikkelingen te volgen, trends te ontdekken en daar vervolgens sportbeleid op te baseren, maar ook om op termijn te bepalen of het beleid gewerkt heeft. Zijn er meer mensen gaan bewegen? Sporten mensen vaker wekelijks?

De kernindicatoren zijn niet bedoeld om het effect van afzonderlijke beleidsmaatregelen te evalueren, maar geven een algemeen beeld. Het is een soort thermometer waarmee regelmatig de 'gezondheid' van de sport wordt gemeten. Op de website sportenbewegenincijfers.nl staat een overzicht van alle kernindicatoren en hoe deze zich de afgelopen jaren hebben ontwikkeld.

Kernindicatoren die onder andere een beeld geven over in hoeverre meer mensen sporten en bewegen zijn:

- Sportdeelname wekelijks (aandeel van de bevolking van 4 jaar en ouder dat 1x per week of vaker sport)
- Sportdeelname 12 keer per jaar (aandeel van de bevolking van 6 jaar en ouder dat 12x per jaar of vaker sport)
- Beweegrichtlijnen (aandeel van de bevolking van 4 jaar en ouder dat voldoet aan de beweegrichtlijnen)

Doeltreffendheid: inleiding

In de regeling periodiek evaluatieonderzoek³² wordt doeltreffendheid gedefinieerd als de mate waarin de beleidsdoelstelling dankzij de inzet van het onderzochte beleidsinstrument wordt gerealiseerd. Oftewel, hebben amateursportorganisaties en gemeenten geïnvesteerd in de bouw en het onderhoud van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen omdat zij subsidie of een uitkering ontvingen van de BOSA of de SPUK SPORT?

Doeltreffendheid: Free riders

Een manier om de doeltreffendheid van een regeling inzichtelijk te maken, is gericht op het bepalen van de free riders (niveau 4 van de effectladder). Inzicht in het aandeel free riders geeft een indicatie of het beleidsinstrument doeltreffend is geweest. Deze aanpak is ook gebruikt bij de evaluatie van de EDS- regeling³³. Bij nagenoeg elk subsidiebeleid zal gelden dat er enkele aanvragers van het regeling gebruik maken, welke ook zonder de subsidieregeling dezelfde of een direct vergelijkbare investering op hetzelfde moment zouden hebben gedaan. Deze groep aanvragers worden beschouwd als zogenaamde 'free riders'.

³² <http://www.rijksbegroting.nl/system/files/6/regeling-periodiek-evaluatieonderzoek-rpe-2018.pdf>

³³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/11/25/evaluatie-subsidieregeling-energiebesparing-en-duurzame-energie-sportaccommodaties-eds-regeling>

Zoals eerdergenoemd wordt de doeltreffendheid van een beleidsinstrument bepaald door de mate waarin de beleidsdoelstelling dankzij de inzet van het beleidsinstrument wordt gerealiseerd. Voor de BOSA en de SPUK SPORT geldt dus hoe minder verenigingen, stichtingen en gemeenten dezelfde investering op hetzelfde moment gedaan zouden hebben zonder gebruik te maken van de BOSA of de SPUK SPORT, hoe doeltreffender de BOSA of de SPUK SPORT is. Oftewel, hoe kleiner de groep free riders, hoe doeltreffender BOSA of de SPUK SPORT. Om te achterhalen hoe groot de groep free riders is geweest, is de free rider vraag opgenomen in het klantreisonderzoek. Deze vraag luidt als volgt:

Welke van de onderstaande uitspraken is het meest van toepassing op de investering waar u subsidie voor heeft aangevraagd?

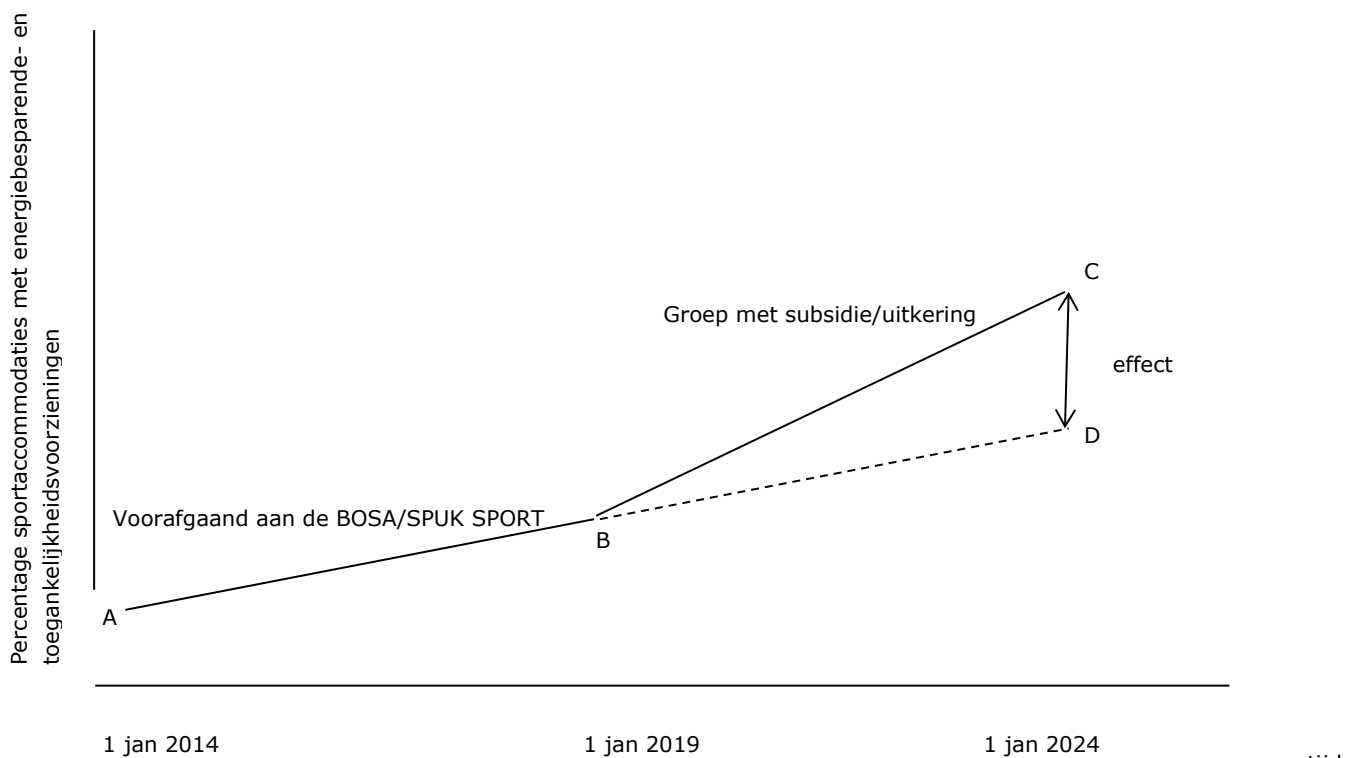
1. *Zonder de BOSA/SPUK zou dezelfde investering gedaan zijn, op hetzelfde tijdstip*
2. *Zonder de BOSA/SPUK zou dezelfde investering gedaan zijn, maar de investering zou minder omvangrijk zijn geweest*
3. *Zonder de BOSA/SPUK zou dezelfde investering gedaan zijn, maar op een later tijdstip*
4. *Zonder de BOSA/SPUK zou een andere investering gedaan zijn*
5. *Zonder de BOSA/SPUK zou de investering in het geheel niet gedaan zijn*

De free riders zijn dus de amateursportorganisaties en gemeenten waarbij de eerste uitspraak het meest van toepassing is. Zij zouden namelijk zonder de subsidie/uitkering van de BOSA/SPUK SPORT dezelfde investering op hetzelfde moment ook gedaan hebben.

Naast de groep free riders is de doelgroep in te delen in verschillende andere groepen. Zo zou men zonder de BOSA of de SPUK SPORT de investering *minder omvangrijk* (uitspraak 2) of op een *later moment* (uitspraak 3) realiseren. Ook zou men zonder de BOSA of de SPUK SPORT ergens anders in investeren (uitspraak 4). Deze groepen kunnen worden gezien kunnen als mogelijke free riders. Tenslotte is het ook mogelijk dat men zonder de BOSA of de SPUK SPORT de investering in het geheel niet gedaan zou zijn (uitspraak 5).

Doeltreffendheid: trendanalyse

Een derde methode om de doeltreffendheid van een beleidsinstrument in kaart te brengen is door de ontwikkelingen in de periode voor de interventie te vergelijken met de periode ten tijde en na de interventie. Deze analyse is te beschouwen als het zoeken naar een '*structural break*', waarbij het aandachtspunt is om aan te tonen of en hoe de '*break*' door beleid is veroorzaakt. In figuur A deze *structural break*-analyse weergegeven.

Figuur B: Structural break-analyse

Om deze analyse uit te voeren wordt ten eerste de ontwikkeling voordat een beleidsinstrument in werking trad in kaart gebracht. Dit wordt in figuur B weergegeven met de lijn van A naar B. Punt B betreft 1 januari 2019, het moment dat de BOSA en de SPUK SPORT in werking zijn getreden.

Vervolgens wordt op basis van de trend in voorgaande jaren een schatting gemaakt van hoe de ontwikkeling verder zou zijn verlopen in het hypothetische geval dat de BOSA en de SPUK SPORT er niet waren geweest. De lijn van B naar D in figuur B geeft deze verwachte verdere ontwikkeling weer ten aanzien van de energiebesparende- en toegankelijkheidsvoorzieningen. De lijn van B naar C is de toename in energiebesparende- en toegankelijkheidsvoorzieningen ten gevolge van de BOSA en de SPUK SPORT. Het daadwerkelijke effect zou dan kunnen worden bepaald door het verschil tussen C en D.

Het nadeel van deze analyse is dat het lastig te bepalen is hoe de ontwikkeling zich zou hebben doorgezet zonder de BOSA en de SPUK SPORT (de lijn van B naar D). Over de jaren heen kunnen er verschillende externe factoren invloed hebben op de ontwikkeling, waardoor het effect niet volledig aan de BOSA en/of de SPUK SPORT is toe te schrijven.

Doelmatigheid

De doelmatigheid van beleid heeft betrekking op de kosten die worden gemaakt om een bepaald doel te bereiken. In het geval van de BOSA en de SPUK SPORT gaat het er dus om in hoeverre deze beleidsinstrumenten op een efficiënte wijze hebben bijgedragen aan investeringen in de bouw en onderhoud van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen. In deze tussenevaluatie is de doelmatigheid van verschillende kanten bekeken. Zo is er gekeken naar zowel de doelmatigheid van het beleid als van de uitvoering.

Om inzichtelijk te maken in hoeverre het beleid doelmatig is geweest en dit te kunnen vergelijken met ander beleid, is gekozen om dezelfde berekening te gebruiken als in eerder

evaluatieonderzoek van onder andere de EDS-regeling³⁴. Als indicatie voor de mate van doelmatigheid van beleid wordt doelmatigheid gedefinieerd als de verhouding tussen de investeringen die met behulp van de BOSA zijn gedaan en de totale kosten die het beleid met zich heeft meegebracht. In deze evaluaties is de mate van doelmatigheid gecorrigeerd voor het aandeel free riders. Hiermee is deze indicator sterk afhankelijk van het subsidiepercentage en van het aandeel free riders.

Om de doelmatigheid van de uitvoering in kaart te brengen is de verhouding tussen de uitvoeringskosten en de totale kosten van beleid onderzocht. De uitvoeringskosten zijn kosten die de overheid heeft moeten maken om de BOSA en de SPUK SPORT te kunnen uitvoeren, zoals personeels- en ICT-kosten. De kosten van beleid zijn gelijk aan het subsidiebudget.

³⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/11/25/evaluatie-subsidieregeling-energiebesparing-en-duurzame-energie-sportaccommodaties-eds-regeling>

Bijlage 2: Voorwaarden en criteria

BOSA

Via de subsidieregeling 'stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties' (BOSA) kunnen amateursportorganisaties subsidie aanvragen voor de bouw- en onderhoudskosten van sportaccommodaties en voor de aanschaf van sportmaterialen.

Amateursportorganisatie

Een amateursportorganisatie is een privaatrechtelijk rechtspersoon zonder winstoogmerk, die accommodaties ter beschikking stellen aan amateursport voor lokaal gebruik. De organisatie moet beschikken over een SBI-code (registratie bij de Kamer van Koophandel) waaruit blijkt dat de activiteiten betrekking hebben op amateursport.

SBI-code

Iedere organisatie registreert in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel haar activiteiten via een SBI-code. Organisaties waarbij de SBI-code begint met de cijfers 93.1 zijn sportorganisaties en komen in aanmerking voor subsidie. Uitzondering daarop zijn organisaties met SBI-codes gerelateerd aan beroepssporten (93.13, 93.14.6, 93.19.1, 93.19.3, 93.19.4 en 93.19.5).

Uw organisatie komt niet in aanmerking voor subsidie als:

- U niet beschikt over een correcte SBI-code.
- U een winstoogmerk heeft (uw omzet is in dat geval met btw belast).
- U een publiekrechtelijk rechtspersoon bent (voor gemeenten bestaat de subsidieregeling SPUK).
- Het subsidiebedrag lager is dan de drempel van € 5.000.

SPUK SPORT

Sinds 1 januari 2019 kunnen gemeenten, sportverenigingen en sportstichtingen de btw die hen in rekening wordt gebracht voor investeringen in sport niet meer in aftrek brengen. Om de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen te stimuleren, kunnen gemeenten sinds die datum gebruikmaken van de Regeling specifieke uitkering stimulering sport (SPUK SPORT).

De uitkering is bedoeld voor:

- Investeringen in hardware, zoals de bouw en het onderhoud van accommodaties. Dit kan het aanleggen van een kunstgrasveld of de bouw van een sporthal zijn.
- Exploitatie van sportaccommodaties, zoals het beheer. Het kan gaan om gebruikskosten (bijvoorbeeld energielasten) en ingehuurde krachten zoals beheerders van accommodaties.

Aanvraagcriteria

- De uitkering is bedoeld voor gemeenten en sportbedrijven. Sportbedrijven moeten jaarlijks kiezen of ze een aanvraag indienen via de Subsidieregeling stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties of de Regeling specifieke uitkering sport.
- Een activiteit mag niet óók worden gesubsidieerd via de Subsidieregeling stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties (bedoeld voor sportverenigingen en -stichtingen).
- Er wordt geen uitkering gegeven voor activiteiten waarvan op grond van de Wet op de omzetbelasting 1968 recht op aftrek van omzetbelasting bestaat.
- Er wordt geen uitkering gegeven voor activiteiten die recht hebben op compensatie op grond van de Wet op het btw-compensatiefonds.

Bijlage 3: Evaluatiematrix

Onderzoeksvraag	Niveau effectladder	Indicator	Toelichting indicator	Bronnen
In hoeverre sluiten de doelen van het beleid van de BOSA en de SPUK SPORT aan bij andere beleidsdoelen, zoals het Klimaatakkoord en andere doelen van de sportsector?	1. Veelbelovend: Gaat het beleid naar verwachting werken?	Aansluiting overheidsbeleid	De doelen en mogelijk behaalde resultaten van de BOSA en de SPUK SPORT worden naast ander gevormd overheidsbeleid gelegd om te bepalen of deze doelen elkaar versterken.	Deskresearch
In hoeverre is er belangstelling voor subsidie (BOSA) / compensatie-uitkering (SPUK SPORT) om de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen te stimuleren?	1. Veelbelovend: Gaat het beleid naar verwachting werken?	Belangstelling	Amateursportorganisaties en gemeenten worden bevraagd naar hun belangstelling voor subsidie/subsidie/uitkering om te investeren in de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen.	De Verenigingsmonitor Interviews
Hoe bekend zijn amateursportorganisaties met de BOSA en gemeenten met de SPUK SPORT?	1. Veelbelovend: Gaat het beleid naar verwachting werken?	Bekendheid	Amateursportorganisaties en gemeenten worden bevraagd naar hun bekendheid met de BOSA/SPUK SPORT.	De Verenigingsmonitor Interviews
Welk percentage van de potentiële amateursportorganisaties heeft gebruik gemaakt van de BOSA en welk percentage van de potentiële gemeenten heeft gebruik gemaakt van de SPUK SPORT?	3. Doelbereiking: Welke effecten zijn bereikt?	Bereik uitgedrukt in percentage BOSA/SPUK SPORT gebruikers ten opzichte van omvang doelgroep.	Aantal unieke amateursportorganisaties / gemeenten die subsidie / uitkering hebben aangevraagd gedeeld door omvang doelgroep.	Database DUS-I Sportaanbieders Monitor
In hoeverre is er geïnvesteerd in de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen door amateursportorganisaties en gemeenten?	3. Doelbereiking: Welke effecten zijn bereikt?	Type maatregelen, uitgedrukt in aantallen maatregelen en subsidiabele kosten (€)	De aantallen en subsidiabele kosten (€) naar type maatregelen geven een beeld in hoeverre de beoogde doelen zijn bereikt.	Database DUS-I
In hoeverre hebben de investeringen bijgedragen aan het realiseren van de CO ₂ -reductie?	3. Doelbereiking: Welke effecten zijn bereikt?	CO ₂ -reductie	De CO ₂ -reductie die is gerealiseerd met de investeringen waarbij via de BOSA subsidie voor is ontvangen	Database DUS-I EnergieTransitie
In hoeverre zijn gebruikers tevreden over de sportaccommodatie?	3. Doelbereiking: Welke effecten zijn bereikt?	Tevredenheid sportaccommodatie	Door de tevredenheid van gebruikers over de sportaccommodatie in kaart te brengen geeft inzicht of de investeringen in de bouw en onderhoud van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen invloed hebben op de tevredenheid.	Mulier Instituut
In hoeverre is de Nederlandse bevolking meer gaan sporten en bewegen?	3. Doelbereiking: Welke effecten zijn bereikt?	Sportdeelname wekelijks Sportdeelname 12 keer per jaar Beweegrichtlijnen	Sportdeelname wekelijks (aandeel van de bevolking van 4 jaar en ouder dat 1x per week of vaker sport) Sportdeelname 12 keer per jaar (aandeel van de bevolking van 6 jaar en ouder dat 12x per jaar of vaker sport) Beweegrichtlijnen (aandeel van de bevolking van 4 jaar en ouder dat voldoet aan de beweegrichtlijnen)	https://www.sportenbewegen.nl/ke rnindicatoren

In welke mate is er energiebewustwording bij leden doordat verenigingen investeren in energiebesparende maatregelen en/of duurzame energieopwekking?	4. Doeltreffend: Indicatief	Energiebewustwording onder leden	Aandeel leden dat investeert/overweegt te investeren in energiebesparende maatregelen en/of duurzame energieopwekking (als vereniging investeert)	Nationaal Sport Onderzoek Interviews
In hoeverre hebben de BOSA en de SPUK SPORT bijgedragen aan investeringen in de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen?	4. Doeltreffend: Indicatief	Free rider	Sportverenigingen en -stichtingen worden bevraagd naar of zij geïnvesteerd zouden hebben in dezelfde maatregelen zonder de BOSA/SPUK SPORT.	Klantreisonderzoek (free rider-vraag) Interviews
In hoeverre zijn de investeringen in de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen door amateursportorganisaties toegenomen sinds de BOSA en door gemeenten niet afgenomen sinds de SPUK SPORT in werking zijn getreden?	4. Doeltreffend: Indicatief	Trendanalyse aantal en omvang van investeringen	De aantallen en omvang van investeringen over de tijd geven een beeld in hoeverre de BOSA en de SPUK SPORT hebben bijgedragen aan een toename in aantal en omvang van investeringen.	Database DUS-I
In hoeverre hebben de BOSA en de SPUK SPORT bijgedragen aan het sporten en bewegen van mensen?	4. Doeltreffend indicatief	-	-	-
Welke factoren hebben een belemmerende invloed op de realisatie van de beleidsdoelstellingen?	4. Doeltreffend: Indicatief	Belemmerende factoren	Amateursportorganisaties, intermediairs en gemeenten worden bevraagd naar belemmerende factoren die invloed hebben op het investeren in de bouw en onderhoud van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen.	De Verenigingsmonitor Interviews
Wat is de verhouding tussen de kosten van de BOSA en de SPUK SPORT en het bereikte effect?	2. Uitvoerbaar: Is het beleid uitvoerbaar?	Doelmatigheid: beleid	Met de verhouding tussen de kosten en het bereikte effect kan bepaald worden in hoeverre het beleid van de BOSA en de SPUK SPORT effectief is geweest.	Database DUS-I
Wat is de verhouding tussen de uitvoeringskosten en het budgettaire beslag?	2. Uitvoerbaar: Is het beleid uitvoerbaar?	Doelmatigheid: uitvoering	Met de verhouding tussen de uitvoeringskosten en het budgettaire beslag kan bepaald worden in hoeverre de uitvoering van de BOSA en de SPUK SPORT effectief is geweest.	Database DUS-I
Hoe groot zijn de administratieve lasten voor de aanvragers?	2. Uitvoerbaar: Is het beleid uitvoerbaar?	Aantal uur administratieve lasten Subjectieve beoordeling over tijd die nodig is om aanvraag in te dienen	In interviews worden amateursportorganisaties, intermediairs en gemeenten bevraagd naar de tijdsinvestering. In het Klantreisonderzoek worden zij bevraagd naar hun beoordeling over de tijd die nodig is om een aanvraag in te dienen.	Interviews Klantreisonderzoek
Wat is de kwaliteit van de dienstverlening door DUS-I voor de uitvoering van de BOSA en de SPUK SPORT?	2. Uitvoerbaar: Is het beleid uitvoerbaar?	Klanttevredenheid	Aanvragers worden bevraagd naar hun tevredenheid met betrekking tot de uitvoering van de regeling.	Klantreisonderzoek Interviews

<p>In hoeverre zijn de investeringen in de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen door amateursportorganisaties toegenomen sinds de BOSA en door gemeenten niet afgenomen sinds de SPUK SPORT in werking zijn getreden?</p>	<p>3. Doelbereiking: Welke effecten zijn bereikt?</p>	<p>Trendanalyse aantal en omvang van investeringen</p>	<p>De aantallen en omvang van investeringen over de tijd geven een beeld in hoeverre de BOSA en de SPUK SPORT hebben bijgedragen aan een toename in aantal en omvang van investeringen</p>	<p>Database DUS-I</p>
---	---	--	--	---------------------------

Bijlage 4: Vragenlijst klantreisonderzoek BOSA

Vragenlijst:

Selectie

Allen

Q1: Heeft u voor uw <sportorganisatie> de aanvraag voor de <BOSA> subsidieregeling ingediend?

Single

1. Ja alleen voor 2019 (*routing BOSA2019*)
2. Ja alleen voor 2020 (*routing BOSA2020*)
3. Ja voor zowel 2019 als voor 2020 (*routing BOSA2020*)
4. Nee → *eindkort*

Indien eindkort

Bedankt voor uw deelname. Deze vragenlijst gaat o.a. over het aanvraagproces voor de <BOSA> subsidieregeling. U geeft aan geen subsidie te hebben aangevraagd. Daarom is deze vragenlijst niet op u van toepassing. Hartelijk bedankt.

Achtergrond

Indien BOSA2019/

We zijn benieuwd naar uw ervaringen met het proces van de aanvraag die u heeft ingediend in 2019. Houd bij het beantwoorden van de volgende vragen uw aanvraag van 2019 in gedachten.

Indien BOSA2020

We zijn benieuwd naar uw ervaringen met het proces van de aanvraag die u heeft ingediend in 2020. Houd bij het beantwoorden van de volgende vragen uw aanvraag van 2020 in gedachten.

Indien BOSA2020

Q2. In welke fase van uw aanvraag voor 2020 zit u momenteel?

Single respons

- Ik ben mijn aanvraag aan het voorbereiden Ik heb mijn aanvraag ingediend
- Ik heb mijn aanvraag ingediend en bericht gehad van DUS-I dat mijn aanvraag compleet is
- Ik heb bericht gehad van DUS-I in hoeverre mijn aanvraag gehonoreerd wordt (een beschikking)
- Ik heb een verzoek tot verantwoording ontvangen

Allen

Q3. Hoe was/bent u betrokken bij de aanvraag van de subsidie

Single respons

- Als vrijwilliger bij de sportorganisatie
- Als werknemer
- Als intermediair
- *Anders namelijk open*

Allen

Q4. Hoe bent u bekend geraakt met de <BOSA> subsidieregeling voor <2019/2020>?
(Meerdere antwoorden mogelijk)

- Via een directe collega/collega vrijwilliger
- Via een collega/collega vrijwilliger binnen mijn sportclub
- Via de website van DUS-I
- Via een beurs (bijvoorbeeld via de vakbeurs sportaccommodaties)
- Via een contact bij een (*indien BOSA, toon: 'andere'*) sportclub
- Via een contact bij een (*indien SPUK, toon: 'andere'*) gemeente
- Via een sportbond namelijk ...
- Via een leverancier namelijk ...
- Via een andere website namelijk ...
- Anders namelijk ...

Indien SPUK en Q1=2 of 3

Q5. In december 2019 heeft u een aankondigingsmail ontvangen voor het indienen van de SPUK-subsidieregeling voor het subsidiejaar 2020.

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

Randomiseren

- > De aankondigingsmail was duidelijk
- > De aankondigingsmail kwam voor mij op het juiste moment
- > De periode tussen de aankondigingsmail en het indienen van de aanvraag is lang genoeg

- Helemaal mee oneens
- Mee oneens
- Niet eens, niet oneens
- Mee eens
- Helemaal mee eens
- Niet van toepassing/ik heb de aankondigingsmail niet gezien

Indien (helemaal) oneens met een of meerdere stellingen

Q6. Wat zou DUS-I volgens jou kunnen verbeteren aan de aankondiging van de subsidieaanvraag?

- Open
- Weet ik niet/geen mening

Aanvraag voorbereiden en indienen

Indien BOSA2019

De volgende vragen gaan over de voorbereiding en het indienen van de aanvraag in 2019.

Indien BOSA2020

De volgende vragen gaan over de voorbereiding en het indienen van de aanvraag in 2020.

Allen

In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen:

Toen ik de aanvraag voorbereidde en indiende ...

Randomiseren

- > Was het mij duidelijk dat mijn sportorganisatie in aanmerking kwam voor de subsidieregeling
  - > Was het mij duidelijk dat ons project/de activiteiten in aanmerking kwamen voor de subsidieregeling
  - > Was het mij duidelijk welke kosten ik wel en niet kon opvoeren
  - > Was het mij duidelijk voor welk bedrag ik minimaal subsidie moest aanvragen
  - > Was het mij duidelijk voor welk bedrag ik maximaal subsidie kon aanvragen
  - > Was het mij duidelijk welke bewijsstukken ik moest meesturen met mijn aanvraag
  - > Had ik het gevoel dat ik alles goed indiende
-
- Helemaal mee oneens
  - Mee oneens
  - Niet eens, niet oneens
  - Mee eens
  - Helemaal mee eens
  - Weet ik niet

Indien (helemaal) oneens met een of meerdere stellingen

Q7. U heeft aangegeven dat bij het voorbereiden en indienen van de aanvraag er een aantal zaken niet (geheel) duidelijk waren. Kunt u zo specifiek mogelijk aangeven welke informatie u miste of wat onduidelijk was tijdens de voorbereiding of het indienen en heeft u tips ter verbetering?

- Open
- Weet ik niet (meer)

Allen

Q8. In hoeverre bent u tevreden of ontevreden over:

Randomiseren

- > Het subsidieaanvraagformulier op de website
  - > De spreadsheet voor het invoeren van de kosten
  - > De manier van uploaden van de gevraagde documenten
  - > De mogelijkheid om het aanvraagformulier tussentijds op te slaan
  - > De tijd die het kostte om de subsidieaanvraag te doen
  - > De inhoud van de vragen/de gevraagde informatie
  - > Het functioneren van de website
-
- Zeer ontevreden
  - Ontevreden
  - Niet tevreden, niet ontevreden
  - Tevreden
  - Zeer tevreden
  - Weet ik niet/niet van toepassing

Indien ontevreden of zeer ontevreden over een of meerdere stellingen

Q9. U heeft aangegeven dat u ontevreden bent over één of meerdere zaken rondom het voorbereiden en/of indienen van uw aanvraag. Kunt u zo specifiek mogelijk aangeven waar u met name ontevreden over bent en heeft u tips ter verbetering?

- Open
- Weet niet (meer)

Allen

Q10. Heeft u in de periode voor en/of tijdens het indienen van uw aanvraag contact gehad met het <BOSA >-team, bijvoorbeeld telefonisch of per mail?

Single respons

- Ja
- Nee
- Weet ik niet (meer)

Indien Q10=ja

Q11. Hoe tevreden bent u over dit contact? Meerdere antwoorden mogelijk

Multiple response, men mag beide opties aanvinken en een toelichting geven

- (Zeer) ontevreden, want <open tekstveld>
- (Zeer) tevreden, want <open tekstveld>
- Weet ik niet (meer)

Beoordeling & beslissing

Indien BOSA2019

De volgende vragen gaan over de periode na het indienen van de subsidieaanvraag in 2019.

Indien BOSA2020

De volgende vragen gaan over de periode na het indienen van de subsidieaanvraag in 2020.

Allen

Q12. In hoeverre bent u tevreden of ontevreden over:

Randomiseren

- > De bevestigingsmail die u ontving van DUS-I dat ze uw aanvraag hadden ontvangen
- > De mate van inzicht in de status en voortgang van uw aanvraag
- > De communicatie vanuit DUS-I over eventuele onduidelijkheden in uw aanvraag
- > Berichtgeving van DUS-I over of de aanvraag compleet was of niet
- > De tijd die het DUS-I kost om tot een beslissing te komen
- > Berichtgeving van DUS-I over de toekenning of afwijzing van uw aanvraag (de beschikking) *(Indien SPUK2019/BOSA2019/BOSA2020 indien men beschikking heeft ontvangen)*
- > De informatie die u hebt ontvangen over de bezwaarprocedure *(Indien SPUK2019/BOSA2019/BOSA2020 indien men beschikking heeft ontvangen)*
- > De tijd die u had om bezwaar in te dienen tegen de beslissing *(Indien SPUK2019/BOSA2019/BOSA2020 indien men beschikking heeft ontvangen)*
  - Zeer ontevreden
  - Ontevreden
  - Niet tevreden, niet ontevreden
  - Tevreden
  - Zeer tevreden
  - Weet ik niet/niet van toepassing

Indien ontevreden of zeer ontevreden over een of meerdere stellingen

Q13. U heeft aangegeven dat u ontevreden bent over één of meerdere onderwerpen over de periode na het indienen van uw aanvraag of rondom het ontvangen van de beschikking

<i>.

Kunt u zo specifiek mogelijk aangeven waar u met name ontevreden over bent en heeft u tips ter verbetering?

- Open
- Weet niet

<i>: De beschikking is de beslissing om de door u aangevraagde subsidie (deels) wel of niet verlenen.

---

allen

Q14. Heeft u in de periode tussen het moment dat u uw aanvraag hebt ingediend of rondom het ontvangen van de beschikking <i> contact gehad met het <BOSA >-team, bijvoorbeeld telefonisch of per mail?

Single respons

- Ja
- Nee
- Weet ik niet (meer)

<i>: De beschikking is de beslissing om de door u aangevraagde subsidie (deels) wel of niet verlenen.

Indien Q14=ja

Q15. Hoe tevreden bent u over dit contact?

Multiple response, men mag beide opties aanvinken en een toelichting geven

- (Zeer) ontevreden, want <open tekstveld>
- (Zeer) tevreden, want <open tekstveld>
- Weet ik niet (meer)

Q16. Is uw subsidieaanvraag <indien SPUK2019/BOSA2019: toon 'in 2019', indien SPUK2020/BOSA2020 'voor 2020 gehonoreerd'>?

- Ja
- Deels
- Nee
- Weet ik (nog) niet

Toepassing & verantwoording

Indien BOSA2019 + is (deels) gehonoreerd (Q16=1 of 2)

De volgende vragen gaan over de periode nadat de subsidieaanvraag voor 2019 (deels) werd gehonoreerd. Het kan zijn dat sommige vragen (nog) niet op jou van toepassing zijn. Kies in dat geval voor de antwoordcategorie 'niet van toepassing'.

Indien BOSA2020 + is (deels) gehonoreerd (Q16=1 of 2)

De volgende vragen gaan over de periode nadat de subsidieaanvraag voor 2020 (deels) werd gehonoreerd. Het kan zijn dat sommige vragen (nog) niet op jou van toepassing zijn. Kies in dat geval voor de antwoordcategorie 'niet van toepassing'.

Indien BOSA2019, BOSA2020 + is (deels) gehonoreerd (Q16=1 of 2)

Q17. In hoeverre bent u tevreden of ontevreden over:

Randomiseren

- > De berichtgeving van DUS-I over het verstrijken van de projectperiode
- > De oproep van DUS-I voor verantwoording van de projectkosten na de projectperiode
- > De meldingsplicht bij wijzigingen ten opzichte de aanvraag

- > Het wijzigingsformulier op de website van DUS-I waarmee u verandering kan doorgeven met betrekking tot uw subsidieaanvraag
  - > De tijd die u heeft om de projectkosten te verantwoorden (22 weken)
  - > De tijd die het DUS-I kost om na het melden van een wijziging weer tot een beschikking te komen (22 weken)
  - > Reminders van DUS-I voor de verantwoording van de projectkosten
- Zeer ontevreden
  - Ontevreden
  - Niet tevreden, niet ontevreden
  - Tevreden
  - Zeer tevreden
  - (Nog) niet van toepassing/geen ervaring mee

Indien ontevreden of zeer ontevreden over een of meerdere stellingen

Q18. U heeft aangegeven dat u ontevreden bent over één of meerdere onderwerpen in de periode nadat de subsidieaanvraag (deels) werd gehonoreerd. Kunt u zo specifiek mogelijk aangeven waar u met name ontevreden over bent als het gaat om de periode nadat de subsidieaanvraag (deels) is gehonoreerd? Heeft u tips ter verbetering?

- Open
- Weet niet

Allen

Q19. In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

Randomiseren

Ik ben ervan op de hoogte dat ...

- > Ik na het verstrijken van de projectperiode aan DUS-I verantwoording moet afleggen over de kosten
  - > Ik het moet melden als activiteiten waarvoor ik subsidie ontvang niet worden uitgevoerd
  - > Ik het moet melden als activiteiten waarvoor ik subsidie ontvang niet op tijd worden uitgevoerd
  - > Ik het moet melden als activiteiten waarvoor ik subsidie ontvang slechts deels worden uitgevoerd
  - > Ik het moet melden als activiteiten waarvoor ik subsidie ontvang door een andere leverancier of aannemer worden uitgevoerd
  - > Het niet melden van wijzigingen in het project waar ik subsidie voor ontvang kan leiden tot korting op de subsidie of een boete
- Zeer oneens
  - Oneens
  - Niet eens, niet oneens
  - Eens
  - Zeer eens
  - Dit kan ik niet beoordelen

Verschillen in proces 2019 vs. 2020

Allen

Q20. Als u terugkijkt op het proces van <2019/2020> in zijn geheel, van aanvraag tot afwijzing of toekenning en verantwoording, welk rapportcijfer zou u het dan geven? Indien u

nog niet het hele proces hebt doorlopen, wilt u dan uw oordeel geven over het proces tot nu toe?

- 1 Zeer slecht geregeld
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10 Zeer goed geregeld
- Weet niet/geen mening

Indien <> weet ik niet

Q21. Kunt u aangeven waarom u het proces in zijn geheel met een <cijfer> beoordeelt? U kunt 100 woorden gebruiken, dat zijn ongeveer 5 zinnen.

- Open
- Weet ik niet/geen mening

Indien aanvraag ingediend in 2019 en 2020 (ongeacht wel of geen beschikking ontvangen in 2020)

Q22. Vergeleken met het proces in 2019, verloopt het huidige proces dan beter of slechter?

Single response

- Slechter
- Hetzelfde
- Beter

Indien q22=slechter

Q23a. Kunt u aangeven waarom het proces nu slechter verloopt dan vorig jaar?

- Open
- Weet ik niet/geen mening

Indien q22=beter

Q23b. Kunt u aangeven waarom het proces nu beter verloopt dan vorig jaar?

- Open
- Weet ik niet/geen mening

Indien geen intermediair

Q24. Welke van de onderstaande uitspraken is het meest van toepassing op de investering waar u subsidie voor heeft aangevraagd?

Randomiseren

- Zonder de <BOSA > zou dezelfde investering gedaan zijn, op hetzelfde tijdstip
- Zonder de <BOSA > zou dezelfde investering gedaan zijn, maar de investering zou minder omvangrijk zijn geweest
- Zonder de <BOSA > zou dezelfde investering gedaan zijn, maar op een later tijdstip
- Zonder de <BOSA > zou een andere investering gedaan zijn
- Zonder de <BOSA > zou de investering in het geheel niet gedaan zijn

Hartelijk dank voor uw deelname.

Bijlage 5: Vragenlijst klantreisonderzoek SPUK SPORT

Vragenlijst

Allen

Q1: Heeft u voor uw <gemeente> de aanvraag voor de <SPUK > subsidieregeling ingediend?

Single

5. Ja alleen voor 2019 (*routing SPUK2019*)
6. Ja alleen voor 2020 (*routing SPUK2020*)
7. Ja voor zowel 2019 als voor 2020 (*routing SPUK2020*)
8. Nee → *eindkort*

Indien eindkort

Bedankt voor uw deelname. Deze vragenlijst gaat o.a. over het aanvraagproces voor de <SPUK > subsidieregeling. U geeft aan geen subsidie te hebben aangevraagd. Daarom is deze vragenlijst niet op u van toepassing. Hartelijk bedankt.

Achtergrond

Indien SPUK2019

We zijn benieuwd naar uw ervaringen met het proces van de aanvraag die u heeft ingediend in 2019. Houd bij het beantwoorden van de volgende vragen uw aanvraag van 2019 in gedachten.

Indien SPUK2020

We zijn benieuwd naar uw ervaringen met het proces van de aanvraag die u heeft ingediend in 2020. Houd bij het beantwoorden van de volgende vragen uw aanvraag van 2020 in gedachten.

Indien BOSA2020/SPUK2020

Q2. In welke fase van uw aanvraag voor 2020 zit u momenteel?

Single respons

- Ik ben mijn aanvraag aan het voorbereiden Ik heb mijn aanvraag ingediend
- Ik heb mijn aanvraag ingediend en bericht gehad van DUS-I dat mijn aanvraag compleet is
- Ik heb bericht gehad van DUS-I in hoeverre mijn aanvraag gehonoreerd wordt (een beschikking)
- Ik heb een verzoek tot verantwoording ontvangen

Allen

Q3. Hoe was/bent u betrokken bij de aanvraag van de subsidie

Single respons

- Als werknemer/gemeentefunctionaris
- Als intermediair
- *Anders namelijk open*

Aanleiding/oriëntatie

Allen

Q4. Hoe bent u bekend geraakt met de <SPUK > subsidieregeling voor <2019/2020>?
(Meerdere antwoorden mogelijk)

- Via een aankondigingsmail van DUS-I
- Via een directe collega/collega vrijwilliger
- Via een collega/collega vrijwilliger binnen mijn gemeente
- Via de website van DUS-I
- Via een beurs (bijvoorbeeld via de vakbeurs sportaccommodaties)
- Via een contact bij een (*indien BOSA, toon: 'andere'*) sportclub
- Via een contact bij een (*indien SPUK, toon: 'andere'*) gemeente
- Via een leverancier namelijk ...
- Via een andere website namelijk ...
- Anders namelijk ...

Indien SPUK en Q1=2 of 3

Q5. In december 2019 heeft u een aankondigingsmail ontvangen voor het indienen van de SPUK-subsidieregeling voor het subsidiejaar 2020.

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

Randomiseren

- > De aankondigingsmail was duidelijk
- > De aankondigingsmail kwam voor mij op het juiste moment
- > De periode tussen de aankondigingsmail en het indienen van de aanvraag is lang genoeg

- Helemaal mee oneens
- Mee oneens
- Niet eens, niet oneens
- Mee eens
- Helemaal mee eens
- Niet van toepassing/ik heb de aankondigingsmail niet gezien

Indien (helemaal) oneens met een of meerdere stellingen

Q6. Wat zou DUS-I volgens jou kunnen verbeteren aan de aankondiging van de subsidieaanvraag?

- Open
- Weet ik niet/geen mening

Aanvraag voorbereiden en indienen

Indien SPUK2019

De volgende vragen gaan over de voorbereiding en het indienen van de aanvraag in 2019.

Indien SPUK2020

De volgende vragen gaan over de voorbereiding en het indienen van de aanvraag in 2020.

Allen

In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen:

Toen ik de aanvraag voorbereidde en indiende ...

Randomiseren

- > Was het mij duidelijk dat ons project/de activiteiten in aanmerking kwamen voor de subsidieregeling
- > Was het mij duidelijk welke kosten ik wel en niet kon opvoeren

- > Was het mij duidelijk welke bewijsstukken ik moest meesturen met mijn aanvraag
- > Had ik het gevoel dat ik alles goed indiende

- Helemaal mee oneens
- Mee oneens
- Niet eens, niet oneens
- Mee eens
- Helemaal mee eens
- Weet ik niet

Indien (helemaal) oneens met een of meerdere stellingen

Q7. U heeft aangegeven dat bij het voorbereiden en indienen van de aanvraag er een aantal zaken niet (geheel) duidelijk waren. Kunt u zo specifiek mogelijk aangeven welke informatie u miste of wat onduidelijk was tijdens de voorbereiding of het indienen en heeft u tips ter verbetering?

- Open
- Weet ik niet (meer)

Allen

Q8. In hoeverre bent u tevreden of ontevreden over:

Randomiseren

- > Het subsidieaanvraagformulier op de website
- > De manier van uploaden van de gevraagde documenten
- > De mogelijkheid om het aanvraagformulier tussentijds op te slaan
- > De tijd die het kostte om de subsidieaanvraag te doen
- > De inhoud van de vragen/de gevraagde informatie
- > Het functioneren van de website
- Zeer ontevreden
- Ontevreden
- Niet tevreden, niet ontevreden
- Tevreden
- Zeer tevreden
- Weet ik niet/niet van toepassing

Indien ontevreden of zeer ontevreden over een of meerdere stellingen

Q9. U heeft aangegeven dat u ontevreden bent over één of meerdere zaken rondom het voorbereiden en/of indienen van uw aanvraag. Kunt u zo specifiek mogelijk aangeven waar u met name ontevreden over bent en heeft u tips ter verbetering?

- Open
- Weet niet (meer)

Allen

Q10. Heeft u in de periode voor en/of tijdens het indienen van uw aanvraag contact gehad met het <SPUK>-team, bijvoorbeeld telefonisch of per mail?

Single respons

- Ja
- Nee
- Weet ik niet (meer)

Indien Q10=ja

Q11. Hoe tevreden bent u over dit contact? Meerdere antwoorden mogelijk

Multiple response, men mag beide opties aanvinken en een toelichting geven

- (Zeer) ontevreden, want <open tekstveld>
- (Zeer) tevreden, want <open tekstveld>
- Weet ik niet (meer)

Beoordeling & beslissing

Indien SPUK2019

De volgende vragen gaan over de periode na het indienen van de subsidieaanvraag in 2019.

Indien SPUK2020

De volgende vragen gaan over de periode na het indienen van de subsidieaanvraag in 2020.

Allen

Q12. In hoeverre bent u tevreden of ontevreden over:

Randomiseren

- > De bevestigingsmail die u ontving van DUS-I dat ze uw aanvraag hadden ontvangen
- > De mate van inzicht in de status en voortgang van uw aanvraag
- > De communicatie vanuit DUS-I over eventuele onduidelijkheden in uw aanvraag
- > Berichtgeving van DUS-I over of de aanvraag compleet was of niet
- > De tijd die het DUS-I kost om tot een beslissing te komen
- > Berichtgeving van DUS-I over de toekenning of afwijzing van uw aanvraag (de beschikking) *(Indien SPUK2019/BOSA2019/BOSA2020 indien men beschikking heeft ontvangen)*
- > De informatie die u hebt ontvangen over de bezwaarprocedure *(Indien SPUK2019/BOSA2019/BOSA2020 indien men beschikking heeft ontvangen)*
- > De tijd die u had om bezwaar in te dienen tegen de beslissing *(Indien SPUK2019/BOSA2019/BOSA2020 indien men beschikking heeft ontvangen)*
  - Zeer ontevreden
  - Ontevreden
  - Niet tevreden, niet ontevreden
  - Tevreden
  - Zeer tevreden
  - Weet ik niet/niet van toepassing

Indien ontevreden of zeer ontevreden over een of meerdere stellingen

Q13. U heeft aangegeven dat u ontevreden bent over één of meerdere onderwerpen over de periode na het indienen van uw aanvraag of rondom het ontvangen van de beschikking <i>.

Kunt u zo specifiek mogelijk aangeven waar u met name ontevreden over bent en heeft u tips ter verbetering?

- Open
- Weet niet

<i>: De beschikking is de beslissing om de door u aangevraagde subsidie (deels) wel of niet verlenen.

---

allen

Q14. Heeft u in de periode tussen het moment dat u uw aanvraag hebt ingediend of rondom het ontvangen van de beschikking <i> contact gehad met het <SPUK>-team, bijvoorbeeld telefonisch of per mail?

Single respons

- Ja
- Nee
- Weet ik niet (meer)

<i>: De beschikking is de beslissing om de door u aangevraagde subsidie (deels) wel of niet verlenen.

Indien Q14=ja

Q15. Hoe tevreden bent u over dit contact?

Multiple response, men mag beide opties aanvinken en een toelichting geven

- (Zeer) ontevreden, want <open tekstveld>
- (Zeer) tevreden, want <open tekstveld>
- Weet ik niet (meer)

Q16. Is uw subsidieaanvraag <indien SPUK2019/BOSA2019: toon 'in 2019', indien SPUK2020/BOSA2020 'voor 2020 gehonoreerd'>?

- Ja
- Deels
- Nee
- Weet ik (nog) niet

Toepassing & verantwoording

Indien SPUK2019 + is (deels) gehonoreerd (Q16=1 of 2)

De volgende vragen gaan over de periode nadat de subsidieaanvraag voor 2019 (deels) werd gehonoreerd. Het kan zijn dat sommige vragen (nog) niet op jou van toepassing zijn. Kies in dat geval voor de antwoordcategorie 'niet van toepassing'.

Indien SPUK2019+ is (deels) gehonoreerd (Q16=1 of 2)

Q17. In hoeverre bent u tevreden of ontevreden over:

Randomiseren

- > De meldingsplicht bij wijzigingen ten opzichte de aanvraag
- > De manier waarop u wijzigingen in uw aanvraag kunt doorgeven

- Zeer ontevreden
- Ontevreden
- Niet tevreden, niet ontevreden
- Tevreden
- Zeer tevreden
- (Nog) niet van toepassing/geen ervaring mee

Indien ontevreden of zeer ontevreden over een of meerdere stellingen

Q18. U heeft aangegeven dat u ontevreden bent over één of meerdere onderwerpen in de periode nadat de subsidieaanvraag (deels) werd gehonoreerd. Kunt u zo specifiek mogelijk aangeven waar u met name ontevreden over bent als het gaat om de periode nadat de subsidieaanvraag (deels) is gehonoreerd? Heeft u tips ter verbetering?

- Open
- Weet niet

Allen

Q19. In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

Randomiseren

Ik ben ervan op de hoogte dat ...

- > Ik na het verstrijken van de projectperiode aan DUS-I verantwoording moet afleggen over de kosten
- > Ik het moet melden als activiteiten waarvoor ik subsidie ontvang niet worden uitgevoerd
- > Ik het moet melden als activiteiten waarvoor ik subsidie ontvang niet op tijd worden uitgevoerd
- > Ik het moet melden als activiteiten waarvoor ik subsidie ontvang slechts deels worden uitgevoerd
- > Ik het moet melden als activiteiten waarvoor ik subsidie ontvang door een andere leverancier of aannemer worden uitgevoerd
- > Het niet melden van wijzigingen in het project waar ik subsidie voor ontvang kan leiden tot korting op de subsidie of een boete

- Zeer oneens
- Oneens
- Niet eens, niet oneens
- Eens
- Zeer eens
- Dit kan ik niet beoordelen

Verschillen in proces 2019 vs. 2020

Allen

Q20. Als u terugkijkt op het proces van <2019/2020> in zijn geheel, van aanvraag tot afwijzing of toekenning en verantwoording, welk rapportcijfer zou u het dan geven? Indien u nog niet het hele proces hebt doorlopen, wilt u dan uw oordeel geven over het proces tot nu toe?

- 1 Zeer slecht geregeld
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10 Zeer goed geregeld
- Weet niet/geen mening

Indien <> weet ik niet

Q21. Kunt u aangeven waarom u het proces in zijn geheel met een <cijfer> beoordeelt? U kunt 100 woorden gebruiken, dat zijn ongeveer 5 zinnen.

- Open
- Weet ik niet/geen mening

Indien aanvraag ingediend in 2019 en 2020 (ongeacht wel of geen beschikking ontvangen in 2020)

Q22. Vergeleken met het proces in 2019, verloopt het huidige proces dan beter of slechter?

Single response

- Slechter
- Hetzelfde
- Beter

Indien q22=slechter

Q23a. Kunt u aangeven waarom het proces nu slechter verloopt dan vorig jaar?

- Open
- Weet ik niet/geen mening

Indien q22=beter

Q23b. Kunt u aangeven waarom het proces nu beter verloopt dan vorig jaar?

- Open
- Weet ik niet/geen mening

Indien geen intermediair

Q24. Welke van de onderstaande uitspraken is het meest van toepassing op de investering waar u subsidie voor heeft aangevraagd?

Randomiseren

- Zonder de <SPUK> zou dezelfde investering gedaan zijn, op hetzelfde tijdstip
- Zonder de <SPUK> zou dezelfde investering gedaan zijn, maar de investering zou minder omvangrijk zijn geweest
- Zonder de <SPUK> zou dezelfde investering gedaan zijn, maar op een later tijdstip
- Zonder de <SPUK> zou een andere investering gedaan zijn
- Zonder de <SPUK> zou de investering in het geheel niet gedaan zijn

Hartelijk dank voor uw deelname.

Bijlage 6: Vragenlijst Verenigingsmonitor

Programmeur: Volgende vragen worden alleen gesteld aan verenigingen met een eigen sportaccommodatie en/of voor verenigingen met een eigen kantine

1. Volgens uw eerdere antwoorden beschikt uw vereniging over een eigen sportaccommodatie en/of eigen clubhuis/kantine. Kunt u aangeven over welke duurzame en/of toegankelijkheidsbevorderende voorzieningen uw accommodatie en/of clubhuis beschikt?

Meer antwoorden mogelijk

- LED sportverlichting
- LED verlichting binnen/buiten
- Warmtepomp
- Warmteterugwinning voor bestaande sportaccommodaties
- Warmteterugwinning uit douchewater
- Isolerende beglazing
- Isolatie wand, plafond, vloer en/of dak
- HR-verwarmingsketel
- Zonnecollectorsysteem
- Zonnepanelen
- Deurdrangers
- Bewegingssensoren verlichting, aanwezigheidsmelder binnen/buiten
- Energie zuinige koelkast, koeling
- Energie zuinige diepvries
- Automatische deur
- Toegang voor rolstoelen
- Lift
- Integraal toegankelijk toilet
- Anders, namelijk.....
- Weet niet
- Geen van deze voorzieningen

2. Heeft uw sportvereniging sinds 2019 geïnvesteerd in de bouw of het onderhoud van de sportaccommodatie/kantine en/of in maatregelen die betrekking hebben op energiebesparing, duurzame energieopwekking, toegankelijkheid en/of circulair?

Onder bouw en of het onderhoud wordt onder andere verstaan: de verbouwingskosten van sportfaciliteiten

Onder energiebesparing/duurzame energieopwekking wordt onder andere verstaan: (led)verlichting, isolatie en zonnepanelen

Onder toegankelijkheid worden investeringen verstaan voor het toegankelijk maken van sportaccommodaties voor mensen met een beperking, waaronder: automatische deur, toegang voor rolstoelen en lift.

Onder circulair worden investeringen verstaan waarbij gebruik wordt gemaakt van circulaire materialen, waaronder: hergebruikt infillzand en een gerecyclede sportvloer in sporthal

Meer antwoorden mogelijk

- Ja, in de bouw van de sportaccommodatie
- Ja, in het onderhoud van de sportaccommodatie
- Ja, in energiebesparende maatregelen en/of duurzame energieopwekking
- Ja, in maatregelen die de toegankelijkheid vergroten
- Ja, in circulaire maatregelen

- Nee, omdat... → naar vraag 3
- Weet niet → naar vraag 4

Volgende vraag stellen indien bij vraag 2 = nee.

3. Waarom heeft uw vereniging niet geïnvesteerd in bouw of onderhoud van de sportaccommodatie/kantine en/of maatregelen die betrekking hebben op energiebesparing, duurzame energieopwekking, toegankelijkheid of circulair?

.....

Volgende vraag stellen indien bij vraag 2 = energiebesparende maatregelen en/of circulair

4. Hoeveel heeft uw vereniging in totaal geïnvesteerd maatregelen die betrekking hebben op energiebesparing, duurzame energieopwekking en/of circulair? Het gaat om de totaal gemaakte kosten (incl. subsidiebedrag) voor de betreffende investering. Indien u niet beschikt over een bedrag, geef dan een reële schatting.

Inlezen uit vraag 2

	Totale investering 2019	Totale investering 2020
<<energiebesparende maatregelen en/of duurzame energieopwekking>>		
<<circulaire maatregelen>>		

Volgende vraag wordt gesteld voor elke categorie die aangevinkt is in vraag 2

5. Kunt u aangeven wat voor uw vereniging het belangrijkste argument was om hierin te investeren?

- subsidie- en/of financiële regeling
- Omdat de accommodatie/kantine aan vernieuwing toe was
- Druk vanuit leden
- Directe kostenbesparing
- Kostenbesparing op lange termijn
- Het is beter voor het milieu
- Vraag vanuit instanties zoals overheid of sportbonden
- Om mindervaliden meer te kunnen laten sporten
- Anders, namelijk...
- Weet ik niet

6. Per 1 januari 2019 is er door de Rijksoverheid een nieuwe regeling in werking getreden: de Subsidieregeling stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties (BOSA). Is uw vereniging bekend met de BOSA-regeling?

- Ja
- Nee → naar vraag 6

7. Heeft uw vereniging een subsidieaanvraag ingediend voor de BOSA-regeling?

Meer antwoorden mogelijk

- Ja, in 2019
- Ja, in 2020
- Nee, omdat...
- Weet niet

8. Is uw vereniging van plan in de komende 2 jaar te investeren in de bouw of het onderhoud van uw sportaccommodatie/kantine en/of in maatregelen die betrekking hebben op energiebesparing, duurzame energieopwekking toegankelijkheid en/of circulair?

- Ja, in 2020
- Ja, maar nog niet in 2020
- Nee, omdat... → naar vraag 9
- Nog niet bekend → naar vraag 9

9. Waarin is uw vereniging van plan te investeren?

Meer antwoorden mogelijk

- In de bouw van de sportaccommodatie
- In het onderhoud van de sportaccommodatie
- In energiebesparende maatregelen, duurzame energieopwekking
- In maatregelen die de toegankelijkheid vergroten
- In circulaire maatregelen
- Anders, namelijk.....

Om de bouw, het onderhoud, het beheer van sportaccommodaties én de aanschaf en het onderhoud van sportmaterialen te stimuleren, kunnen amateursportorganisaties subsidie aanvragen. De Subsidieregeling bouw en onderhoud sportaccommodaties (BOSA) subsidieert 20% van de kosten voor de bouw en het onderhoud van sportaccommodaties, het beheer ervan en de aanschaf en het onderhoud van sportmaterialen. Er is een aanvullende subsidie van 10% van de kosten voor investeringen met betrekking tot energiebesparing, toegankelijkheid en circulair. Investerings in deze maatregelen worden dus voor 30% gesubsidieerd.

10. Is uw vereniging van plan om in 2020 of in de jaren daarna gebruik te maken van de BOSA-regeling?

- Ja, in 2020
- Ja, maar nog niet in 2020
- Nee, omdat...
- Nog niet bekend

11. Wat zijn eventuele belemmeringen om (meer) te investeren in de bouw of het onderhoud van uw sportaccommodatie en/of in maatregelen die betrekking hebben op energiebesparing, toegankelijkheid en/of circulair?

Meer antwoorden mogelijk

- Financiën
- Het coronavirus
- Door gebrek aan tijd
- Accommodatie is niet in eigendom van de vereniging
- Onvoldoende kennis over mogelijkheden
- Onvoldoende draagvlak binnen de vereniging
- Binnen onze vereniging zijn deze investeringen niet aan de orde
- Er zijn geen belemmeringen
- Anders, namelijk...
- Weet niet

12. Kunt u uw antwoord toelichten?

13. Is de uitbraak van het coronavirus van invloed geweest op de investeringen van uw vereniging in energiebesparing, duurzame energieopwekking en/of circulaire maatregelen?

Meer antwoorden mogelijk

- Investerings zijn uitgesteld
- Investerings zijn vervroegd
- Er zijn aanvullende investeringen gedaan.
- Investerings zijn afgezegd,
- Nee, uitbraak is niet van invloed geweest op de investeringen.-> ga naar xxxx

14. Welke investeringen zijn uitgesteld, vervroegd, aangevuld of afgezegd en om welk bedrag gaat het?

	Uitgesteld	Vervroegd	Aangevuld	Afgezegd	Dit betreft een bedrag van:
Investering in duurzame energieopwekking/ energiebesparing	☐	☐	☐	☐	€
Investering in circulaire maatregelen	☐	☐	☐	☐	€

Bijlage 7: Lijst met geïnterviewden

Naam geïnterviewde	Naam vereniging, stichting, organisatie of gemeente	Locatie
Ben Moonen en Boudewijn van Peer	Sportsubsidie.nl	Rijen
Priscilla Kruk	Sportbedrijf Lelystad	Lelystad
Erwin Wildschut	OSM'75	Maarsse
Jan van den Brink	Gemeente Den Haag	Den Haag
Rob Koster en Inge Dreux	Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties	Gorinchem
Fons van den Dries	Gemeente Culemborg	Culemborg

Bijlage 8: Interviewleidraad voor sportverenigingen

Interviewleidraad gesprek over BOSA met sportverenigingen en -stichtingen

Check-vragen:

- Kent u de BOSA-regeling?
- Heeft uw vereniging in 2019 en 2020 gebruik gemaakt van de BOSA?
- Klopt het dat u de aanvraag zelf heeft ingediend?

Algemeen

1. Kunt u iets vertellen over de <organisatie> en over de investeringen die de afgelopen twee jaar gedaan zijn (in het kader van de BOSA)?
2. Wat zijn uw ervaringen met de BOSA regeling?
  - a. Wat is het eerste dat in u op komt?

Beleid

BOSA

3. Wat vindt u er van dat er beleid is op de bouw, het onderhoud en het beheer van sportaccommodaties én de aanschaf en het onderhoud van sportmaterialen?
  - a. En op het stimuleren van investeringen met betrekking tot energiebesparing, toegankelijkheid, circulariteit en veiligheid?
4. Zou uw stichting zonder de BOSA-regeling ook dezelfde investering gedaan hebben als waarvoor u subsidie had aangevraagd? (Free rider)
Investerings in 20% en 30% subsidie uit elkaar halen
  - a. Zo ja: Heeft uw stichting nu
    - i. meer geïnvesteerd dan zonder de BOSA-regeling?
    - ii. eerder geïnvesteerd dan zonder de BOSA-regeling?
    - iii. anders geïnvesteerd dan zonder de BOSA-regeling?
  - b. Zo nee: Waarom niet?
5. Zou uw stichting ook geïnvesteerd hebben als het subsidiebedrag lager zou zijn dan 20% of 30-35%?
6. In 2019 was het subsidiepercentage 35% voor prioritaire maatregelen, dat is sinds 2020 verlaagd naar 30%. Heeft dit invloed gehad op de omvang investeringen in die prioritaire maatregelen.
7. Bij de BOSA kun je bij een investering zowel vooraf als achteraf een subsidieaanvraag indienen. Wat zijn jullie ervaringen met deze twee mogelijkheden?
(Doorvragen naar betalingen)
  - a. Algemene ervaringen
  - b. Ervaringen vooraf indienen
  - c. Ervaringen achteraf indienen (hebben niet achteraf ingediend)
8. Wat was/is voor uw stichting het belangrijkste argument om te gaan investeren in de maatregelen waarvoor u subsidie had aangevraagd?

9. Wat waren/zijn voor uw sportstichting (eventuele) belemmeringen om (meer) te investeren in de maatregelen waarvoor u subsidie kunt krijgen? (*financiën, corona, etc.*)
  - a. Wat heeft uw sportstichting nodig om deze belemmeringen weg te nemen?
  - b. Wat heeft uw sportstichting nodig om wel (meer) te investeren in dergelijke maatregelen?
10. Heeft uw sportstichting belangstelling om in de toekomst (2020, 2021 of in de jaren erna gebruik te maken van de BOSA?
  - a. Wanneer?
  - b. In welke maatregelen heeft uw stichting belangstelling voor subsidie?
    - i. Waarom in deze maatregelen?
11. Praat u wel eens met leden of andere verenigingen/stichtingen over de BOSA en/of de investeringen waarop stichtingen subsidie kunnen krijgen?
  - a. Wat merkt u in die gesprekken?
12. Ziet u alternatieve mogelijkheden om de beoogde doelen van de BOSA op een andere wijze dan subsidie te bereiken?
13. Welke rol heeft de gemeente gespeeld in het stimuleren van investeringen in de maatregelen waarvoor u BOSA-subsidie kunt krijgen?
  - a. In hoeverre overlapt het beleid van de gemeente met die van de overheid op het gebied van energiebesparing en duurzame energieopwekking?
    - i. Wat gaat er goed?
    - ii. Wat kan er beter?
14. Weet u of de gemeente een vergelijkbare subsidieregeling als de BOSA heeft om sportstichtingen te stimuleren om te investeren in sportaccommodaties, de aanschaf van sportmaterialen en het verduurzamen/toegankelijk maken van de sportstichting?
  - a. Ja
  - b. Nee → naar vraag 14
  - c. Anders, namelijk.....
  - d. Weet niet → naar vraag 14

Uitvoering van de BOSA door DUS-I

15. U heeft geen intermediair ingeschakeld
  - a. Waarom zelf ingediend?
16. Hoe verliep het hele proces van aanvragen tot subsidie ontvangen?
  - a. Waar was u tevreden over?
  - b. Wat had volgens u beter gekund?
17. Heeft u verschil gemerkt tussen het aanvragen in 2019 en het aanvragen in 2020?
  - a. Zo ja, welke?

18. Hoe heeft u de administratieve lasten ervaren?

- a. Kunt u een inschatting maken van hoeveel tijd het u gekost heeft om een aanvraag in te dienen?
- b. Waarmee had u de meeste moeite bij het indienen van de aanvraag?
- c. Zijn de kosten (in tijd) het waard tegen de opbrengsten (subsidie €)?

Einde

19. Wilt u verder nog iets kwijt over de BOSA?